

DOMOVINA

Upravištvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

izhaja vsak petek.

Naročnina: Četrletno Din 7-50, polletno Din 15—,
celoletno Din 30—.

Veseli Božič

Vsem našim prijateljem in prijateljicam!

Uredništvo in upravištvo „Domovine“.

Ob Božiču 1925.

Zé nekaj let smo se pritoževali, da ni bilo prave zime s poštenim mrazom in snegom. Letos pa nam je bila dana obilna odškodnina, toda Božiča že zopet ne bomo praznovali po »predpisih«, če se še kaj ne izpremeni med tem, ko potuje naša «Domovina» iz Ljubljane na deželo.

Poslanci zapuščajo Beograd in hite na svoje domove. Politika bo za nekaj dni počivala vsaj med katoličani.

Vendar tudi v času odmora premišljamo, kako bi ukrenili, *da bi bilo bolje*. Na kratko povedano je namen vse naše politike: *da bi bilo našemu ljudstvu bolj na tem svetu* in da bi se čutilo bolj srečno ter zadovoljno. Demokratije se imenujemo zavoljo tega, ker hočemo, da bi bilo boljše vsem, ne samo enim, in seveda najbolj onim, ki se jim je doslej godilo in se jim še danes godi slabo.

Ta želja se čuje zelo preprosto, zato pa je tem teže izpolnjiva. *Besede* so kaj cenene in besed so naš kmet, obrtnik in delavec slišali že mnogo. *Verjeli so jim* in jim v dobri veri nasedli. Klerikalci so nam predstavljali *avtonomijo* kot obljubljeni raj, dasi so dobro vedeli, da je to nemogoča stvar. Vedeli so, če bi res dobili avtonomijo, da bi bila za nas Slovence v njej gospodarska poguba. Istočasno je Stepan Radić hranil hrvatske seljake z republiko, o kateri zdaj sam pravi, da vanjo ni verjel in da jo je sploh smatrał za pogubno.

Torej sedem let slepljenja, sedem let laži! Koliko praznih upov, truda in koliko sovraštva! In vse za dvoje laži: *ena o avtonomiji*, ki jo je trobila naša SLS pod komando škofov, *druga o republici* pod komando Stepana Radića.

Danes ve že najpreprostejši človek, da sta avtonomija in republika grdo slepljenje. Radić je to sam priznal in se s posnehom nor-

čuje iz tistih, ki so ji na Hrvatskem ostali zvesti. Še celo preganja jih in psuje. Klerikalci še niso napredovali tako daleč, ampak so avtonomijo samo skrili.

Sedem suhih in praznih let! Ali sme to ostati brez kazni? *All morejo ljudje, ki so slepili naše ljudstvo sedem let, še uživati zaupanje?*

Našim klerikalcem se je posrečilo omamiti večino slovenskih kmetovalcev in delavcev, ki so glasovali zanje zaradi avtonomije, kakor so Hrvatje dali svoje kroglice Radiću zavoljo republike. Nam samostojnim demokratom ljudstvo ni hotelo izročiti zastopstva. Počrnili so nas kot brezverce in kot nasprotnike avtonomije.

Zgodilo pa se je vse prav tako, kakor smo mi to prerokovali. Prosim cenjene čitatelje in čitateljice «Domovine», naj vzemo v roke stare številke «Domovine» ali pa naj se spomnijo na članke «Domovine» od leta 1920. naprej. Vedno smo pisali enako in svarili. Nikoli nismo obetali, kar se ni dalo držati; o avtonomiji in republici smo izražali neprestano isto mišljenje. To, kar Vam je pisala «Domovina», da nas bosta klerikalna politika in slepljenje z avtonomijo spravila na rob prepada,

Ob koncu leta zbere dober gospodar račun, da ugotovi, kako je tekom leta gospodaril, ali z izgubo ali dobičkom. Zato je prav, da se tudi mi ozremo na važnejše politične dogodke letošnjega leta in ustvarimo pregled razvoja naših političnih razmer. Reči moramo, da smo stopili v leto 1925. z velikimi upi, ki pa se, žal, niso izpolnili. Upali smo, da nam bodo **skupščinske volitve** razčistile zapleteni politični položaj in da se

to se je do pike uresničilo. Poslanci SLS, izvoljeni na podlagi gonje za avtonomijo in drugih laži, so brez veljave v Narodni skupščini!

Nam bi vse to lahko bilo nekakšno zadovoljenje. Vendar, žal, *ljudstvo radi tega silno trpi*, in zavoljo tega se ne morem veseliti strašnega poloma klerikalne politike. Moramo hiteti, da se še kaj popravi in reši, kajti narod je bil zapeljan od lažnivih in krivih voditeljev.

Pred vsem seveda mora vsakogar izučiti bridka resnica, *da onim, ki so odslej lagali, ni več verjeti*: ne klerikalnim avtonomistom, ki so obenem lagali, da je «vera v nevarnosti», ne radičevcem, ki sedaj mirno pokopavajo svojo republiko.

Treba se je sedaj postaviti *na lastne noge* in misliti z lastnimi možgani. Kdor pa hoče sam misliti, mora tudi kaj vedeti, mora se učiti in gledati, kako delajo drugi.

Slovensko ljudstvo do danes ni dalo v zadostni meri zaupanja idejam, ki jih brani «Domovina», ni zaupanja izkazalo Samostojni demokratični stranki; tudi meni kot poslancu je poklonilo zaupanje le 10.000 zavednih mož, ki se niso ustrašili ne prižnice ne groženj, da ne bi volili po svoji vesti. Vsi drugi so zabredli drugam in napravili s tem vpliv slovenskega ljudstva.

Danes teh 10.000 mož lahko reče: *Mi smo imeli prav!*

Tem 10.000 in 9000 zavednih volilcev tovariša dr. Ljudevita Pivka na Štajerskem ter njihovim rodbinam danes predvsem velja moj pozdrav.

Ker pa v naših srcih ni ne maščevalnosti in ni v njih prostora za sovraštvo, veljaj iskren

veseli Božič!

tudi vsem Slovincem in Slovenkam brez razlike, kamorkoli jih preko hribov in dolin doseže ta «Domovina».

Dr. Gregor Žerjav, narodni poslanec.

Pred koncem leta

Ob koncu leta zbere dober gospodar račun, da ugotovi, kako je tekom leta gospodaril, ali z izgubo ali dobičkom. Zato je prav, da se tudi mi ozremo na važnejše politične dogodke letošnjega leta in ustvarimo pregled razvoja naših političnih razmer.

Reči moramo, da smo stopili v leto 1925. z velikimi upi, ki pa se, žal, niso izpolnili. Upali smo, da nam bodo

skupščinske volitve

razčistile zapleteni politični položaj in da se

bodo pod vlado Narodnega bloka razmere v državi konsolidirale s pospešenim zakonodajnim delom v Narodni skupščini. Ti upi se torej niso izpolnili. Vlada Narodnega bloka se je razbila, Narodna skupščina pa je večino leta počivala.

Najvažnejši notranjepolitični dogodek ob pričetku leta sta bila

razpust Radićeve republikanske stranke in aretacija njenih voditeljev. Stepan Radić je prišel v zapor, v katerem se je zelo teme-

ljito spokoril in opustil svoje republikanstvo. Drugi važen politični dogodek je bila

zmaga Narodnega bloka

pri februarških volitvah v Narodno skupščino. Združeni samostojni demokrati in radikali so odnesli zmago nad vsemi nasprotnimi strankami. Pri teh volitvah je Samostojna demokratska stranka znatno napredovala, zlasti v Sloveniji, kjer se je pokazalo, da klerikalna stranka ni nepremagljiva in da bo z vztrajnim ter smotrenim delom mogoče tudi pri nas v ožji domovini osvoboditi ljudstvo iz duševnih spon, v katere ga je zapletel klerikalizem.

Po volitvah,

ki so pokazale upravičenost obstoja Narodnega bloka, je naš parlament v Beogradu pričel živahno delati. Vlada je pripravila za skupščino celo vrsto važnih zakonskih načrtov, ki bi uveljavljeni mnogo pripomogli k ureditvi razmer v naši državi. Vse je kazalo, da bo došlo do zelo plodonosnega dela v skupščini.

Medtem pa je Radiću pretila v preiskovalnem zaporu nevarnost, da pride zaradi svojih protidržavnih in prevratniških dejanj pred sodišče, kjer bi bil brez dvoma obsojen na mnogoletno ječo. Tedaj se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Radičevci so v Narodni skupščini slovesno izjavili, da se

Radiceva stranka odpoveduje republikanstvu,

da prizna našo državno obliko, kralja, vidovdansko ustavo, državno in narodno edinstvo in da hočejo biti lojalni državljani. Samostojnim demokratom je bilo to prav, ker so videli v tej izpreobrnitvi radičevcev zmago svoje edine prave politike in svojih idej. Samostojni demokrati so bili tudi ona stranka, ki je preprečila razveljavljenje vseh radičevskih poslanskih mandatov in ki je delala na to, da se razveljavijo samo mandati onih radičevcev, o katerih je bilo dokazano, da so se pregrešili proti zakonu o kršitvi države. Po svoji izjavi v Narodni skupščini, s katero so se odrekli republikanstvu, so šli radičevci še dalje. Začeli so se ponujati radikalom, da bi vstopili v vladno. Pogajati so se začeli s svojimi največjimi nasprotniki, za katere do tistega časa niso imeli niti ene lepe besede.

Radikali, ki so računali samo s številom radičevskih poslancev ne pa z notrajno idejno močjo Narodnega bloka, so se takoj pokazali pripravljene za ožje sodelovanje z radičevci. Sklenili so z njimi tako zvan »sporazum«.

Narodni blok se je razbil.

Samostojni demokrati so izstopili iz vlade, vanjo pa so stopili radičevci. Prvo delo nove vlade je bilo, da je izposlovala od kralja pomilostitev Stepana Radića, ki je bil nato s svojimi tovariši vred izpuščen iz zapora.

Kakor bitro so stopili radičevci v vladno, takoj je

zastalo vse delo

v Narodni skupščini. Nova vladna večina, sestavljena iz radikalov in radičevcev, je sprejela koncem julija proračunske dvanajstine, nato pa poslala poslance domov. Dva in pol meseca so trajale skupščinske počitnice, vse zakonodajno delo je počivalo; važni zakonski načrti, ki jih je že pripravila vladna Narodnega bloka, pa so propadli. Najhujše je bilo pri tem prizadeto naše ljudstvo v Sloveniji, ki je predvsem pričakovalo, da bo že letos došlo do izenačenja davčnih bremen v vsej državi. Vlada radikalnega in radičevskega sporazuma je samo počivala. Vse njeno delo je obstajalo v tem, da so njeni predstavniki neprestano zatrjevali, kako popoln je sklenjeni sporazum. Pod novo vladno brezdelja se je začela gospodarska kriza ostriti, splošni gospodarski zastoj pa je postal tem bolj občuten, ker so se davčna bremena povečala in so se davki neusmiljeno izterjevali. Še nikdar ni bilo v Sloveniji toliko

rubežni zaradi zaostalih davkov.

kakor ravno letos pod vladno radikalnega in radičevskega sporazuma.

Reklo se je, da delo v vladi in skupščini zato ne napreduje, ker ni Stepana Radića v vladi. Končno se je izpolnila tudi Stepanu Radiću njegova dolgoletna želja — postal je v jeseni minister prosvete. Kar pa se je pričakovalo, se ni izpolnilo. Kdor je mislil, da bo Radić prinesel nov duh in novo življenje v vladno, se je zmotil. Radić je sicer postal minister, toda zgodilo se ni nič, kar bi se moglo smatrati kot posebno važno za konsolidacijo razmer v naši državi. Vlada in njena večina v Narodni skupščini ne moreta

pokazati na nobeno večje delo; niti en važnejši zakon ni bil uveljavljen v jesenskem zasedanju Narodne skupščine. Vladna večina je sprejela v skupščini

nove proračunske dvanajstine.

izenačenje davkov pa je bilo zopet odloženo na nedoločen čas. Nova vladna večina ni imela niti toliko moči, da bi izvedla volitve v oblastno in srezke skupščine, s katerimi bi prišli do pokrajinske samouprave in bi se izvršila decentralizacija državnih poslov. Jasno je, da je škoda, ki jo trpi zaradi tega vsa naša država, ogromna. Te volitve bi se letošnjo jesen že izvršile, ako bi ostala na površju vladna Narodnega bloka. Kar je bilo letos sprejetih zakonov v Narodni skupščini, je itak vse že pripravila bivša vladna Narodnega bloka.

Radikali so od nove vladne večine mnogo pričakovali, toda z radičevci sklenjeni sporazum je zbudil samo

nesoglasje v radikalskih vrstah.

V radikalskih vrstah so zbudile veliko nezadovoljstvo razne izjave Stepana Radića, ki neprestano razburjajo duhove. Razen tega so radikalski volilci tudi nezadovoljni z brezdeljem, ki ga je pokazala nova vladna večina. Prišlo je tako daleč, da so radikalski poslanci med seboj bolj razprti, kakor pa so posamezne politične stranke. Pašić v tem položaju ni našel drugega izhoda, kakor da je poslal poslance domov in ponovno odgodil seje Narodne skupščine za ves mesec. Tako ima

naša skupščina skoro neprestane počitnice, poslanci vlečejo mastne dnevnice, kmetje in obrtniki pa tarnajo pod neznoznimi davčnimi bremenimi. A tudi uradništvo in drugi stanovi se ne morejo hvaliti s kako dobroto.

Stepan Radić se je kot prosvetni minister slabo izkazal. Za svoje najvažnejše delo menda smatra

preganjanje učiteljev.

ki so pristaši SDS. S svojimi izjavami o reduciranju naših vsučilišč pa je razburil vso državo. Na vseh vsučiliščih v naši državi ogorčeno protestirajo proti Radičevim naklepom. Mi Slovenci smatramo našo ljubljansko vsučilišče kot eno najvažnejših pridobitev v

M. Silvester:

To in ono iz nekdanjega samostana v Kostanjevici

(Konec.)

Ostali tlačani so bili v strahu in silili v Jožeta, naj zbeži; morda se mu posreči uteči biričem, ki bodo vsak čas prihrumeli. Jože pa se ni zbal; ostal je na mestu in mirno pričakoval biričev, ki so pravkar prihrumeli skozi samostanska vrata. Brez odpora se je vdal Jože v svojo usodo in se pustil odvesti v samostan.

Preden pa je zavil s svojim spremstvom v samostan, se je ozrl proti orehovškemu griču, dvignil svojo roko in zamahnil z njo po zraku. Oboroženi biriči so menili, da je imel namen tega ali onega udariti, zato so ga čvrsteje prijeli, povrh mu pa še podelili par krepkih bunk in brč. Brez nadaljnjega obotavljanja so ga vodili po stopnicah v drugo nadstropje naravnost v opatovo pisarno. Ta soba je bila precej prostorna in svetla. Na sredini sobe je stala težka hrastova miza, obložena z ogromnimi v usnje vezanimi knjigami, a za njo je sedel v težkem lepo izrezljanem hrastovem stolu suhlat duhovnik. Lice mu je bilo blede-rumeno in razorano, iz oči pa se mu je iskril čuden žar, ki ni obetal nič dobrega.

Na levi strani je stala druga miza, ki je bila istotako preobložena s knjigami; tudi

police in nastavki, ki so stali ob zidovju, so vsebovali cele skladovnice popisanega papirja in knjig. Ta miza je služila mlademu duhovniku, ki je vodil pisarska in vobče tajniška dela. Njegovo gosje pero je ravno škrtalo preko papirja, ko so se odprla vrata in so porinili skozi odprto upornika.

Pripomniti je še treba, da se je pridružil drhali tudi valpet, ki je potem, ko je zatožil zadevo opatu, odšel na hodnik in čakal, da so privedli tlačanskega hlapca. Računal je s tem, da bo prve udarce sam lastnoročno delil na široka pleča, in kako bo mučil jetnika v ječi. Jeza mu je žarela iz oči, kajti kaj takega se mu pa še vendar ni pripetilo, kar valpetuje v samostanu. On hoče pokazati temu umazanemu ljudstvu, ki je rojeno samo za sužnje, kaj je germanska kraljica in maščevalnost.

Opat je mrko zrl v jetnika in ga zaničljivo premerjal od nog do glave; a ta je stal mirno zravnal pred opatom in mu zrl naravnost v oči, ne da bi trenil s trepalnico.

Minilo je nekaj trenutkov, preden se je polagoma dvignil opat iz svojega sedeža, se prekrižal in rekel s tiho besedo v latinskem jeziku: »V imenu Boga očeta in sina in svetega Duha« — in navzoči so odgovorili: »Amen«.

Sedel je nazaj v svoj naslonjač in pričel z zasliševanjem. Mlad duhovnik je prisedel k opatovi mizi, pripravil si je polo papirja in čakal, da zakreše prve črke z gosjim peresom. Izpod čela pa je pazljivo motril obnaša-

nje opata in zadržanje puntarja. Ha, to bo zopet užitek, ko bo glasno štel udarce jermenastega biča, ki bo tlesknil po plečih obsojenca in zapuščal na njih krvave maroge in brazde. —

Opat se je rahlo odkašljaj in začel:

«Se zoveš?»

«Jožef.»

«Naprej...!»

«To vam končno povem.»

«Se hočeš li še upirati?»

«Vajen sem, da vztrajam pri svoji besedi.»

«Hlapci!... Omehčajte nekoliko voljo tega nadutega tlačana...! Toda počakajte še nekoliko! Kake vere pa si?»

«Katoličan!»

«Kje si bil krščen?»

«Na Dunaju!»

«Kdo te je krstil?»

«Škof Sigismund.»

Takih odgovorov opat ni bil vajen. Kadar se je moral kdo pred njim zagovarjati, je moral klečati; toda ta mož — kdo je? To mora na vsak način dognati. Če ne z lepa pa z grda. —

«Kaj te je privedlo v te kraje in kje si se nahajal, preden si došel semkaj?»

«Kje sem bil? Kje drugje kakor v stiškem samostanu. Semkaj...»

«Kaj? Ti si bil v stiškem samostanu? No, sedaj vem, kdo si! Ti si hotel vohuniti za stiški samostan in te je izdala mržnja, ki jo gojite napram našemu samostanu. Ha! Ta je pa dobra! Vendar se te enkrat uči tako dolgo

osvobojeju izpod avstrijskega jarma. Zato so tudi vse politične stranke v Sloveniji kakor tudi kulturne in prosvetne organizacije skupno protestirale proti Radičevemu namenu, da bi se odpravilo

Ljubljansko vseučilišče,

na katerem študirajo večinoma kmetijski sinovi. Samo ena stranka se ni pridružila temu protestu, in to je Puceljeva radičevska stranka.

Dasi s splošnimi političnimi razmerami ne moremo biti zadovoljni, vendar pa smo lahko zadovoljni z razvojem naše Samostojne demokratske stranke.

Ljudje spoznavajo spricho nedelavnosti radikalno-radičevske vladne večine, da je edino politika SDS prava ljudska in narodna politika. Zato se vrste naše stranke ne prestopajo samo v Sloveniji, ampak po vsej državi. Poslanci SDS so tudi v neprestanih stikih s svojimi volilci. Politična zborovanja naše stranke, ki se vrše po vsej državi nedeljo za nedeljo, dokazujejo z mnogoštevilno udeležbo zborovalcev, kako naraščajo vrste naših somišljenikov. Zato nas bodo

nove volitve v Narodno skupščino,

ki se bodo zaradi nesoglasja v vladni večini bržčas vršile v doglednem času, naše popolnoma pripravljene. Med pristaši SDS naraščata samozavest in bojevitost, predvsem pa seveda vera v končno zmago. Gotovo je, da bo Samostojna demokratska stranka izšla iz novih volitev, ki jih napovedujejo vsi politični krogi, znatno ojačena. Tako bo prišla SDS ponovno v položaj, da prevzame v svoje roke državno krmilo, s čimer bo zagotovljena končna ureditev zapletenih razmer v naši državi.

Tako sijajnih izgledov za bodočnost, kakor jih ima SDS, nima nobena druga stranka.

Radikalna stranka

je sama s seboj razprta. Razne nasprotujoče si struje v njej družijo edino velik vpliv Nikole Pašiča. Vprašanje pa je, kaj se bo zgodilo s to stranko, kadar bo Pašič v svoji visoki starosti popolnoma obnemogel. Ni izključeno, da se bo tedaj razbila na več stranic.

Stranka Stepana Radiča,

ki je sedaj v vladi, je zlasti mnogo izgubila med hrvatskimi volilci. Hrvati so spoznali, da jih je Stepan Radič sedem let varal s svojim separatizmom in republikanstvom ter da je vsa svoja prejšnja gesla zatajil samo zaradi tega, da se je rešil zapora. A tudi delo radičevcev v vladi in v skupščini ni tako, da bi moglo pridobiti njihovo zaupanje. Hrvati pravijo: Ako že priznavamo vidovdansko ustavo, kralja, državno in narodno edinstvo, potem vstopimo rajši v SDS, ki je od prvega početka vedno dosledno zastopala ta načela in ni nikoli menjala svoje politične barve.

Radičevstvo tudi v Sloveniji ne bo uspelo,

četudi sta se mu pridružila poslanca Pucelj s svojimi samostojnimi kmeti in bivši socialni demokrat Prepeluh s svojimi republikanci. Slovenski kmet ne zaupa ljudem, ki vsakega pol leta menjajo svojo politično suktnjo, in tudi poslanec Pucelj ne bo uspel v Sloveniji z radičevstvom. To mu bo manj mogoče, ker slovenski kmet zahteva od svojih poslancev, da delajo, ne pa samo govoričijo ter obljublajo. Radič, Pucelj in Prepeluh pa ne morejo pokazati, da so že kaj napravili za našega kmeta.

V zelo žalostnem položaju je tudi slovenska klerikalna stranka.

ki je popolnoma osamljena in brez vsake politične moči. Avtonomistična politika klerikalne stranke je popolnoma propadla. Doktor Korošec, ki je veljal včasih v Beogradu za malega boga, si je s svojo neodkritosrčno politiko odgnal vse svoje bivše prijatelje. Ni dvoma, da plačuje račune zavožene klerikalne politike v prvi vrsti slovensko ljudstvo, ker je večina poslanskih mandatov še vedno v klerikalnih rokah. Klerikalci tudi ne morejo na ničesar pokazati, da so napravili za naše ljudstvo. Zato so se začele tudi klerikalnim volilcem odpirati oči in danes zapuščajo že trumoma dr. Korošca in njegovo stranko. Tako je tudi prav.

O drugih strankah ni mnogo omeniti.

Davidovičeva demokratska stranka

je pokrajinska srbska stranka, ki pri nas v Sloveniji sploh ne pride v poštev. To se je

pokazalo tudi pri februarjskih skupščinskih volitvah. Isto se lahko trdi o bosanski muslimanski stranki, ki je v tesnih zvezah z Davidovičevo stranko.

Komunisti in socijalisti

so brez vsakega političnega vpliva. Razprti med seboj in razbiti na več struj ter majhnih stranic niso pri februarjskih volitvah priborili niti enega mandata ter bo še mnogo vode preteklo, preden bodo v naši državi zopet kdaj igrali važnejšo vlogo.

To je kratek pregled naših političnih razmer ob koncu leta. Iz vsega se jasno vidi, da ima bodočnost edinole Samostojna demokratska stranka.

Kot mlada stranka ima v sebi toliko življenjske sile, da je zmaga njenih idej in njene politike v bližnji bodočnosti zagotovljena. V njej vse klije in brsti. Njene politične organizacije živahno delajo in ne prestopajo naraščajo. Treba pa je, da se te organizacije še izpopolnijo. SDS čaka v naši državi važna vloga preroditeljice našega javnega življenja. Zato se morajo njene vrste v skupnem delu za skupne koristi še bolj strniti. Naj ne bo v naših vrstah človeka, ki bi ne imel vedno pred očmi tega velikega cilja!

V političnih krogih, kakor že rečeno, splošno prevladuje pričakovanje, da pride po novem letu do nekaterih izprememb. Pašič porablja sedanje dolge božične počitnice za to, da prouči celotni položaj, da bo mogel primerno uveljaviti svoje taktične poteze. Nihče ne more prerokovati, kaj bo on še ukrenil. A ravno to mora podvzati nas, samostojne demokrate, da bodimo pripravljani na vse ob vsakem trenutku. Pa če končno res tudi pride do novih volitev, bomo vedeli, kaj je naša dolžnost. Naše vrste se množijo, bodočnost mora biti naša, zmagati mora.

SVOBODA, ENAKOST in BRATSTVO.

Na delo torej z novim letom!

!! Poravnajte naročnino !!

iskani tiček! No, tebi moram pripraviti posebno vrsto veselja, da boš znal povedati dobrim stiškim sosedom, kako znamo pogostiti take vrste gostov.»

Opat je od samega veselja cepetal z nogami, sekretar pa je buljil s široko razprtimi očmi v dozdevnega vohuna. Nekje je že videl tega človeka, toda kje? V mislih je prešinil vse kraje, toda ni se mogel domisliti, kam bi ga dejal.

V tem se je oglašil obtoženec s krepkim glasom: «Prečastiti! sedaj sem šele odgovoril samo na del vašega vprašanja. Zato mi dovolite, da nadaljujem...»

Že ga je hotel prekiniti opat, toda trda volja, ki se je izražala iz glasu in zadržanja ujetnika, sta nekoliko vplivala na opata. Akoprav mu je hotel pretrgati vsako nadaljevanje besedičenja Jožefa in ravno hotel izdati ukaz za gajžljanje z zloglasnim samostanskim bičem, je proti svoji volji pod nekim sugestivnim vplivom zapovedal: «Govori!»

«Niti na misel mi ne pride, da bi se zagovarjal,» je nadaljeval od samostanskih biričev zastraženi ujetnik, «temveč mi je le na tem ležeče, da hodim od samostana do samostana in zbiram ljuljko od zrnja...»

«Kaj? Ti se drzneš govoriti tako zaničljivo o samostanih? Kdo te je pooblastil, da vohuniš okrog in skrumiš svetost naših Bogu dopadljivih dejanj?» je zarjul v svojem dostojanstvu užaljeni opat.

Nasprotnik pa mu je mirno in dostojno odvrnil: «To, kar počnem, delam na lastno

pest in nisem za svoja dejanja nikomur odgovoren, najmanj pa vam. Da bi pa bila vaša dejanja dopadljiva Bogu, o tem ravnatako dvomim, kakor o vaši odkritosrčnosti. Ljudi mučiti, jim izsesavati iz telesa kri in mozeg samo zato, da imate raj že na tem svetu, to je delo vraga. Krist je veleval, da bodi vsakega kristjana najvišje načelo ljubezen do svojega bližnjega. A kaj delate vi? Vse svoje bližnje imate za sužnje, za golazen, katero je treba valjati v blatu in pretepati kakor živino! Ali ste jim že kdaj ponudili, ali pa vsaj pokazali ljubezen? Da! Pokazali ste svojo ljubezen do bližnjega z bičem in zaporom in delili krivično sramotno pokoro. Vi se valjate v zlatu, a ubogi trpin, ki vam znaša skupaj vse te zaklade, naj se valja pred vami kot teptan črv. — Ali je delal tudi Kristus tako? On ni imel niti kamna, da bi nanj položil svojo trudo glavo. Hujši ste od hinavskih farizejev, katere je Krist...»

«Molči!» je zdaj zarjul pritlikavi opat kakor divja zver. «Ti se upaš blatiti nas in naše početje, ti bogoskrunc! Ven ž njim! Rabelj, muči ga, trpinči ga! Iztrgaj mu jezik, razkosaj ga...»

«Še malo potrpljenja, prečastiti,» se je glasil ponovno in srčno ujetnik, ki mu je stopila lahna rdečica v lica, «še vam moram razodeti najvažnejše. Mera grozodejstev, katera ste počenjali že toliko stoletij, je polna in kriči po osveti. In osvetiti jih hočem jaz! Ne s krvjo, ne z bičem, temveč na ta način, da razpuščam ta samostan!»

«Ti si norec posebne vrste. Ven ž njim! Vrag ga je obsedel.» —

«Nisem norec, ampak — tvoj cesar!»

«Norec si!»

V tem trenutku se je dogodilo nekaj posebnega. Medtem, ko je zatrobila tromba pred samostanskimi vrati, je skočil s svojega sedeža mlad menih in se vrgel na tla pred ujetnika ter objemal njegove noge, pri čemer se je čulo samo ihtenje in nerazločljive besede. Opat je zazijal, njegov izraz obraza je bil podoben kipu, izklesanemu iz peščenca. Srebrnočist glas trombe se je ponovil; čulo se je izpred vrat glasno prerekanje. Opat je stopil k oknu, da vidi, kaj se godi pred gradom. Njegovo oko je zazrlo pred vrati kakih 30 jezdecev in njim na čelu je bil praporščak s praporom v cesarskih barvah. —

«Stric! Stric! Odpusti!» je ječal mladi duhovnik.

Ogovorjeni se je pa sklonil k tlom, dvignil mladega meniha kvišku, ter mu rekel z različnim glasom: «Ferdinand! Nisem se nadejal, da te najdem v taki družbi. Če hočeš doseči mojo milost, sleci to kuto in si raje obleci talar posvetnega duhovnika!»

Opat je stal drhteč pri oknu se opiral z roko na polico in je samo še nerazločno mrmral: «To ni mogoče, to je prevara!...»

Cesar Jožef pa je stopil k opatu in mu dejal: «Opat! Ti si enak nevernemu Tomažu.» Porlel sem, ako ne veriames!»

DOPISI

POLJANE NAD ŠKOPJO LOKO. Gospod urednik, zdaj se pa že dolgo nisem oglašil v »Domovinu«. Pa kaj hočete, kot kmet se čez leto ne utegnem pečati s pisanjem. No, »Domovino« sem pa tudi počeli v nedeljah in praznikih dobro prebral. Vedno bolj mi je všeč, posebno tudi zato, ker prinaša toliko o kmetijstvu. Kakor vidim, bo »Domovina« odslušala večja in še zanimivejša. Zato tudi vsakomur priporočam, da se na njo naroči, ker je tako poceni. Letina letos ni bila posebna. Najhujše pa je za kmeta, ker moramo po zelo nizkih cenah prodajati živino. Srečen je ta, ki ima dovolj dobro zaraščene gozda. Davki nas tarejo in je tudi pri nas silno pritoževanje čez nje. Zdaj bomo morali plačevati še velike občinske doklade. Kdor plača državnega davka 50 Din, bo moral vrhutega odšteti še občinskega 200 Din. Mislili smo, ko so prišli klerikalci do večine pri občini, da bo vse drugače, da ne bo nobenih davkov. Zdaj pa vidimo, da ni tako. Res se prej ni mnogo napravilo, pa zato tudi doklad ni bilo. Prej je bilo županstvo skoro zastoj, zdaj bo pa pošteno drago. Joj, to smo se zmotili v klerikalcih. Tu v Poljanah je nekaka gospodinjstva šola. Hodijo vanjo tudi naša dekleta. Nimamo nič proti njej, če se bodo dekleta le kaj naučila. Žal ne moremo imeti v klerikalne prireditve pravega zaupanja. Slišimo, da želi prispevati k stroškom tudi hranilnica v Poljanah, ki je bila še pred malo leti na prav šibkih nogah. Ali se ji sedaj tako dobro godi? Čudno se mi tudi vidi, zakaj se duhovščina vtika v take stvari. To je prav toliko prikladno zapjo, kakor za škofa pisanje knjižice o zakonskem življenju med možem in ženo. Kaj bo taka oseba to vedela, ko ni oženjena. Kaj naj se ti gospodje razumejo na kuhinjo; obirati kokošja bedra že znajo, kuhati pa ne. Pa še v kratkem kaj!

POLJANSKA DOLINA. Na praznik 8. t. m. je priredila Jugoslovenska Matica v našem Sokolskem domu predavanje s kriptičnimi slikami naših zaslužjenih krajev. Predavanje, ki ga je imel društveni tajnik g. Mahkota iz Ljubljane, je bilo prav zanimivo. Pomen in namen društva je pojasnil okrajni sodnik g. Battista iz Škofje Loke. Po predavanju so uprizorili škofjeloški igralci

Cesar je slekel irliasto kamižolo, ki mu je popolnoma zakrivala spodnjo obleko. Pokazal se je lep baržunast suknič, a krog vratu mu je visela zlata verižica z zlatim rinom.

Ko je zagledal opat znak cesarskega dostojanstva, je sklonil glavo in se jel tresti kakor šiba na vodi. Gotovo bi se zrušil na tla, da ga nista prestregla v tlačana preoblečeni cesar in mladi menih, ter ga posadila v mehke naslanjač. V trenutku pa, ko sta imela posla s potrjim opatom, se je zmuznil valpet fiho kakor mačka skozi duri in zginil kot kafa brez duha in sluha.

Kakor pravi povest, so valpta iskali tlačani v samostanu in okolici, da bi si shladili na njem svojo vročo jezo, ali nadutega Nemca ni bilo več v bližini; izginil je tam za deveto goro k svojim ljudem.

Cesarskemu oddelku se je priključil tudi mladi menih in njih prva pot je bila, ko so odjezdili iz samostana, da gredo še po slovo k Jenškovi materi. Kako se je začudila majka, ko je obstalo pred njeno hišo toliko jezdecov, kojih sablje in šlemi so se bliškali v poldanskem solncu. Pa kako je šele zijala, ko je spoznala Jožeta, tistega Jožeta, ki ji je tako prirastel k srcu...

In ta Jože sedi zdaj na konju, pa ima sabljo in zlat šlem z velikim novejim peresom. Ni vedela, kaj bi storila. V največji zmedbi je stekla v shrambo in prinesla kislega mleka... Pa je stopil Jože s konja ter izročil mamič mošnjo cekinov in neko listino

igro »Otroška tragedija«, ki je prav dovršeno uspela. Obisk je bil kljub silnemu mrazu dosti dober. — Na sv. Štefana dan ob treh popoldne se upriziri ljudska igra »Cigani«. Zatorej ta dan vsi v Sokolski dom! Po igri prosta zabava in ples. — Kakor vsako leto tako se tudi letos po cerkvah priporoča klerikalno časopisje, dasi božji hrami ne bi smeli služiti politiki. Takšno početje je bogoskrunstvo. Najhujši pritisk bo najbrž na božične praznike. Na tem mestu naj torej še enkrat ponovimo: Ne dajte se begati in strahiti! Naročite si »Domovino« tudi za naprej in jo še drugim priporočite. Ona ostane, kakor je bila, in še večja ter zanimivejša bo, a stane samo 30 Din letno. Vsem bralcem in bralkam »Domovine« v dolini vesele božične praznike in srečno novo leto!

OSILNICA. Naše klerikalce strašno boli poraz, ki so ga doživeli pri občinskih volitvah, da bi se najraje vdrli v zemljo. Zlasti dva možaka ne vsta, kam bi se dejala, ker sta se vsa leta zanašala le na farovž. Sedaj, ko vidita pogoreščino, se pa nam prilizujeta, da bi ju mi sprejeli v naše napredne vrste. Pa ne bo nič. Vsa leta sta vlekla klerikalni voz, zato jima ne zaupamo. — Pred kratkim je umrl Potuharjev Peter. Pri sekanju drv v gozdu ga je zadela veja in mu zdrobila prsni koš. Lahko si mislimo, kaka žalost je to za očeta in mater, ki sta izgubila pridnega fanta. K tej žalosti pa pride še druga: za pogreb je bilo treba plačati župniku veliko vsoto. Takih in podobnih primerov je pri nas še več. Mi pa smo siromaki in ne plačujemo lahko takih vsot.

MALA NEDELJA. Narodno kulturno društvo priredi na Silvestrovo 31. t. m. ob pol sedmih zvečer v društvenem domu »Silvestrov večer« z zelo zanimivimi točkami. Na sporedu so šaljivi prizori, kuplet, veseloigra »Srečno novo leto« in ob polnoči živa slika. Obenem bo prosta zabava s plesom. Za vstopnino se bodo pobirali prostovoljni prispevki. V dvorani bodo na razpolago razna topla okrepčila. Vabijo se prijatelji društva od blizu in daleč, da se v obilnem številu udeležijo Silvestrovega večera.

Barva las.

Ona (pri pregledovanju zimske obleke svojega moža): »Tu na gumbu visi črn las.«

On (mirno): »Gotovo; prejšnje leto si imela še črne lase.«

ter dejal: »Mamica, to je za vašo ljubeznivost, ker ste me sprejeli pod streho. Od zdaj naprej ste pa »frej« (oproščeni od tlake in desetini). Če pa boste kdaj zašli na Dunaj, pa se oglašite pri meni. Na Dunaju me pozna vsak otrok.«

»Ja, kdri pa so, če smem vprašati?«, je vprašala od začudenja zmedena mamica, držeč še vedno v roki latvico in lesenko.

»Jaz sem cesar Jožef. Zdaj pa zbogom, pa se še kdaj spomnite na Jožeta, kateremu je pri vas tako teknilo kislo mleko.«

Mati Jenškova je svojim vnukom še dostikrat pripovedovala ta svoj doživljaj. In kadar je pripovedovala celo storijo o cesarju Jožefu, je koncem povesti vedno dodala: »Fejst fant je pa le biv, ta Jože; jest sem ga imela z lu rada, še preveč rada, pa kaj č'mo, nu...«

Začetkom devetnajstega stoletja je dobil tudi kostanjeviški samostan francosko posadko. Ogromni prostori, ki so tvorili nekdanj kaščo za žito, so služili Francozom za bolnico. Prenmogim vojakom je kolera, ki je hudo razsajala med vojaštvom, pritisnila v tem prostoru svoj smrtni poljub. Peči in še nekaj drobnarij v tem prostoru nas spominjajo na bivanje Francozov v kostanjeviškem samostanu. Njih pokopališče, ki se je nahajalo na holmcu na »Žagah«, je zabrisano in nas spominja nanj samo še kaka mrliška kost, katero izorje plug pridnega kmeta.

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk POKVARJENO SENO.

Letos se je veliko sena pokvarilo. Po eni strani smo s košnjo preveč odlašali, po drugi strani je pa vsa košnja vsled deževnega vremena silno trpela. Kdor je zgodaj kosil, je najbelj opravil, vsi drugi so pa letos več ali manj prizadeti.

Vsled slabega spravila je letos veliko sena tako trpelo, da je za pokladanje dosti manj vredno kakor slama, spravljena v lepem. Tako seno je rjavo, ima slab duh in se kadi. Polno je bakterijev in plesni, ki so se naselile že med sušenjem in pozneje in ki vplivajo sedaj na težko in slabo prebavo. Tako seno ima za prehrano živali veliko manjšo vrednost in še manjšo seveda za vsakovrsten užitek, ki ga od živali pričakujemo. To poznamo na slabi mlečnosti, poznamo pa tudi na vsem drugem.

Prیدن pokladamo tako seno, ki se kadi, ga moramo izteptati, da ga po možnosti očistimo vseh škodljivih krali, ki se nahajajo v tem prahu in ki obstoje iz semena raznih bakterijev in plesni. To je prva naša naloga. Že to, kar ostane tega prahu (kafij) vzlic iztepanju še na pokvarjenem senu, že to nam močno znižuje zdravstveno in redilno vrednost krme. K temu se pridruži pa še slaba tečnost in težja prebaynost take krme. Letos smo zaradi tega primorani, da tako krmo na vsak način zboljšujemo, da jo napravimo bolj okusno, bolj prebayno, bolj tečno in bolj zdravo za živalsko telo.

Zaradi tega se nujno priporoča sledeče, če nam je na tem, da daje živina več užitka in da ostane bolj zdrava:

1.) da tako krmo solimo, da odvrčamo na ta način njen škodljiv vpliv in jo napravimo obenem bolj okusno;

2.) da jo izboljšujemo z dodajanjem močnejši krmil, kakor suhe detelje, otrobov, oljnih tropin itd., ali pa da jo izboljšujemo s pomočjo samokisanja v zabojih, v katerem primeru jo zrežemo in mešamo s korenstvom in otrobi.

Ob pokvarjeni krmi pa ne moremo pričakovati nobenih uspehov, ne dobre mlečnosti, niti drugih učinkov.

Od razpusta in izгона menihov-cisterzijancev se nahaja samostan in zemljišče pod državno upravo. Leta 1878. se je šele pričelo z delitvijo posesti. Pri tej delitvi so dobili hišni posestniki, ki so bili nekdanj samostanski tlačani, dodeljeno zemljo, kakor je to predpisoval novi zakon. Od ogromne posesti je ostala komaj četrtina zemlje, po večini gozdovi, verskemu zakladu.

In sedaj pod svobodnim solncem naše jugoslovenske države zre to ljudstvo polno nade še v končno delitev, to je, da dobi v roke še tisto zemljo, katero obdelujejo v potu svojega obraza kot najemniki. Ko bo agrarna reforma še to delo dokončala v zadovoljstvo nekdanjih tlačanov, tedaj bo zabrisana zadnja sled, katero so zapustili ubogemu ljudstvu razni žegnani in nežegnani nemški mogotci. — Silno zidovje nekdanjega samostana pa naj bo resen opomin za potomce, kaj je bilo in kaj še zna priti, če bo drvelo po poti, na katero jo hoče speljati — »mrtva roka«.

Jeruzalem je padel.

Oglasil se je židovski kandidat po imenu Jeruzalem k zadnjemu strogemu izpitu. Mnogi tovaršili so ga spremljali na vsenišču ter v živahnem pogovoru čakali zunaj na konec izpita, da bi potem čestitali novopečenemu doktorju.

A Jeruzalem je znal in vedel premlati! Ko je profesor, ki je Jeruzalema izpraševal pri izpitu, to videl, je odprl vrata ter zaklical iz sobe: »Izrael žaluj, Jeruzalem je padel!«

LIŠAJSKO DREVJE.

V mislih imam seveda sadno drevje, ki je polno različnega lišaja. Zalostno izgleda tako drevje. V resnici tudi slabo raste in slabo rodi. Lišaj na drevju se da po svojem učinku prav dobro primerjati z lišajem na živalski ali človeški koži. Škodljivo je tam, kakor tukaj. Lišaj zajeda drevje, ga duši in slabi. Prikaže se pa navadno na drevju, ki je zanikarne rasti, ker mu manjkajo pogoji za uspešno življenje.

Na zdravem in krepko rastočem drevju navadno ne najdemo lišaja. Lišaj se pojavi kot spremljevalec zastajajoče rasti. Lišaj je barometer, ki kaže, da se drevesu slabo godi in da trpi v svojem razvoju. Lišaj ne napada zdravega in krepko rastočega drevja, ampak se pokaže kot posledica slabega uspevanja in neugodnih pogojev.

Lišaj se prikaže že na mladem drevju, če nimamo vseh potrebnih življenjskih pogojev in če začne vsled tega v rasti zastajati. Če se pokaže lišaj v takih legah kakor n. pr. blizu gozdov, kjer je sploh več zračne vlage in ki so že zaradi tega bolj izpostavljeni lišaju, kaže to že samo po sebi, da lega ni najboljša za sadno drevje. In če po takih legah vrh tega še nič storimo za napredek sadnega drevja, potem je več kot naravno, da se lišaj čimdalje bolj širi in vasava v sadno drevje.

Lišaja na drevju se moramo bati kakor lišaja na živalski koži. Pred vsem ga je odvrčati od mladega drevja s tem, da mu skrbimo za krepko rast. Lega, zemlja, pravilna saditev, zadostna oskrba v zvezi s potrebnim gnojenjem, vse to mora odgovarjati potrebam sadnega drevja. Ker je lišaj navadno posledica slabe rasti in ne obratno, moramo nuditi sadnemu drevju vse pomoč, da nam krepko raste. Če se pa lišaj v zvezi s tem pokaže ali pa če se ga drevje nalože zaradi neugodne lege (vlažno zatišje, bližina gozda) potem ga je treba preganjati. Po deblu in debelejših vejah ga moramo ostrgati z drevesnimi ščetmi ali pripravnimi strguljami, po vejah zgoraj pa s pomočjo škropljenja s takimi raztopinami, ki lišaj uničujejo. Kot uspešno sredstvo se priporoča škropljenje z raztopino modre galice in apna, kakor jo rabimo za škropljenje trt, potem škropljenje z arborinom, dendrinom in enakimi sredstvi.

Ne glejmo tedaj lišaja, ki nam na sadnem drevju veliko škoduje, tako mirno in hladnokrvno, kakor smo sedaj vajeni, ampak preganjajmo ga in odvrčajmo ga, kolikor je v naših močeh. Dol z lišajem!

Tedenski tržni pregled

ZITO. Cene na svetovnih tržiščih stalno valujejo, pri nas pa so sedaj prilično stalne. Na novosadski blagovni borzi se prodajajo na dobelo: pšenica po okrog 280 do 285 Din, turščica po 125 do 145 Din, moka «0» po 450 Din za 100 kg.

ZIVINA. Cene živini so sedaj tako nizke, da se kmetovalcem živinoraja komaj izplača, in še obetajo padanje cen. Na zadnjem ljubljanskem sejmu so bile za kilogram žive teže naslednje cene: voli srodni 9-25 do 9-50 Din, slabši 7-50 do 8-25 Din, krave srednje 6-75 do 7-25 Din, krave za klobase 3-75 do 4 Din, telce, prvovrstne 8 do 8-50 Din, drugovrstne 6-75 do 7-25 Din, teleta, prvovrstna 10 do 10-25 Din, drugovrstna 8-50 do 9 Din (zaklana teleta 13 do 14 Din), prašiči špeharji (domači) 14 do 15 Din, pršutarji 10-75 do 11-50 Din. Plemenski prasci so se prodajali po 180 do 250 Din komad.

Kratke vesti

— **Vrednost denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo 21. t. m. v devizah: 100 avstrijskih šilingov za 790-60 do 800-60 Din, 100 madžarskih kron za okrog 8 par, 100 italijanskih lir za 228-49 do 228-89 Din, 1 dolar za 56-06 do 56-66 Din, 100 češkoslovaških kron za 166-27 do 168-27 Din.

BELEŽKE

+ **Radićevi shodi.** Stepan Radić ni na Hrvatskem priredil še nobenega shoda, odkar je prišel iz zapora. Zato ga pa vodi poslanec g. Pucelj po Sloveniji akoro kakor kakšnega medveda. Povsod govorita o kmetški politiki in kmetški vladi, na njunih shodih pa je navadno le malo kmetov. Kakor v Ljubljani je tudi v Mariboru govoril Stepan Radić večinoma le mestnim ljudem, ki so prišli iz radovednosti in zaradi zabave poslušat hrvatsko čudo. Moščani imajo z gg. Ra-

dićem in Puceljem svojo komedijo, ki je še tem večja, ker Radić navadno par dni nato vse priklči, kar je prej na shodu govoril.

+ **Poslanec Pucelj za carino na pluge.** «Kmetški list» zagovarja na zelo neroden način poslanca Pucelja, ker je v tarifni sekciji finančnega odbora zahteval, naj ostane v veljavi uvozna carina na pluge. Pravi namreč, da bi morala ostati ta uvozna carina v veljavi samo zaradi tega, da bi laže sklepali trgovinske pogodbe z Nemčijo, ker bi pri pogajanjih imeli kaj popuščati. To je seveda prazen izgovor. Če bi bilo to res, potem bi se tudi radikali, ki so ravno tako vladna stranka, izrekli za uvožno carino na pluge. Sploh pa do trgovinske pogodbe z Nemčijo še ne bo kmalu prišlo, kar priznava tudi «Kmetški list» sam, ko piše, da se bo najprej sklenila trgovinska pogodba s Češkoslovaško in da bo šele pozneje prišla na vrsto Nemčija. Glede na to, da so trgovinska pogajanja zelo dolgotrajna, morda še dve leti ne bomo dobili trgovinske pogodbe z Nemčijo, a ves ta čas naj bi po Puceljevem predlogu kmetje plačevali uvožno carino na pluge, ki bi došli iz inozemstva. «Kmetškemu listu» je menda popolnoma vseno, če obdelujejo kmetje še nadalje polje s slabimi plugi ali pa kar brez njih. Kaj njemu mar pospeševanje poljedelstva in povečanje pridelka! Poslanec Pucelj se je s svojim predlogom blamiral, zato mora njegovo glasilo braniti poslanca Pucelja in ne koristi kmeta. Čudno je tudi to, da je bil samo poslanec Pucelj toliko pameten, da je glasoval za carino na pluge in da so se vse ostale stranke izrekle proti njej. To si je treba zopomniti!

+ **Dr. Korošec nezadovoljen s svojimi uspehi.** Te dni je prišel v Ljubljano dr. Korošec, ki je zadnje čase agitiral na Hrvatskem, v Dalmaciji in Hercegovini za klerikalno stranko. Dr. Korošec bi namreč rad svojo stranko razširil tudi med Hrvati. S svojo agitacijo pa dr. Korošec ni imel mnogo sreče. Kakor se govori, je dr. Korošec zelo nezadovoljen s svojimi slabimi uspehi in sam izjavlja, da ne ve, kakšen vtis so napravili njegovi shodi med Hrvati. Tako se je dr. Korošec ponesrečil tudi načrt, da bi popravil med Hrvati izgube, ki jih doživlja njegova stranka v Sloveniji. Ljudje so namreč že povsod siti brezplodne klerikalne politike.

+ **Radićevci in Trboveljska družba.** Klerikalci so vložili v Narodni skupščini interpelacijo, v kateri pravijo, da je Trboveljska premogo-

Goričan:

Pokora

Povest.

(Konec.)

Zlomljen od nočnega sedenja je Cizelj prišel iz kolibe. Dvakrat se je potegnil in trikrat vzdihel, nato je sedel na klopi pod lipo ter se je naslonil s hrbtom na drevo. Široko je odpiral usta ter požiral sveži zrak, pomešan s prijetnim vonjem dišečega lipovega cvetja, po katerem so brnele pridne čebulice med žgolenjem drobnih krilatcev, prepevajočih jutranje slavospve.

Pri vodnjaku poleg zvonika je ropotalo vedro, potapljaajoče se v rumeno kapnico; tu so žvenketale steklenice in druga umivalna posoda: romarji so se suvali ter prerivali okrog vodnjaka, vsak je hotel prvi zajeti ter se umiti s čudodelno vodo, ki ima poleg naravne tudi še posebno zdravilno moč.

Pozornost je obrnil Cizelj tudi na romarice, ki so v jutranjem polumraku nabirale roso po trati okrog cerkve. «O, presladka rosica sv. Mihaela!» je vzdihnila stara ženica; pobožala je rosno travico ter se pogladila po raskavem licu.

Ob zvonjenju in petju se je zbudil tudi Tacar ter je sedel na ležišče. Takoj so ga prišle otevat babnice radi nočnega nemira, o čemer pa on ni ničesar vedel, spominjal se je le sanj, iz katerih se je probudil baš ob zvonjenju, zaradi česar jim je prisojal izredno važnost in pomen.

«Grešnica, zaradi katere je moral Cizelj na Goro, je ona, ki se je boš peve spomnil, ko se

prebudiš in misel nanjo te bo spremljala ves čas, dokler ne pojdeš iz cerkve.» Tako se mu je sanjalo in prva je bila njegova žena, katero je, probudivši se iz spanja, zagledal pred seboj. «In kaj naj storim?» je vprašal angela varuha v raztreseni molitvi. «Ali naj se razburim? Ali naj ostanem miren?»

«Stori, kar bi naredila žena, ako bi vedela, da si ji prelomil zvestobo,» se je glasil dozdevni odgovor. «Poberi kamen ter ga vrzi nanjo, če si brez greha...»

Tega se je prestrašil. Najprej bi moral torej udariti samega sebe in potem šele naj udari Polonico, podvrženo istim slabostim kakor on. Ne, ne, ne! Nobene kazni ji ne odmeri, ampak k spovedi jo nažene in pokoro naj določi spovednik. Ako bo morala romati na Goro, bo dokazana njena krivda in potrjena resničnost njegovih sanj.

S takimi mislimi je ostavil ležišče, nakar se je postavil v vrsto pred spovednico pod korom. Tudi tukaj je hotel ponoviti izpoved svojih grehov, da mu bodo tem globeje izrvani iz duše ter izbrisani iz spomina vsevednega sodnika.

Pričakoval je trdega svarila in ponovne pokore, toda gorski duhovnik je bil milejši v tem oziru; bolj ga je zanimalo, kateri stranki pripada, kakšne časopise prebira in končno ga je kot vzglednega kristjana odpravil z majhno pokoro ter z obljubo zveličanja njegove duše.

Zadovoljen je zapustil spovednico, trudeč se na vse načine, da bi razmaknil vrsto romarjev, ki so mu zapirali odhod. Ko se je zapičil v gučo z obema komolcema, tedaj je zagledal Cizelja,

kateri se je pravkar priključil vrsti, segajoči od spovednice daleč tja do cerkvenih durí.

Skoro sta hotela drug drugemu pomežikniti, toda v istem hipu sta se spomnila sporne zadeve ter sta si nagloma umaknila pogled. Tacar je rinil k obhajilu proti oltarju, Cizelj pa je ostal pred spovednico — tudi on je sklenil opraviti spoved zaradi nekega greha, ki ga ni zaupal domačemu župniku, in tu se mu je nudila prilika, da ga kot neznanec odloži.

Duhovnik je privzdignil zeleno zagrinjalo ter je pogledal iz spovednice. Globoko je vzdihnil ob pogledu na številno množico; vse jutro že vlitva olje v srčne rane, tolaži in blagoslavlja, a še vedno ne vidi kakega konca: ako štirje odidejo, jih pristopi deset.

«Začel bom po najnovejšem načinu,» je proučaril z ozirom na izvršitev svojega dela. «Čemu naj razsijpljem zrna resnice, zakaj toliko teh zrn pade med trnje in na skale, kjer nimajo ugodnih tal...»

Izbral si je tri vprašanja, najvažnejša po njegovem mnenju, na katera je zahteval točen in jasen odgovor. — «Kaj bereš? Kako voliš? Kateri stranki pripadaš?» samo to je vprašal vakega izpovedanca in če je dobil ugoden odgovor, je podelil odvezo in spoved je bila končana. Vrste okrog spovednice so se jele redčiti v veliko zadovoljnost romarjev, navoličanih dolgočasnega čakanja.

Način izpovedovanja je pri Cizelju nenadoma naletel na ovira. Izpovedal je, da čita vse, kar mu pride v roko, da voli po svojem prepričanju ter pripada stranki, čije imena ni dolžan pove-

kopna družba meseca novembra sklenila dati dva in pol milijona dinarjev v propagandne svrhe. Interpelacija trdi, da se je ta vsota izplačala s tremi čeki Francosko-srbske banke in z dvema čekoma Jadransko-podunavske banke in je denar pri Francosko-srbski banki dvignil na prve tri čeke po svojem zaupniku kabinetni načelnik ministrstva za šume in rudnike. Druga dva čeka sta bila dvignjena za sanacijo tvornice špirita v Brodu na Savi, ki se nahaja v rokah ljudi iz bližine ministra za šume in rudnike. Ostali denar pa je namenjen za radičevsko časopisje. Nadalje trdi interpelacija, da je Trboveljska družba sklenila izročiti prodajo svojega premoega tvrdki Kaufmann in drug v Brodu na Savi in da je minister dr. Nikić bil in je še odvetnik te tvrdke. Minister dr. Nikić, ki je član Radičeve stranke, je takoj demantiral vse trditve klerikalne interpelacije, ki je zbudila mnogo pozornosti v politični javnosti. Ker se bo zadeva razpravljala v Narodni skupščini, bo seveda došlo zaradi te afere do zanimivega boja med radičevci in klerikalci. Vsekakor bo razprava v skupščini prinesla jasnost, kaj je res pri celi stvari.

— Hrvatski duhovniki proti klerikalni politiki. V Zagrebu bodo z novim letom začeli izdajati katoliški dnevnik. Hrvatski klerikalci, ki jih podpira tudi naša slovenska klerikalna stranka, bi radi imeli, da bi novi list postal politično glasilo njihove stranke. S tem pa hrvatska duhovščina ni zadovoljna. Na Hrvatskem namreč nima klerikalna stranka nobene moči in niti enega poslanca, ker se tamkaj duhovniki drže bolj cerkve kakor pa politike. Pred dnevi je izročila večja deputacija župnikov zagrebške stolne dekanije nadškofu dr. Batierju spomenico, v kateri ga naproša, naj poskrbi, da ostane novi katoliški list popolnoma nestranski, ker se more katoliško prepričanje ojačiti le, ako ni vezano na nobeno politično stranko. Ker se nekateri vodilni člani hrvatske klerikalne stranke trudijo, da bi dobili novi list v svoje roke in ga izrabljali kot katoliško glasilo za svoje politične namene, prosijo duhovniki zagrebškega nadškofa, naj vpliva nanje, da opuste svoje namere. O tej stvari poroča tudi zagrebški tednik «Katoliški list», v katerega piše sam nadškof dr. Bauer. Klerikalnim listom ta korak hrvatske duhovščine seveda ni všeč. Pravijo namreč, da mora novi list ostati samo tedaj katoliški, ako bo gla-

silo klerikalne stranke. Zanje je namreč klerikalna stranka katoliška cerkev. Za naš je zanimivo to, da hrvatska duhovščina, razen neznatnega dela, noče ničesar slišati o klerikalni politiki, najmanj pa o dr. Koroščevi politiki.

— Papež in naši škofje. Pred nekaj dnevi je papež v tajnem konzistoriju imenoval nekatere nove kardinale. Tudi ob tej priliki ni bil noben jugoslovenski škof imenovan za kardinala. Bržkone papež ne smatra nobenega našega škofa sposobnega za tako visoko cerkveno čast, četudi se naši škofje glede uvedbe slovenskega bogoslužja v naših cerkvah kakor tudi v drugih zadevah postavljajo vedno na stran Vatikana, da si je to v mnogih primerih nasprotno našim državnim in narodnim interesom. Ob omejenih priliki je papež v svojem govoru tudi iz-

javil, da vesel hvali Boga, ker se nameravani atentat na italijanskega ministrskega predsednika ni posrečil, da si je vsa Evropa prepričana, da je italijanska vlada ta atentat samo zato izmislila, da lahko fašisti preganjajo neljube jim stranke. Izjava papeža je tem bolj zanimiva, ker uradno med italijansko vlado in Vatikanom še vedno na zunaj obstojajo neprijateljski odnosi, odkar so Italijani vzeli papežu njegovo cerkveno državo. Toda papež se kljub temu smatra za dobrega Italijana, o naših škofih pa nasprotno vemo le, da se nič kaj vneto ne potegujejo za slovensko bogoslužje v katoliški cerkvi. Mogoče bi mi Jugoslovenci prej dobili svojega kardinala, če bi naši škofje pokazali vsaj toliko odločnosti napram Vatikanu v naših narodnih zadevah, kolikor jo kažejo napram lastni državi v obrambi Vatikana.

Nekaj misli ob Božiču

(Z dežele.)

Zopet imamo božične praznike, katerim sledi novo leto. Ti prazniki so najprimernejši čas, da pogledamo malo nazaj na letošnje leto in morda za več let nazaj ter malo pretuhtamo naše napredovanje ali nazadovanje v gospodarstvu, politično življenje in uspehe, ki so jih dosegli za nas kmete naši zastopniki v Narodni skupščini.

Leto, ki jemlje od nas slovo, ni bilo za slovenskega kmeta bogato. Letina je bila prej slaba kakor dobra zaradi preoblega dežja in premalo toplote. Razen vsega tega so zadele v mnogih krajih našega kmeta razne vremenske neizgode, velike povodnji, toča in drugo.

Nekaj boljši kakor v poljskih plodovih je bil pridelek v krmi za živino, katero naš kmet že od nekada smatra za glavni dohodek. Pa kaj koristi, ako je kmet izredil mnogo živine v nadi, da bo v pozni jeseni in v začetku zime dobil zanjo potreben denar za obleko in druge potrebščine, ko ne dobi zanjo toliko, kolikor je pričakoval, kajti živina ima res sramotno nizko ceno v razmerju z drugimi potrebščinami.

Pri vsem tem pa so se še vsakovrstni davki zvišali v taki meri, da jih šibkejši posestniki ne zmorejo več.

V začetku letošnjega leta pred volitvami smo imeli kar na kožo raznovrstnih obljub od raznih vse obljublajočih strank. Če bi se le del teh

obljub izpolnil, bi se godilo našemu kmetu tako, da bi se mu boljše ne moglo. V teh zapeljivih obljubah so pravi mojstri naši klerikalci. Vsak pameten človek, ki se le malo zanima za javna vprašanja, ve, da so vse te obljube le slepilo za kratkovidneže, ki kaj radi sedejo tudi na laž, da je vera v nevarnosti. Vsi vidimo, da klerikalci niso storili doslej ničesar, in da so bile volilne kroglice, ki so padle zanje, le zavržene. Dokler bo SLS hodila pota verske nestrpnosti in nasprotstva do drugih plemen, tudi ne bo ničesar dosegla v Beogradu.

Nič boljših pot ne hodijo v zadnjem času bivši samostojneži, ki so se naslonili na g. Radiča, mojstra v slepljenju hrvatskih kmetov z vsemi mogočimi obljubami, katerih izpolnitev je sploh nemogoča.

Edina stranka, ki ni obetala zlatih gradov in nemogočih stvari, je bila naša Samostojna demokratska stranka. Ona smatra za prvo in najvažnejše vprašanje v državi ureditev neposrednih davkov. Te je treba čimprej s pametno postaviti urediti, da bodo pošteno porazdeljeni med vse pokrajine in vse stanove. Naša stranka ne menja svojega prepričanja po okoliščinah, ampak ostaja trdna, neupogljiva pri svojem programu, kakor je bila ob svoji ustanovitvi. O tem se lahko vsakdo prepriča, ki le malo za-

dati v spovednici. Priznal je celo, da je pred odhodom z doma zavil klobaso v papir prepovedanega lista ter jo je vzel s seboj na božjo pot.

«To je oskrunstvo svetega kraja — greh, zaradi katerega vam lahko odrečem odvezo,» se je srdil spovednik, ropotaje z nogami.

Izpovedanec se je porogljivo nasmehnil, kar je duhovnika silno razkačilo. «Greh vam morem odpustiti le pod pogojem, ako ne boste jedli klobase, zavite v prepovedan list. Oddaste pa jo lahko v zakristiji kot darilo za cerkev,» mu je pošepnil, preden mu je podelil odvezo.

Pričelo se je slovesno cerkveno opravilo, združeno z darovanjem, kateremu je sledilo blagoslovljenje podobice, molkov in vode. S tem je bila dovršena dopoldanska pobožnost in ljudstvo se je s praznimi culicami ter olajšanimi žepi poslovilo od božjepotnega svetišča.

Prvi med odhajajočimi je bil Tacar. Komaj je namreč čakal, da je izpraznil čevlje, za kar si je poiskal pripraven prostor za grmom nekoliko od cerkve; tam je z rokami izkopal jamico, v katero je stresel fižol ter jo je skrbno zadela s prstjo. Z robcem, ki mu je služil za culico, je oval ožuljene noge, obul je čevlje ter jo je mahnil proti domu. Sklep, napraviljen v cerkvi, pa je grel vso pot na svojem srcu ter je tako ogretega položil na srce svoje Polonice z besedami: «Polonica k izpovedi pojdeš takoj v nedeljo...»

Nekaterim remarjem pa se po končanem opravilu ni mudilo z gore in med temi je bil tudi Cizelj. Legel je za grm koncem župnišča, odkoder se je skozi odprto okno videlo v prvo nad-

stropje. Okrog miz je bila zbrana duhovna gospoda z nekaterimi drugimi veljaki.

Posebna zgovornost se je prijemala malega ključarja in mladega kaplana, ki sta pri posebni mizi štela cerkveno premoženje — bogate denarne dohodke, nabrane pri darovanju, v zakristiji ter v številnih nabiralnikih. Kakor vselej, tako jima je bilo tudi to pot naročeno, da preštejeta in popišeeta darove, jih zložita v nalasč za to pripravljeno vrečo, katero bo župnik lastnoročno zapečatil in zaupna oseba jo ponese v ljudsko hranilnico.

Letos so bili dohodki nepričakovano ogromni, zato je bilo delavcem gospodovega vinograda odkazano tudi več pijače, ki izborna podžiga moč ter razvezuje jezike. Tako sta se ključar in kaplan nenadoma pričela besedičiti — najprej za šalo, nato pa so jela padati trde besede.

«Tako sumničenje je ogabno ter ne pristoja vašemu dostojanstvu,» se je ključar vznejevoljil nad kaplanom, ki mu je oponesel, da seže med šteljem večkrat v spodnji žep.

Močna pijača je vtila v nasprotnika tudi močen glas in tako je Cizelj razumel vsako besedo, ki je priletela iz župnišča. Da ne bi bil opažen, se je previdno pritisnil h grmovju, kjer je napeto poslušal.

«Zares je sumljivo,» je poudaril važno kaplan. «Čemu pa vam roka tolikokrat zaide pod telovnik?»

«Dokazov, dokazov prosim,» je poskočil, odpenjaje obleko, da mu iztrka žep ter dokaže svojo poštenost. «Pa še vi tako storite!»

«Tega od mene ne zahtevajte. Jaz sem gospod, ki vas nadzorujem in vi ste hlapec, meni podrejen. Hvalite sv. Mihaela, da smete sedeti z menoj pri eni mizi.»

«Hvalite ga vi — zase in zame — za oba. Čas imate, vaša dolžnost je molitev, ki vam mora biti to, kar je meni delo.»

«Pijani ste ter ne veste, kaj govorite. Niti šteti več ne znate — vi niste zanesljivi. Sploh je zanesljivcev zelo malo v naši fari; ako bi jih z lučjo iskal podnevu, bi našel kvečjemu dva in pol...»

«Tudi na vas se ne zanesem. Ljudje že delj časa stikajo glave ter si nekaj namigujejo. Ni šb dolgo, kar sem slišal: »Duhovnik, pa takšen!«

«Kakšen?» je porastel posvečenec ter mu je prav od blizu pogledal v oči.

«Pijanec!» ga je ključarček pogledal izpod čela.

«Pijem za svoje,» se je kaplan potrkal na prsi. «Priateljem se ne nastavljam, da bi mi dajali za pijačo, kakor delajo gotovi ljudje...»

«Jaz?» se je čutil prizadetega mali mož. «Ako me vabijo prijatelji, znači, da me imajo radi, kar ne more reči tisti, ki ni priljubljen. Steer pa pijemo vsi na tuje stroške — za milo darove dobrotnikov sv. Mihaela.»

«Tako govorijo nasprotniki — obrekovalci vere in duhovnikov. Vi ste potuhnjenec, v katerem tiči zagrizeno sovraštvo do cerkve, kar izpričujejo vaše besede. Ako bi imeli v sebi kaj ponosa, bi nikoli več ne prestopili praga našega župnišča. Steer pa ni več daleč doba, ko vas postavimo pred vrata...»

sleduje njeno delo. Kakor ima dosleden delavec gotove, četudi mogoče kasnejše uspehe in si pridobi veljavo med svetom, tako je tudi v politiki. Le dosledne, res delavne stranke imajo bodočnost, in med temi jo ima tudi naša vedno dosledna stranka.

Lepi in veseli so božični prazniki. No, za vsakogar tudi niso to, kar bi morali biti. Mnogo jih je, ki jih tarejo velike skrbi, katerih se tudi ob teh praznikih ne morejo otresti. Žalostno je

tudi, da se baš ob teh praznikih v večji meri zlorablajo cerkve. Božji hram, ki bi moral prav te dni odmevati v ljubezni do vseh ljudi na zemlji, se marsikje na deželi še vedno zlorablja v umazane politične svrhe. Pa naj bo! Tudi to se bo preneslo in prestalo. Naše delo bo šlo prej kot slej za tem, da se ta zloraba odpravi ter da postane cerkev res pravi božji hram. In tedaj bodo božični prazniki zopet to, kar bi morali biti, in šele tedaj bo za nas pravi in veseli Božič.

Tako bi ne smelo biti!

(Z dežele.)

Od vseh strani tožijo o velikih davkih in velikih državnih stroških. Bo pa še vedno huje, če se bo tako postopalo in se bodo pošiljali v pokoj ljudje, ki so še sposobni za delo. Na ta način se namesto onega plačujeta dva. Mi kmetje smo bili vedno proti vsakemu omejevanju dela in smo na stališču, naj se ne omejuje delovni čas nikomur, ki je pripravljen več delati. Tako naj se tudi uradniku pusti delati in služiti preko dobe, ki mu jo predpisuje postava, ako on to more in hoče. Kdor je zdrav, sposoben in ima veselje, naj se pusti, četudi ima postavno do-služena leta, ker s tem si država lo prihrani.

Zadnji čas so začeli pošiljati v pokoj učitelje. Kakor hitro ima pet in trideset let službe, mora ne glede na to, če je še tako trden, zdrav in čil ter ima še največje veselje do dela, v pokoj, četudi se nahaja morda še v najlepši moški dobi. Navadno so učitelji v tej starosti, posebno na deželi, najizkušenejši močje, ki so se vso službeno dobo z vso vnemo žrtvovali v šoli in izven nje kot sadjarji, vrtnarji ali drugače kot prosvetni delavci ter še vedno čutijo v sebi moč in veselje do dela.

Ze prav, da je odmerjena doba za dosego pokojnine, a če državnega uradnika veseli delo, naj ostane na svojem mestu mogoče do petinšestdesetega leta, kakor menda tudi določa postava. Koliko bi se s tem prihranilo! Na vse strani se vpije in tudi vlada poudarja na ves glas, kako je treba varčevati, a na drugi strani se pa po nepotrebnem razmetava. Izkušene ljudi, ki so še zmožni za delo, je treba pridržavati do skrajnosti in jih ne metati med staro šaro, kar je za mnoge, ki so res delali in se trudili ter bi še radi delali,

naravnost žaljivo. Ob času nesposobnosti in utrujenosti se bodo ti že sami umaknili.

Kakor se sliši, je v tem pogledu posebno prizadeto učiteljstvo. Če hočemo priti enkrat res do pravega reda in doseči zmanjšanje neznosnih davkov, se mora povsod in pri vsem varčevati.

S takim postopanjem se pa naravnost zapravlja in ni čudno, če celo preprosti ljudje spoznavajo nezmisljenost takega početja, ki ga naravnost obsojajo.

DELA VSKI GLASNIK

RAZMERE MED RUDARSKIM DELAVSTVOM.

Trbovlje, decembra.

V Dukičevi koloniji na Dobjerni vladajo neznosne higijenske in socialne razmere. V eni sobi z 18 posteljami je natrpanih 55 ljudi. Spijo po dva in trije na eni postelji in ko odidejo ti na šiht, pridejo drugi na njihovo mesto. Postelje in šoba se ne morejo tako nikdar zadosti prezračiti in čez noč nastane v sobi tak smrad kakor na gnojišču. Ni ne rjuh ne zadosti odej. Kdor nima odeje, mora spati oblečen in po cele tedne in mesece ne pride iz obleke, ker večina razen šihne obleke nima druge na razpolago.

Žal, da je vrhu tega tu med nami močno razširjen alkoholizem in z njim združena posirovelost, kar ima za posledico to, da je v koloniji podnevi in ponoči razgrajanje, vpitje in tulenje, kar vodi dostikrat do pretepa in po-

kolja. Ako pride miren rudar truden z nočnega šihta, ne more spati tudi po ves teden, tako da ljudje vidno slabe in pešajo, k čemur pripomore tudi še vodena in neracionalna hrana. Na vratih je pač nabit stanovanjski red, ki odreka pijancem in razgrajčem pravico do stanovanja, a nihče tega ne kontrolira. Nihče od poklicanih činiteljev se ne briga za vzdrževanje reda in snage, čeprav imamo v koloniji tudi hišnika.

Vsak delavec se nad navedenimi razmerami bridko pritožuje, a pomoči ni od nobene strani. Temu se pridružuje še nezadovoljnost zaradi denarnih kazni. Za prazen nič mora delavec često plačati denarno globo, ki mu jo naloži dostikrat le oseba, ki je močno razdražljiva in ni zmožna trezno ter nepristransko presojati primera. Ta globa se delavcu enostavno odtegne od plače in siromak večkrat niti ne ve, zakaj. Kako pride podjetje sploh do tega, da na ta način krati delavcu borni zaslužek? Saj so odbitki za davek in bolniško blagajno itak že preveliki!

Postopanje z delavci je v mnogih primerih skrajno neolikano. Mnogi nadzorovalni organi zamenjujejo pojme o redu in disciplini z neotesanostjo.

Pač bi ne škodilo, če omenim ob tej priliki obilico nesreč, ki grozijo delavcu dan na dan. Pred kratkim so se ponesrečili trije: dva težko, eden smrtno. Naj iščejo poklicana oblastva vzroke! Ti so predvsem: nezadostno nadzorovanje dela po strokovno izobraženih ljudeh, pripuščanje neizprašanih kurjačev in celo strojnikov k službovanju na lopatih in lokomotivah. Tudi si prihrani podjetje obilico kretničarjev s tem, da mora zavornik pred kretnico skočiti z vozečega vlaka, obrniti kretnico in zopet v teku skočiti na vlak, kar je pri slabem vremenu in posebno pozimi smrtno nevarno.

Naj vse to za sedaj zadostuje. Upamo, da bo objavljenje teh vrstic vplivalo na odgovorne osebe in tudi na oblastva, da se spomnijo svoje dolžnosti. Tako izkoriščanih delavcev, kakor so rudarji, v našem industrijskem življenju menda ni. Odkod to izvira? Vsakdo, ki delavske razmere in njih politično orientiranost pozna, mora priti do zaključka, da je

«Prav! Zdaj sem prepričan, kar že dolgo izkušam. Pri vas ni hvaležnosti, vi ne marate resnice in odkritosrčnosti, zakaj sovražite jih — tiste, ki vam odkrijejo svaje misli ter vam govorijo naravnost iz srca. Ljubite pa hinavščino, laž in pokritost: kdor se zna potajiti, temu prisodite vse mogoče čednosti, obdarjene z odpustki, dočim pobijate nasprotnika, boljšega in pravičnejšega kot je oseba, ki trobi z vami v isti rog.»

«Za to nimate dokazov,» mu je hotel kaplan zamašiti usta. «Od danes naprej vas ne smatram več za ključarja naše romarske cerkve ter vam odvzemam ključe od božjega hrama.»

«Ključev vam ne izročim. Nimate jih pravice zahtevati in če se postavite na glavo, vam te oblasti ne priznam. Ljudstvo mi jih je poverilo in ljudstvu sem jih pripravljen tudi vrniti.»

«Ključee nazaj!» se je zadril ter je togotno skočil pred ključarja.

«Vam nikoli. Mar se vas bojim, da me zamašujete ter priključete vrage nad mojo hišo?»

Kaplanu je upadel pogum. Uvidel je, da mu tukaj ne more do živga, zato si je izmislil drugo, lažjo in krajšo pot, zakaj na vsak način se ga je hotel znebiti ter ga pregnati iz blagoslovljenih prostorov gorskega župnišča.

«Proč od cerkvenega denarja!» je pograbil izpred njega kup bankovcev. «Niste vredni, da bi ga preštevali z vašimi grešnimi rokami...»

«Moje roke so poštene,» mu je pokazal žilave pesti. «Odbile so že marsikak udarec in še vedno so pripravljene, če je treba...»

«Tako? Celo žugati se mi upaš? Proč od tukaj — iz sobe, kjer ni prostora za upornike!»

«Tudi tega ne ubogam. Mi, farani, smo postavili župnišče ter se ne pustimo metati čez prag.»

«Ven!» ga je zgrabil za vratnik, da mu je odletel gumb izpod vratu. «Ako ne zlepa, p.jdeš zgrda — nihče se mi še ni ustavil.»

«Mene se še niste lotili,» je ključar zamahnil z desnico; zadel ga je samo z mezincom in kaplan je ležal sredi sobe.

«Kar je iskal, je našel, posledice naj pripiše sebi.» — Ključar je v naglici izpraznil nekaj kozarcev, nakar je zmagoslavno ostavil župnišče.

Prijatelji, ki so obstopili duhovnika, so doznali, da si je zlomil pri padcu levo nogo. Spravili so ga v posebno sobo ter poslali cerkovnika v dolino po zdravnika. Orožnikov o nesreči seveda niso obveščali, bali so se sramote, uverjeni, da je krivda na kaplanovi strani, ki je po mnenju večine prejel zasluženo plačilo.

Tak je bil zaključek romarskega shoda v župnišču, po katerem je tudi Cizelj prilezel izza grma ter se je napotil proti domu. Zadnji pa, ki so odhajali z Gore, so bili štirje fantje — župnikovi zaupniki; vsak je nesel v spremstvu svoje boljše bodoče polovice na hrbtu vrečo denarja, določenega za dolinsko hranilnico, kamor je gorski župnik trikrat na leto spravljaj cerkveno premoženje.

Tacar je po opravljeni božji poti postal ves drugačen človek, pa tudi Cizelj se je poboljšal, kot je obljubil na Gori. Silno resen je postal napram ženi, nadzorujoč vsako njeno stopinjo in niene poglede je čuval v skrbi, da ji ne uidejo v

prepovedano smer. Obenem pa je tudi skrivoma opazoval soseda, dočim se ga je javno izogibal, pa tudi Tacar je pazil, da se nista srečavala. Sorodna po izbrisnem grehu ter opravljeni pokori sta si ostala v tem, da sta venomer gonila svoji ženi k izpovedi, radovedna, če bo tudi njiju zadelo usodno romanje.

Ženi se jima nista mogli več ustavljati. Nekega lepega nedeljskega jutra sta se oprali v studencu pokore in še tisti teden sta se odpravili na božjo pot. Fižola jima v čevlje ni bilo treba nasuti — spovednik je napravil izjemo — morali pa sta vso pot moliti rožni venec, kar sta po hudih skušnjavah, ki napadajo osobito žensko jeziké, tudi vestno izvodli.

Tudi njuno potovanje je bilo prikrito in zamisljeno. Vedeli nista druga za drugo, ko sta šli od doma, našli pa sta se na Gori pred čudežnim oltarjem, kjer ju je obletela opravičena slutnja, da sta enako grešili ter opravljata enako pokoro...

Vzlic svetosti kraja se je v njunih prsih nenadoma pojavilo črno sovraštvo, ki sicer ni prišlo do javnega izbruha, telo pa je natihoma do njune smrti. Po njej so ga podedovali otroci, vzgojeni v mrznji do svojih sosedov in ti ga bodo zopet — nekoliko ohlajenega — zopustili svojim potomcem.

Vzroki pa, ki so razdvojili Tacarjevo in Cizeljevo družino, okolici še danes niso popolnoma jasni. Nekateri so jih sicer izvohal, pa so izgubili sled, drugi so jih zopet iskali tam, kjer jih niso našli.

rudarsko delavstvo preveč dostopno demagogstvu in političnemu izkoriščevanju ter ima zato premalo zmisla za organizatorično podrobno strokovno delo, s katerim bi se mogle nezdrave dnevne pojave ublaževati in odstranjevati. Resne organizacije so predvsem rudarskemu delavstvu potrebne. Kakor pa je videti, rudarsko delavstvo takih organizacij nima mnogo, kar jih ima, so nedelavne, nesposobne in jih vodijo ljudje, katerim je bolj pri srcu politično beganje delavstva kakor pa skrb za njihove dnevne potrebe.

RENTNIKI IZ INOZEMSTVA.

Ze je minilo sedem let, odkar je prenehalo svetovno klanje. Konec leta 1918. se je pomiril svet in pričakovali smo boljših časov. Vsi, ki so bili zdravi, so si še znali pomagati; toda mi smo

ostali pozabljeni. Gladni, goli in bosi pričakujemo rešitve od naših vladajočih gospodov.

Cela politika v naši državi je taka, da ne vidi nas in sploh drugih bednih državljanov. Kadar pa so volitve, se obetajo siromakom najrazličnejše dobrote. Takrat čujemo same obljube in zapeljive besede.

Od preobrata naprej je naš položaj vedno slabši. Imamo pravečato vojno z bedo, ki je ne moremo nikakor premagati. Ni ga človeka, ki bi napravil potrebne korake pri ministrstvu socialne politike in ministrstvu za zunanje zadeve, da bi rešili našo rento iz Nemčije od Bochumske in Bonnske zavarovalnice. Dolžnost je vsake države, da štiti svoje državljane pred bedo zlasti napram inozemstvu. Brez udov, popolnoma pohabljeni, čakamo od dneva do dneva, kedaj nas palme beda v grob.

Zganite se na merodajnih mestih in rešite to vprašanje. Rentniki.

Obupen položaj našega primorskega kmeta

Trst, v decembru.

Tri četrtine naših zaslužjenih bratov se pežajo s kmetijstvom. Žal, da je zemlje za toliko ljudi premalo in še posebno rodovitna ni primorska zemlja.

Primorski Jugosloven goji trto že od nekdaj; ona mu še najbolje uspeva. Edino od nje je on odvisen; vse nade in upe stavi nanjo. Zato mu je vinograd njegova glavna skrb, kjer prebije skoro vse leto.

Primorski kmet pa ni vedno tako skrbno obdeloval vinogradev kakor jih dandaneč. Nekoč je bilo zanj v tem pogledu mnogo boljše. Gojenje trte je bilo prej enostavnejše in cenenno, a trta je kljub temu dobro rodila. Nekaj let pred svetovno vojno pa je trtna už uničila skoro vse trte. Kmetu je s tem prizadela mnogo gorja, toda on ni obupal. V kratkem času so bili njegovi vinogradi zopet zasajeni z novimi trtami in zopet je trta dobro rodila. Vina so se dobro razpečavala.

Prišla je svetovna vojna in konec vojne je našel primorskega kmeta v veliki bedi. Polja in vinogradi so mu bili ves čas vojne neobdelani in opustošeni. Rabil je zopet mnogo truda in denarja, da je vse nedostatke odpravil, kar je končno tudi dosegel. Veselo si je mel roke v nadi, da bo zopet živel predvojno življenje. Toda

prišlo je razočaranje. Poleg vseh udarecev, ki mu jih je prinesla svetovna vojna, je prišlo na njegove rame še to, da je njegova nova gospodarica Italija, ki je izredno bogata na vino, napravila konec njegovemu mirnemu življenju. S tem se je začelo za primorskega kmeta novo žalostno življenje. Italija se je vrgla na svojo žrtev kakor vampir ter mu na vse mogoče barbarske načine zabranjuje živeti.

V zgodnji pomladi se loti ubogi trpin svojega dela. Od zore do mraka pridno obdeluje trte. Z izposojenim denarjem drago plačuje delavce, katere danes le težko dobi, da mu pri tem težavnem delu pomagajo. Z izposojenim denarjem kupuje za trto neobhodno potrebno žveplo in modro galico. Od zore do mraka se giblje okoli trt. Toda zgodi se, da mu trte obole ali pa pride nenadoma toča, ki mu v času uniči vse, za kar je on rabil cele mesece. V tem primeru mu pri-skoči država na pomoč, a ne z odškodnino, ampak s starim italijanskim receptom — z obljubami, ki se pa nikoli ne izpolnijo. Drugače pa postopa z njim tedaj, ko terja od njega davke, na katerih je Italija posebno bogata. Pri tem se dogajajo nečinenosti, da zahtevajo davčni uradi od naših ljudi plačilo še plačanih davkov, in to celo večkrat; to pa zavoljo tega, ker ali zaradi nerazumevanja našega jezika ali pa z namenom, da

naš narod gospodarsko uničijo, ne izdajajo lo-zadevnih potrdil. Tudi taki primeri so se že do-godili, da so italijanski uradniki kljub pred-ležitvi popolnoma pravičnih potrdil povzročali nepotrebne sitnosti in ponovne stroške našemu že itak osiromašenemu ljudstvu.

V tržaški okolici, to je pod užitninako črto, prirejajo finančni stražniki v času, ko grozdje že niti srele ni, ocenjevanje grozdja na lieu mesta. To se izvršuje tako natančno, da dotični organi preštejejo vse rede trt ter ocenijo teže grozdja in kar po svoje določijo množino vina ne glede na eventualne prirodne nesreče. Ko si potem napravil vino, eva ti zopet finančnih stražnikov, ki preiskujejo, ali jih nisi mogoče opeharil za kak litrček, da ti obenem zapečatijo sode. Kmalu po tem neprijetnem obisku pa že dobiš poziv-nico, da plačaš davek, ki ga zahtevajo ne glede na to, ali kmet vino proda ali ga ima doma. Ob-držati ga pa morajo itak v svojih kleteh, ker ni kupecev in so le redki tako srečni, da morejo pro-dati svoje vino že ob trgatvi. Če se pa že oglase kupci, so njihove ponudbe tako neznatne, da bi kmet s tistim denarjem niti davkov ne mogel po-plaćati. Zadruga, v katerih je primorski kmet dobro organiziran, morejo le delno odpomoci vinski in gospodarski krizi, ker naših zadrug vlada ne podpira, ampak nasprotno, še celo ovira jih v njihovem delovanju, ker jih ne smatra za izključne gospodarske organizacije, temveč v prvi vrsti za središča protidržavnega gibanja.

Z italijanskimi vini primorska vina ne morejo konkurirati; izvoz v inozemske dežele, zlasti v nekdanje avstrijske dežele, dobre odjemalke pri-morskih vin, pa je otežkočen, ker italijanska vlada stori vse za vina iz kraljestva, našemu pri-morskemu kmetu pa ne gre na roko. Tako je naš kmet navezan na neznamen konsum na lastnih tleh; del mu ostane v kleti, del pa proda itali-janskim trgovcem, oziroma prekupčevalcem po izredno nizki ceni, da ga ti potem razprodajajo z velikim dobičkom. Poleg tega pa še škodujejo primorski znamki z mešanjem pristnih vipav-skih, briških, kraških in istrskih vin z manj-vrednimi italijanskimi, kar ima za posledico, da se primorska vina v kraljestvu ne morejo uve-ljaviti.

Tako ne preostane našemu ljudstvu nič dru-gega, kakor da odide s trebuhom za kruhom iz

Cigani

Ko sem pred dvema tednoma obiskal svoj rojstni kraj tam na Dolenjskem ob vznožju Gorjancev, sem našel zopet svoje stare znance iz otročjih let — cigane. V temnem gozdu, ki se razprostira od vasi Podgrad po pobočju Gorjancev so si zgradili svoje tabo-rišče. Okrog velikanskega ognja, ki gori noč in dan, je razpostavljenih pet šotorov, zgra-jenih iz starih, strganih plah, ukradenih po različnih sejnih. Nekaj gnile slame po tleh jim služi za ležišča.

Okrog šotorov in v njih je vse križem razmetano različno orodje, cumje, krompir, repa, stari škarpi in slama za dva mršava stara konjička, ki stojita privezana za gaber. Malo stran od njiju napol polomljen voz z različno ropotijo. Pod vozom je žalostno kru-lil umazan prašiček, privezan za kolo; cigani so ga gotovo kje «našli», ker cigani nikoli ne kradejo, marveč vse le «najdejo». Pri ognju sredi šotorov so se sukale štiri zmr-šene in umazane ciganke ter kuhale v velikih škrbastih loncih kosilo. Ko so me zagledale, so pustile kuhanje, skočile kakor furje k meni ter me prosjačile za «čik». Ker drugega tobaka nisem imel, sem dal vsaki po eno «Zeto»; takoj so jih zbasale s papirjem vred v usta ter žvečile, le najmlajša je potegnila iz nedrij pipo, v njo zbasala svalčico in pu-šila. Nedaleč od ognja se je premetavalo in kričalo kakih petnajst večinomi nagih cigan-čkov, umazanih bolj nego prašiček pod vo-

zom. Moških ni bilo v «mestu», baje so šli po «kupčijah». Le star cigan — «gazda» — je veličastno sedel pri ognju, kánil iz pipe, lupil s silno umazanimi rokami krompir ter ga metal naravnost v lonec ob ognju.

Tako živijo cigani skozi leto in zimo. Za mraz so neobčutiljivi, da le gori zunaj šotora ogenj nakradenih drv, pa so zadovoljni. Ci-gani so razkropljeni po celi naši domovini, vendar pa jim Novomeška okolica posebno ugaja. Zlasti šmihel-stopiška občina jih je prav bogata, pred leti so cenili na par stotin te nadloge. Tu se delijo cigani v dve veliki družini: v Brajdiče in Hudoroviče. Vse tat-vine zvrčajo Brajdiči na Hudoroviče, ti pa zopet na Brajdiče. Sploh živita ti dve dru-žini v večnem sovraštvu in boju, namreč samo na videz, v očeh drugih ljudi. V res-nici so si pa prav dobri in vsi enaki.

Cigan ne prime za nobeno delo. Podnevi navadno leži, ponoči pa gre na njive kopat krompir, trgat fižol, koruzo, za izpremembo jo mahne obiskat kakšen kurnik ali svinjski hlev. Kam — to je že ciganka izvohalá po-dnevi, ko je beračila po hišah. V tatvinah cigan ni izbirčen: od konja, ki ga odpelje iz kakega samotnega mlina, pa do boba, ki ga natrga po najbližji njivi, mu je vse dobro.

Ciganke so dvojne vrste: tiste, ki gredo vsaki dan po vaseh prosjačit in krast, in druge, ki nakradene reči kuhajo in dalje spravijo. Kadar gre ciganka prosjačit, se zato primerno opravi; obleče se v najbolj strgane cumje, grudi so navadno odkrite. Na prsih

ima nekakšno vrečo, v kateri ima zavitega dojenčka, drugi nekoliko večji ji gleda na hrbtu v božji svet iz vrečastega nahrbtnika, tretjega otroka, ki zna že hoditi, pa vlačí držeč ga za roko s seboj. Poleg teh treh so dva ali trije že odrasčeni, ki lahko naprošene in nakradene stvari nosijo. Ako nima svojih otrok dovolj, da bi se otovorila z njimi, si jih ciganka izposodi od tistih, ki doma kuhajo. Poleg tega postavi zunaj vasi še «rezervo», obstoječo iz par mlajših cigank, ki so pripravljene, da stopijo v akcijo pri kakih večjih podjetjih. Postavim, ako je potrebno, kako večjo tatvino hitro pospraviti, ali pa spraviti zasledujoče v napačno smer in na napačno sled.

V hiše gre ciganka najrajši takrat, kadar ve, da ni moških doma, ker moškimi nič pre-več ne zaupa. Tem bolj zgovorna pa postane pri ženskah. Oh, kako genljivo zna ciganka opisati bedo svoje družine, kako milo zna prositi za par krompirčkoy. Njen mož je obi-čajno hudo bolan, leži že dva meseca z zlom-ljeno nogo, dva otroka sta bolna na ošpicah, stara mati je slepa, stari oče pa je že dvajset let popolnoma hrom, brat je pri vojaki, drugi je zaprt, pa popolnoma po nedolžnem. Vse je odvisno samo od nje, vse mora ona preživeti, ki pa tudi ni zdrava in ne more delati, ker ima srčno napako. Zato, ljudje božji, pomagajte ubogim ciganom, da ne po-ginejo od lakote in pomanjkanja! Usmilite se jih, saj molijo za vas vsak dan tri rožne vence! ... In mali otrok na cigankinih prsih

Razno iz šmarskega sreza

Šmarje pri Jolšah, v decembru.

Dovolite, g. urednik, da izpraznim iz svoje popotne torbe materijal, katerega sem nabral za Vaš cenjeni list «Domovina». Ko sem se zadnjič podal iz Slivnice od pogreba tamkajšnjega župnika proti Šmarju, sem zvedel tukaj marsikaj novega. Med drugim to, da imajo klerikalci tudi svojega odvetnika iz Ljubljane. Blagor Šmarčanom! Sedaj pa naj se Šmarčani le pridno pravdajo, da bo dovolj posla. — Tukajšnji prismonoša je s klerikalno politiko tudi tako zaposlen, da mu časa primanjkuje.

Pri Sv. Emi in v Zibiki sem pa zvedel, da pošiljajo tjakaj kar cele kupe «Slovenca», katerega pa stranke pridno vračajo. Klerikalce je strah, kaj bo, če bodo nanovo razpisane volitve v Narodno skupščino, in že zdaj promišljujejo, s kakšnim materijalom bodo prišli pred svoje volilce, kajti «farba», s katero so pred zadnjimi volitvami obdelovali ubogo ljudstvo, se ne prime več. Prizadevanja klerikalnega časopisja ne kažejo več uspehov kakor svoječasnno. Ljudstvo spoznava brezpomembnost klerikalnih obljub. Zajec gre samo enkrat na led, potem pa postane pameten.

Tako, zdaj sem svojo torbo nekoliko olajšal. Objubljam pa, da se po praznikih zopet oglašim. Voščim Vam, gospod urednik, vesele božične praznike. Enako želim tudi vsem zvestim čitateljem Domovine. — Šmarski popotnik.

Novi cestni predpisi

Od 1. januarja 1926. dalje se bo treba ogibati na desno in prehitovati na levo.

Z zakonom o novih proračunskih dvanajstihah je določeno, da mora od 1. januarja 1926. vsak voz z živalsko vprego ali z motorno silo voziti samo na desni strani ceste in pustiti levo polevino preste za vozove, ki prihajajo v nasprotni smeri.

Da se bo mogel cestni promet vršiti brez ovir in brez nesreč, se vsakdo opozarja, naj se točno ravna po novem predpisu, ker se bodo vsi prestopki strogo kaznovali.

Po dosedanjih predpisih se je bilo treba v obče ogibati na levo in prehitovati na desno. Od

1. januarja 1926. se pa mora vsak voz z živalsko vprego ali z motorno silo ali ročni voz ali kolo ogibati na desno in prehitovati samo na levo, torej ravno nasprotno kakor doslej; obenem bo

treba tudi vedno voziti na desni strani v smeri vožnje, tako da je vožnja po sredi ceste nedopustna.

Novi predpisi veljajo enotno za vso državo.

K našemu razpisu pisateljskih nagrad

ČITATELJI IN SOTRUDNIKI
«DOMOVINE»!

Odkar «Domovina» izhaja si njeno uredništvo stavlja za eno svojih glavnih načel, da si pridobi čim ožje prijateljske zveze z naročniki in čitatelji. To pa je mogoče doseči na trojen način: prvič, da «Domovina» kot tedensko glasilo podeželskega ljudstva prinaša vsestransko zanimivo štivo; drugič, da uvaža navete vsakega svojega čitatelja; tretjič, da si iz vrst samih čitateljev pridobi svoje sotrudnike.

Že doslej je «Domovina» med vsemi slovenskimi listi prinašala največ dopisov, kar je dokazovalo, da vsakomur pripušča svobodno besedo. V posebno veliki meri pa so njeni podlistki, vzeti pretežno iz domačega slovenskega življenja, vzbujali zanimanje po vsej Sloveniji ter podvzivali marsikaterega čitatelja, da se je tudi sam javil s kakim krajšim prispevkom.

Uredništvo «Domovine» je po vsem tem uvidelo, da je tudi med slovenskim preprostim ljudstvom skritega še vse polno zlahotnega pripovednega blaga in da je posameznim talentom treba dati samo vzpodbudo, da sežejo po peresu. Zaradi tega je uredništvo v «Domovini» z dne 13. novembra t. l. objavilo razpis pisateljskih nagrad.

SIJAJEN USPEH RAZPISA PISATELJSKIH NAGRAD.

Dne 15. decembra je potekel rok za vpošiljanje krajših prispevkov in uredništvo danes lahko mirne duše prizna, da je razpis sijajno uspel. Nad vse pričakovanje so že kar prve dni po objavi razpisa začeli prihajati prispevki, ki so se nato množili dan za dnem, da je uredništvo jedva moglo sproti vse prebirati, ocenjevati in odgovarjati na pismena vprašanja svojih novih sotrudnikov. Seveda, vsakdo pač želi čimprej doznati sodbo o svo-

jem pisateljskem prvencu in videti svojo stvar čim prej lepo natfskano v «Domovini». Uredništvo pa, ko je prebralo poslane prispevke, je lahko vsem, ki so vprašali za sodbo, odgovorilo z zadovoljstvom: Vse pride na vrsto, samo potrpljenja prosimo! ...

In res je tako. Razen nekaterih malih izjem bodo prišli vsi prispevki v «Domovino». Vrstili se bodo lepo po vrsti, od številke do številke, času in prilikam primerno; marsikaj bo treba opiliti in «prehitati», kar pa bo končno zadovoljilo tako sotrudnika kakor čitatelja.

V nemali zadregi je uredništvo bilo pri razdeljevanju nagrad. Teško je bilo izmed dobrega izbrati najboljše, ker okusi so pač različni. In tako je uredništvo rešilo to stvar na način, ki je končno najprimernejši: *ž r e b a l o* je imena onih sotrudnikov, ki so poslali najboljše podlistke.

In tako je žreb srečno odločil: da nagrado v znesku 100 Din dobi *Joško S. Šmihelski* za črtico «*Cigani*», ki jo objavljamo v današnji številki. Le prečitajte ta podlistek! Kako je cela stvarica napisana enostavno, pa vendar živahno, z zdravim opazovanjem in neprisljleno šegavostjo!

Nagrado za najboljšo pesem v znesku 75 dinarjev pa je uredništvo prisodilo *Soteščanu* za njegovo «Božično noč», ki je istotako objavljena v današnji številki in je vrlo lepo ubrana, da mora ugajati tudi tistim čitateljem, ki sicer ne bero pesmi.

Dovtipov je uredništvo prejelo celo zalogo, zato je enako težko bilo izbrati najboljšega ter mu prisoditi nagrado 25 Din. No, pa se je stvar lepo rešila na ta način, da se je nagrada lepo prisodila šaljlivemu fantu *F. B.* iz metliške okolice, ki je uredništvu poslal naslednje pismo:

«Šaljiva povestica, katero sem slišal pri sosedovih od starega očeta pri lupitvi koruze: V starih časih sta živela oče in mati z edinim sinom. Pustila sta ga na nedeljo doma za varuha, sama pa sta se podala v cerkev. Sinček je pozabil čuvati kokoš in piščance in je odšel po vasi. Priletel je kragulj ter odnesel kokoš in piščeta.

Sinček ni vedel, kaj naj stori, hitro se je domislil na jajca v omari. Zmetal je torej jajca v košaro in šel sam valit. Seveda je pri tem pomandral vsa jajca. Skočil je pokonci, se potipal vzdaj in se vstrašil: Joj, kaj poročeta oče in mati!

Ker vode ni bilo pri hiši, je odhitel v klet, odtrgal pipo in si začel z vinom prati grde hlače. Zdaj se je spomnil še na moko v omari, raztrosil po kleti in posušil vino ...

V tem sta prišla oče in mati iz cerkve. Že spotoma sta se dogovorila, da ne bosta kuhala kosila, marveč si spekla cvrtje ter ga zalila z vinom.

Mati je torej stopila po jajca in moko v omaro, oče pa po vino v klet. A ni bilo moke, ne vina, ne jajc, ne kokoši, ne piščet.

Ob vse si nas pripravil! se je kregal zdaj oče nad sinčkom.

Ta pa je odvrnil: Bog je dal, Bog je vzel! ...

Dostavek za uredništvo: Čital sem Vašo «Domovino» in sem našel nagrado 25 Din za staro povestico. In jaz sem jo napisal. Prosim za Vašo nagrado.»

Ta je pa dobra! smo rekli, ko smo prebrali to pismo, ki je v celoti s povestico prav dovtipno in jedrnato. Ker smo ga tu navedli, je torej tudi nagrajeni dovtip, objavljen v današnji božični «Domovini», docela v zavisu nasega razpisa.

Tretja za kake stare hlače. To vse je bilo za nas šolarčke silno zabavno, a učitelja je trla jeza in je moral napeti vse sile, da je s palico iztrgal nadležne babnice iz razreda. Z njimi jo je popihal tudi ciganček. Druge nesreče ni bilo. Le ko se je pouk končal, nas kakih deset dečkov ni imelo kaj pokriti, ker so klobučke pobrale ciganke ...

Vojaška dolžnost ciganu silno smrdi. Če le more, jo popiha za nekaj let v bosanske šume ali celo v Rumunijo. Sam gotovo nobeden ne pride k vojakom, pritrati ga morajo orožniki. Ko pa je že enkrat v vojašnici, se vede kakor pravi vojak. Služil sem v rajni Avstriji s ciganom, ki so ga prignali k vojakom. Obnašal se je tako vzorno, da je bil v drugem letu službe povišan za desetnika. Priučil se je nemščine, naučil se čitati in pisati ter znal svoje podložne tako šikanirati, kakor le kak prav hudoben nemški oficir. Ko pa smo šli poleti na velike manevre, je ta ciganski «korporal» v prvi vasi — dezertiral. Da mu je hitrejše šlo, si je «izposodil» stotnikovega konja. Oba je vzela noč in niso ju več dobili.

Šmihelski.

Zakonska ljubezen.

Mož prihitel ves preplašen s sprehoda domov in pravi svoji ženi: «Pomlali, Betka, ko sem šel akosi gaj, akoči naenkrat pred menoj lopov in zaproti: «Denar ali življenje!»

«A ti, osol, si mu gotovo dal denar!» vzdikne brez premisleka ljubezniva ženka Betka.

izmed cigank v orožniško spalnico ter potegnila s postelji štiri zimske odeje in izgnila z njimi ...

Kmetje so se vrnili zvečer izmučeni iz gozda, katerega so brez uspeha preiskali, — cigani pa preko hriba nazaj v gozd, kjer se je pozno ponoči kuhalo in peklo kakor na želitovanju ...

Ko sem hodil jaz v ljudsko šolo, se je začela šolska oblast zanimati za mlade cigančke ter jih siliti v šolo. Silen križ je bil, to nadebudno mladino pripraviti v šolo. Cigani ne nosijo svojih otrok h krstu, zato niso nikjer zapisani po veri in se nikoli ne ve, koliko jih je. Le tako približno so sodili, da jih je v naši občini kakih pet in dvajset šoloobveznih cigančkov. Ker vsi pozivi in razglasi niso prav nič zalegli, je šolska oblast poslala nad nje orožnike, ki so z grožnjami prisilili cigane, da so obljubili, poslati svoje otroke v šolo. In res so prišli lepega dne štirje cigančki prav boječe v šolo. Ko pa se je pouk pričel, so začeli tako neznansko tuliti in jokati, da je bil vsak pouk nemogoč.

Učitelj si ni mogel drugače pomagati, da jih je nagnal domov. Drugi dan pa je prišel z enourno zamudo samo še eden, pač pa za njim pet cigank, pa kar naravnost v razred nad učitelja! Z neznansko zgovornostjo so kričale vse naenkrat v njega, da je šola za cigane nepotrebna: eni so bolni, drugi nimajo kaj obleči. Vmes se je že tudi ponudila ena izmed cigank, da bo učitelju prorokovala iz kart. Druga ga je prosila za malo tobaka.

Nagrada za daljšo povest se bo dodelila, ko bo v zmislu razpisa potekel rok za vpošiljanje.

KAKO PIŠEJO NAŠI LJUDJE?

Iz obilice pisem, ki jih je «Domovina» prejela, si je uredništvo lahko ustvarilo prilično jasno sodbo, kako pišejo in kako znajo pripovedovati naši ljudje. In ta naša sodba se glasi takole: Kmečki ljudje pišejo najbolj odkritosrčno, brez posebnega olepševanja in s popolnim zaupanjem v tistega, komur je njihovo pisanje namenjeno.

In rado piše naše ljudstvo, rado pripoveduje, saj Slovenci splošno slovimo za zabavne ljudi. Pa pogledjmo, kaj nam nekateri pišejo:

A. Ž. s Štajerskega nam pravi: «Gospod urednik! Prosim oprostite moji slabi pisavi in ker nisem pisal s črnolom. Ker sem vedno v težkem delu, niso moje roke za pero. Ako so v povesti kaki pogrški in če ni pravilno zloženo, prosim, blagovolite popraviti. Prihodnjic še več, če bo to dobro. Zdravo!»

Še marsikdo je zapisal slično: Oprostite, moja žuljava roka ni vajena peresu, temveč plugu in drevesu. Trudil sem se, da bi kako besedo ali stavek še lepše zapisal, pa ni šlo. Boste pa vi popravili, a jaz vam še večkrat lahko postrežem s prispevki...

Z izredno vneto so se s prispevki javljala tudi dekleta in žene. Nekatero so nam poslale kar cele zbirke domačih dovtipov, povesti, pesmic in mičnih zgodb, da jih bodo fantje z veseljem brali.

V splošnem lahko rečemo, da so se nam odzvali najrazličnejši ljudje, stari in mladi, fantje in dekleta, šaljivi in resni, toda pretežno samo kmečkemu stanu, med njimi tudi par odličnih naprednih županov. In vsi ti naši sotrudniki so v svojem pismu izrazili svoje veliko veselje, da jim je dana prilika, udeleževati se v pisanju in pripovedovanju. Obenem hvalijo «Domovino» in splošno priljubljenost njenih podlistkov; marsikateri izmed njih pa je tudi poslal naslove novih naročnikov.

Naj za končni primer navedemo le še naslednje značilno pismo, ki nam ga je poslal F. S. iz Gornjega Globodola na Dolenjskem: «Cenjeno uredništvo! Pri svojem prijatelju sem bral v «Domovini» vaš razpis pisateljskih nagrad. Zato sem tudi jaz prijel za svinčnik ter napisal nekaj zgodbic. Obenem postajam Vaš novi naročnik «Domovine», ki je najboljši list na Slovenskem. Vedno in povsod hočem agitirati za «Domovino» med svojimi prijatelji in znanci. Naprej za razširjenje «Domovine»! «Domovina» za naročnika — naročnik za «Domovino!» To bodi naše geslo. S pozdravom: Vaš novi naročnik priljubljene «Domovine» F. S.»

NAŠI NOVI SOTRUDNIKI.

Žal nam je, da radi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti imen vseh, ki so nam poslali prispevke. Zatorej naj danes zadostuje kratka navedba, da je uredništvo prejelo nad 150 raznovrstnih podlistkov obsežnejše vsebine, resne zgodbe, šaljive dogodke in posebno dosti izvirnih pravljic. Vposlanih pesmic, dovtipov in raznega drobiža pa vobče nismo še mogli točno naštet. Omenjamo, da dobi vsakdo za objavljen spis malo nagrado, kakor je bilo rečeno v razpisu. Natančneje bomo o tem še poročali.

Nekateri so se nam javili tudi po dvakrat in trikrat. V prvi vrsti so naravno «Domovini» ostali zvesti vsi dosedanji pridni sotrudniki, da omenimo le Antona Stražarja, Soteščana, M. Silvestra itd., katerih prispevki bodo tudi v novem letu vzbujali zanimanje. A poleg njih je «Domovina» pridobila tudi celo vrsto novih sotrudnikov, na katere se lahko zanaša, ker so z vposlanimi prispevki pokazali vrlo dober

pisateljski talent in ki obetajo še lepe nadaljnje prispevke, tako da bo «Domovina» vseskozi imela bogato izbirko v podlistkih.

Ker se po Novem letu približa pustni čas, bo «Domovina» dobro poskrbela za zabavo in objavljala v prvi vrsti šaljive stvari. Nato pridejo na vrsto tudi resni podlistki, ki bodo marsikoga ganili do solz. Čitali boste resnične doživljaje, ki so jih doživeli naši ljudje doma in na tujem, v svetovni vojni ali drugod, in občudovali boste, kako pretresljivo lepo je nekatero preprosto pisateljsko pero znalo opisati križe in težave, pa tudi radosti zemeljskega življenja.

«DOMOVINA» V NOvem LETU.

Poleg drobnih prispevkov bo «Domovina» tudi v novem letu vedno imela stalno daljšo povest. Vsestransko bo tudi skrbela za splošne zanimivosti in za tedenske slike. Skratka, vsak bo v «Domovini» našel svoje in jo bo sleherni teden z veseljem pričakoval.

Hude borbe je že prestala «Domovina». S prižnic so rohnili nad njo, od hiše do hiše so jo preganjali in črnili. Skoro lahko rečem, da

še noben slovenski list ni bil izpostavljen taki gonji nasprotnikov kakor baš «Domovina». A zakaj? Odgovor je samo eden: Ker je «Domovina» edina svobodna in neodvisna, za resnico in pravico vneto glasnica slovenskega podeželskega ljudstva.

In ravno zato se ona ni ustrašila gonje nasprotnikov in zato je tudi zmagala. Zdej že vsak poštenjak uvideva, da je «Domovina» najboljši slovenski tednik. Zato se javljajo naročniki, zato zaostankarji poravnavaajo naročnino, zato se oglašajo vedno novi sotrudniki iz vseh stanov.

Gonja nasprotnikov proti našemu listu se je klavrnio izjalovila. «Domovina» se širi in o njej se bolj in bolj uresničuje znana beseda:

Po vsej Sloveniji gre glas:
Le «Domovina» je za nas!

Zatorej, prijatelji Domovine: na delo te dni pred novim letom! «Domovina» bo napram Vam pošteno vršila svojo dolžnost, vršite jo torej tudi Vi napram njej. Pridobivajte naročnike, priporočajte «Domovino», poravnajte naročnino!

DOMAČE NOVOSTI

ZLATO SRCE.

Naša prihodnja povest.

Z novim letom začne «Domovina» priobčevati lepo izvirno slovensko povest iz polpreteklega doba: Zlato sree. Povest, ki se godi na slovenskem Koroškem, opisuje usodo dveh mladih ljudi, ki jima je grenil življenje premeten potepuh s svojimi zlobnimi spletkami. Zloba, ki jo rodi propalost in prodanost tujcu, je slikana z isto vernostjo, kakor jo je mogoče opazovati ob naših narodnih mejah.

Povest Zlato sree je polna zanimivega, napetega dejanja in prizorov, ki bodo čitateljem ostali trajno v spominu. Zato smo prepričani, da ustrezemo z njo vsem našim čitateljem, ki bodo gotovo od številke do številke komaj pričakovali nadaljevanja.

Zlato sree je napisal za «Domovino» pisatelj g. Ivan Albrecht. Ker je naš list objavil že več njegovih podlistkov, je njegovo ime znano tudi že našim čitateljem.

Vse one, ki odlašajo z naročilom, vabimo, da takoj naroče «Domovino», da bodo lahko brali celotno povest. Opozorite na povest Zlato sree vse svoje prijatelje in znance, ki še niso med naročniki, naj si čimprej naroče «Domovino».

* Vsem svojim prijateljem-somišljenikom katolikom želim vesele božične praznike in srečno novo leto!

Svetozar Pribičević,
predsednik SDS.

* Cenjenim dopisnikom. Več dopisov smo morali zaradi pomanjkanja prostora odložiti na prihodnjo številko. Vse dopisnike ponovno opozarjamo, da je novi tiskovni zakon zelo strog, zaradi česar ne priobčujemo stvari, ki bi nakopale tožbo nam in pa tudi dopisnikom, ki po novem zakonu v prvi vrsti odgovarjajo za svoj spis. V interesu dopisnikov samih takih dopisov ne priobčujemo.

* Odkritje Strossmayerjevega spomenika v Zagrebu. Kakor poročajo iz Zagreba, se bo Strossmayerjev spomenik odkril prihodnje leto na dan smrti velikega škofa. Dotlej bodo dovršena vsa pripravljalna dela za odkritje spomenika.

* Odlikovanje novih ministrov. Ob priliki svojega rojstnega dne je kralj odlikoval z redom sv. Save I. razreda ministre: Stepana Radića, dr. Nikića, Anto Radojevića, dr. Krajača in dr. Superino. Predsednik Narodne skupščine Marko Tričković je dobil ob tej priliki red Kara-gorgjevo zvezde.

* Nov jugoslovanski konzulat. V Temešvaru je bil otvoren jugoslovanski konzulat, s čimer je zlasti ustrezno gospodarskim krogom v Vojvodini.

* Imenovanje v zdravniški službi. Minister za narodno zdravje je imenoval dr. Vinka Kraserja iz Maribora za okrožnega zdravnika v Kozjem.

* Vsem inozemskim rentnikom v vednost! Vsi inozemski rentniki iz Nemčije in Madžarske, ki se še do danes niso prijavili podpisane tajništvo, naj to storijo čimprej z navedbo natančnega naslova sedanjega bivanja in zavarovalnice, od katere so prejemali rento. V ta namen smo že storili potrebne korake pri vladi in nujno potrebno je, da vsak prizadeti rentnik stori svojo dolžnost v lastnem interesu ter se prijavi do dne 15. januarja 1926. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati. — Okrožno tajništvo SDS. v Laškem.

* Jugoslovenci v Mehiki (Sev. Amerika). V celi Mehiki je naseljenih približno tisoč Jugoslovenov, ki se skoro vsi bavijo s kmetijstvom. Večinoma so oženjeni s tamkajšnjimi domačinkami, imajo svoja posestva ter so si pridobili mehikanško državljanstvo. Največ je med njimi Crnogorci in Bokljevi. V Jermosihu sta se pred 40 leti naselila brata Luka in Filip Pavlovič, ki se bavita s trgovino pomaranč ter sta največja bogataša v provinci Sonora. Splošno ju imenujejo «kralja pomaranč». Imata lastne nasade, v katerih je nad 60.000 debel pomaranč.

* Delovanje okrajnega zastopa za laški srez. Iz Trbovelj poročajo: Okrajni gerent g. dr. Roš je izdelal proračun okrajnega zastopa v Laškem za 1926. Izdatki so preračunjeni na okoli 2½ milijona Din, primanjkljaj na 2.065.000 Din. Ta primanjkljaj se bo kril s 64% dokladami na neposredne davke. Doklade se tedaj znižajo od lanskih za 20%. Predvidena so razna večja dela, kakor nadaljevanje tlakovanja trboveljske ceste od orožniške postaje do vile g. ravnatelja in na drugih odsekih razširjevanje ceste, odkop ovinkov, odstranitev piramidne skale pri cementarni, razne ograje, škarpe ob potoku, nov most pri bivšem Roševem gozdu, regulacija struge hrastniškega potoka Bobna, nov most pri Biriču v Hrastniku, razširjenje ceste pri šoli v Hrastniku, preložitev ceste pri steklarni, podbetoniranje zavinskega mostu pri Zidanem mostu, ki je v nevarnosti, nova betonska mosta na progi Rimске toplice—Jurklošter, poprava in prepleskanje mostu v Laškem in drugo.

* Paketni promet z Bolgarijo. Po sporazumu z bolgarsko pošto upravo se smejo pošiljati v

Bolgarijo in iz Bolgarije tudi paketi s težo 10 do 20 kg. Pristojbina za pakete iz naše države v Bolgarijo je naslednja: čez 10 do 15 kg 3-65 franka, čez 15 do 20 kg 5-10 franka.

* **Odlikovanje g. Janka Lebana.** Dne 7. decembra je zborovalo Učiteljsko društvo za novo-moški okraj. Ob tej priliki je sreski referent g. Matko pripel g. Janku Lebanu, šolskemu upravitelju v pokoju, red sv. Save V. razreda.

* **Razkošno opremljen parnik za kraljevski dvor.** Vlada namerava na račun vojne odškodnine nabaviti v Nemčiji popolnoma nov, razkošno opremljen parnik, ki bo služil za dvor in za ostale velike reprezentativne svrhe. Parnik bo imel ime «Prestolonaslednik Petar». Tudi dvorni vlak kralja Petra, ki so ga Nemci v svetovni vojni zaplenili in se nahaja v Nemčiji, bodo sedaj popravili.

* **Preselitev odvetniške pisarne.** Odvetniška zbornica v Ljubljani razglašala, da se g. dr. Josip Flego, odvetnik v Kočevju, v treh mesecih preseli s svojo pisarno v Laško pri Celju.

* **Ogromna kad.** Velikansko kad iz mecesnovega lesa je izdelal te dni sodarski mojster g. Franc Medved, član znane Sodarske zadruga v Tacnu pod Šmarno goro. Kad je 470 cm visoka ter ima v premeru 420 cm. Debelina posameznih dog znaša 12 cm. V kad gre 30.000 litrov vode, za katere prepeljavajo po železnici bi se rabilo pet vagonov. Kad je naročila tovarna tanina v Sisku. Zanimiv sodarski izdelek si interesenti lahko ogledajo čez božične praznike v skladišču Strojne mizarske zadruga blizu kolodvora v Vižmarjih.

* **Zrele jagode v snegu.** V Novski na Hrvaškem je tamkajšnji nadlogar Martin Žilar našel te dni v državnem gozdu Bukvica tri popolnoma razvite zrele jagode.

* **Prepovedan komunistični list.** Z odlokom ministrstva notranjih zadev je prepovedan uvoz in razpečevanje komunističnega lista «Glas», ki izhaja v Parizu ter piše proti koristim naše države.

* **Smrtna kosa.** V Ljubljani je nenadoma umrl g. Lovro Tepina, ravnatelj ljubljanske bolnice za živino in podkovne šole. Zadel ga je kap v najlepši moški dobi. Bil je izredno simpatičen mož in ljubezniv družabnik. Neumorno je bil delaven in storil je vse, da spravi zavod, ki je bil poverjen njegovemu vodstvu, na višek. Za povzdgo živinoreje si je pridobil velike zasluge. V številnih svojih predavanjih, ki jih je čisto prirejal v okviru Zveze kulturnih društev, je ljudstvo poučeval o umni živinoreji in dosegel v tem oziru nepričakovane uspehe. Po raznih listih, po največ strokovnih, je priobčil nebroj gospodarskih razprav. Pokojnik je bil duša konjerejskega odseka Kmetijske družbe, katerega je spretno organiziral in mu zagotovil krepak razvoj. Njegovo napredno mišljenje je bilo trdno kot skala. Bil je zvest in neomahljiv somišljenik JDS. — V Mariboru je umrl v starosti 22 let g. Rudolf Kvasa. — V celjski bolnici je umrl v starosti 39 let celjski pravoslavni svečenik dr. Rafael Perić. Pokojnik, ki zapušča vdovo in pet nepreskrbljenih otrok, je bolehal več let. Dr. Perić je bil v Celju ugledna in spoštovana osebnost. — V Lokavcu je umrl po kratki bolezni šolski upravitelj g. Avgust Rejec, star komaj 33 let. Zapušča ženo in hčerko. Pogreb pokojnika se je vršil v četrtek na pokopališču pri Sv. Ani. — Blag jim spomin!

* **Smrtna kosa.** V Slaptincih pri Sv. Jurju ob Ščavnici je umrl po daljši bolezni stud. geod. Karl Prelog, slušatelj ljubljanske univerze. Z njim je legel v grob nadarjen akademik kot žrtev svetovne vojne. — Umrla je v ljubljanski ženski bolnici gospa Terezija Debevčeva, rojena Jakopičeva, vdova po bančnem ravnatelju, mati gospoda Stanka Debeveca, art. kapetana I. razreda in sestra akad. slikarja g. Rikarda Jakopiča. Pokojnica je bila vrla narodna žena rodom iz ugledne Jakopičeve rodbine na Mirju. Blag jima spomin!

* **Smrtna kosa.** V noči od sobote na nedeljo je po dolgi, mučni bolezni umrl g. Josip Pajk, dvorni svetnik v pokoju. Pokojnik je bil dolga

leta državni pravdnik v Ljubljani in je bil kot lak splošno znan. Pred prevratom je bil podpredsednik deželnega sodišča in je koncem vojne stopil v pokoj. Prevrat in razpad Avstrije je moža starih nazorov, ki je bil nemškega mišljenja, silno presenetil in potrl. Osebo je bil pošten in vsega spoštovanja vreden mož. Bodi mu ohranjen prijazen spomin!

* **Politično življenje naših rojakov v Ameriki.** Naši ameriški rojaki so se začeli uveljavljati tudi v političnem življenju. O volitvi v Clevelandu smo že poročali. Sedaj prihaja iz Forest City poročilo, da je bilo pri zadnjih volitvah izvoljenih tam pet Slovencev v razne mestne urade, in sicer: Ivan Dečman za mirovnega sodnika, Matija Kamin in Viljem Srodenšek za svetovalca, Fran Telban za registratorja in Ivan Černe za revizorja mestnih knjig. Še od prej je v mestnem odboru Slovenec Ignacij Pancar.

* **Pogozdovanje našega Krasa.** Na Sušaku se je vršila te dni konferenca za pogozdovanje Krasa v hrvaškem Primorju. Ministrstvo za šume in rudnike je za pogozdovanje dovolilo naslednje kredite: za Sušak z Baško 180.000 Din, za Kastav 42.000 Din, za Crikvenico 200.000 Din, za Novi 87.000 Din in za Krk 184.000 Din. Za pogozdovanje otoka Raba je določenih 320.000 Din.

* **Duhovnik se poroči.** Gimnazijski veroučitelj v Iloku dr. Ivančič je nedavno zapustil svoj duhovniški poklic. Zaljubljen se je namreč v svojo bivšo učenko Slavo Grdokovičevu, hčerko bogatega posestnika, ter bo poroka takoj po praznikih v Zagrebu.

* **Za čast rodbine.** V Banjaluki je oženjen Niko Jovičić zasledoval lepo deklico Kordičevo. Njena brata Milan in Niko sta sestri strogo zadržala vsake občevanje z Jovičićem, kar pa ni zaleglo. Nedavno sta v kavarni trčila skupaj Milan Kordić in Jovičić, nastalo je prerekanje, pri katerem je Kordić potegnil nož in zadal Jovičiću več smrtnih sunkov. Sodišče je obsodilo Kordića na štiri leta ječe.

* **Škodljivi našega lesnega obrta.** Klerikalni poslanec dr. Kulovec je nedavno v tarifni sekciji finančnega odbora zahteval, naj se odpravi izvozna carina na okrogel les. Z odpravo te carine bi bile močno prizadete mnogoštevilne žage v Sloveniji, ker bi Italijani raje kupovali pri nas okrogel les ter ga onstran meje rezali v svojih žagah. S tem bi izgubilo delo tudi na stotine lesnih delavcev pri nas, zaslužek bi pa imeli Italijani. Kakor poročajo, dr. Kulovecva zahteva ni ostala brez slabih posledic. Italijani, ki bi radi postali gospodarji naših gozdov, so se pričeli zanimati za zahtevo dr. Kuloveca. Uvedli so v tem pogledu posebno diplomatsko akcijo ter zahtevajo sedaj od naše države, naj odpravi izvozno carino na okrogel les, pri čemer se sklicujejo na to, da je tudi največja slovenska stranka proti tej carini. Seveda bo treba paziti, da se klerikalna in italijanska zahteva ne uresniči, ker bi bilo v nasprotnem primeru uničenih okoli 2000 žag v Sloveniji.

* **Cenene ribe,** pa ne v Ljubljani, ampak v Splitu, kjer je bil lov na ribe v zadnjih dneh izredno uspešen. Prodajali so kilogram rib po 1 Din.

* **V ječi zmrznil.** Kakor poroča zagrebško časopisje, je v osiješkem zaporu zmrznil te dni kaznjeneec Milan Grotić.

* **Tragična smrt zagrebškega obrtnika.** Te dni je pri Zaprešiču skočil pod vlak znani zagrebški tapetnik in dekorater Belak. Vlak je njegovo truplo popolnoma razmesaril. Samomor je izvršil v duševni potrtosti. Pokojnik Belak je bil rodom Slovenec, doma iz Šedna pri Savskem Brestovcu.

* **Pastir s čredo vred zmrznil.** Izreden mraz, ki je v zadnjem času vladal tudi v Dalmaciji, je zahteval tam več žrtev. Tako so v okolici Sinja kmetje v torek zjutraj našli zmrznjenega nekega pastirja, 160 ovac in dva vola.

* **Zmrznil.** Iz Selnice ob Dravi nam pišejo: Dne 10. t. m. so našli v bližini tovarne za dušik zmrznjenega delavca Ivana Polana. Sumi se, da se je napil žganja, obležal in zmrznil.

* **Smrt zavednega koroškega Slovenca.** V Pliberku je umrl tamkajšnji klobučarski mojster in posestnik g. Janez Ovjčak, zaveden Slovenec, ki je zaradi svojega narodnega prepričanja mnogo pretrpel. Blag mu spomin!

* **2000 rodbin se izseli v Brazilijo.** Iz okolice Pakraca na Hrvaškem se namerava izseliti okoli 2000 hrvaških rodbin v Brazilijo. Vsi so propadli radi davčnih bremen.

* **Nazarenci ne morejo nositi orožja.** Iz Mostarja poročajo o zanimivem primeru. Neki vojak, ki pripada sekci Nazarencov, je bil obsojen na štiri leta zapor, ker ni hotel nositi orožja. Nedavno je odsedel ta zapor ter se vrnil k svoji četi. A tudi sedaj ni hotel prevzeti orožja in pride zavlj tega zopet pred vojaško sodišče.

* **V smrt zaradi izgube pri igri.** Nekoliko kilometrov izven Subotice so našli te dni močno razmesarjeno moško truplo. Tekom dneva se je prijavela žena magistratnega uradnika Vidakovića iz Subotice, ki je v mrtvecu spoznala svojega moža. Vidaković je v nedeljo do pozne ponočne ure igral v neki kavarni ter zaigral znatno vsoto denarja. V obupu se je vrgel pod vlak.

* **Nezgoda.** Te dni sta se vračala s sanmi na kolodvor v Tržiču gg. Zika, ki sta priredila v trgu sijajno uspel koncert. Na poledeneli cesti so se sani nepričakovano prevrnile in sta oba gg. Zika le slučajno ostala nepoškodovana. Zal pa je znatna materijalna škoda, ker se je pri tem razbil 10.000 zlatih mark vreden čelo, last g. Ladislava Zike.

* **Volkovi na Notranjskem.** V notranjskih gozdovih so bili v zadnjih dneh ustreljeni štirje volkovi, ki se se bili približali vasem.

* **Aretacija lažnega železniškega kontrolorja.** Ze dalje časa se je pojavljal v osebnih in brzih vlakih na progi Maribor—Zagreb kontrolor bledikastega obraza z znakom Rdečega križa. Od potnikov je zahteval vedno legitimacije. Zahteval je tudi denar, če niso bile legitimacije pravilne. Potniki so mu dajali različna darila, kakor cigarete, cigare, likerje, denar in druge stvari. Službujoči sprevedniki so ga tu pa tam spremljali pri kontroli. V nedeljo je prispel kontrolor, ki se je izdajal za Ivana Kranjca, v Zagreb. Tu ga je povabil službujoči policijski uradnik k sebi ter ga pozval, da se legitimira. Pokazal je neko legitimacijo, glasečo se na ime Ivan Kranjc. Pozneje so ugotovili, da se napačni kontrolor v resnici zove Ivan Domiter, rodom iz Maribora.

* **Velika tatvina priporočilnih pisem za Ljubljano.** V Milanu so te dni ugotovili, da je bilo iz brzovlaka Pariz—Trst ukradenih 780 priporočilnih pisem, od teh približno 600 namenjenih za Ljubljano. Kakor se domneva, je bila tatvina izvršena v Parizu.

* **V zaporu se je obesil.** Pred letom dni sta bila umorjena v Trebičevu v Bosni dva brata. Orožniki so takrat aretirali kot krivca posestnika Glišo Tadića, ki je priznal, da je ubil enega, dočim ni hotel povedati, kako je bil ubit drugi. Morilec, ki je bil sedaj že več kot eno leto v preiskovalnem zaporu, se je v sredo v zaporih sarajevskega sodišča obesil.

* **Strahovit zločin** je bil izvršen v noči od 15. na 16. t. m. v Majni pri Gjevgljiji. Posestnik Jovan Popović in njegova žena sta bila v svoji hiši napadena in z nožem zaklana, sin Spasoje pa je bil ustreljen ter tako uničena cela rodbina. Brata Gligorije in Andrej Stojković, soseda umorjene rodbine, ki sta osumljena, da sta izvršila grozen umor, sta bila aretirana.

* **Mlad tat.** Iz hodnikov raznih šol v Ljubljani in okolici, posebno v Šiški, je zadnje čase izgnilo več oblačilnih predmetov šolskih otrok. Ker so se tatvine ponavljale skoro vsak teden po večkrat, je postalo jasno, da se utihtaplja med poukom v šole nepoznan tat. Te dni je policija tatu končno izsledila v osebi 17letnega slaščičarskega vajenca Josipa Kričke iz Šiske in ga aretirala.

* **Vlom v stanovanje.** V spalnico sobo natakariče Angele Stojanove v gostilni «Pod lipa» v Ljubljani je te dni zvečer vlomil s pomočjo ponarejenih ključev zlikovec ter ji odnesel 1600

dinarjev gotovine. Zadovoljil pa se ni samo z denarjem, marveč si je nabral tudi več kosov razne ženske obleke in se nato neopaženo iztihotapil iz hiše.

* **Nehvaležna promotevalka.** K posestniku Francetu Tomšiču na Kresniškem vrhu pri Kresnicah je prišla te dni zvečer mlada ženska in ga prozila za pronošičko, ki ga je tudi dobila. Neznanka pa se je izkazala prav nehvaležna, kajti zjutraj je pobrala iz spalne sobe več ženskih oblek, jopic, čevlje ter nekaj dragocenosti in izginila. Pozneje so orožniki dognali, da je bila to Alojzija Rugarjeva, stara 24 let, ki je že znana kot nevarna tatinska vlačugarica.

* **Strašna žaloigra** se je odigrala v Dragi pri Sušaku. Vdova Matilda Viškaničeva, ki je živela skupno s svojim 26letnim jetičnim sinom, se je nameravala v kratkem poročiti, četudi ji je sin to branil. Ko se je sin te dni vrnil s Sušaka domov, je bil nenavadno razburjen. Vso noč ni zatisnil očesa; ob štirih zjutraj pa je vstal, vzela iz pisalne mize revolver ter začel streljati na svojo mater. Težko ranjena je mati pobegnila iz sobe, nakar je sin sam sebi pognal kroglo v glavo. Bil je na mestu mrtev. Mati bo najbrže okrevala.

* **Ali prodaja vaš trgovec tudi priznano milo «Gazela»??** Ako ne, tedaj zahtevajte, da ga takoj naroči. Milo «Gazela» ima dobre lastnosti tako, da je pranje z njim naravnost užitek.

Črepnikov Anza

Črepnikov Anza! Saj ste ga tako vsi poznali. Hodil je od hiše do hiše in beračil. Bil je občinski ubožec. Danes je jedel in spal pri tej, jutri zopet pri drugi hiši. Tako je Črepnikov Anza v enem mesecu prepotoval vso vas. Navadno se je vs del na vežni prag, kamor mu je gospodinja ali deklica prinesla skledo jedi. Če je bilo kaj dela pri hiši, je moral tudi on pomagati luščiti fižol ali bučno semc. Kadar pa je šel skozi vas, tedaj se je za njim vsula cela tolpa otrok, ki so vpili:

Črepnikov Anza,
kam krevljaš?
«V Kurjo vas
po en par klobas.»
Če jih sneš,
domov ne smeš;
če jih prodaš,
domov ne znaš.

Ta pesem, složena njemu v čast, ga je vsaki-krat tako razkačila, da je zavijtel debelo palico, ki jo je nosil vedno s seboj, in jo z vso močjo vrgel za otroke. Nato pa se je še sam apustil v dir za njimi. Pa kaj! Njegove noge in otroške! Kmalu se je utrudil in sodel na kak cestni kamen.

Črepnikov Anza še ni bil star. Imel je komaj kakih 40 let. Očeta sploh ni poznal, mati pa mu je tudi zelo zgodaj umrla. Zato je šel k stricu služiti že v zgodnji mladosti. Stric je bil vdovec brez otrok. Ker je bil štedljiv, si je napravil lepo premoženje. Njegova hči je bila najlepša v vasi. Tudi malega Anzeka je učil stric štedljivosti. Kadar mu je dajal lepe nauke, vselej je pristavil: «Le rad me ubogaj in delaj tako, kakor te učim. Saj po moji smrti bo itak vse tvoje.»

Tako se je Anza naučil pri stricu vsoga gospodarstva. Ko je postal večji, je mesto strica vedno on opravljal večja dela. Sam je hodil po delavce, sam je šel z njimi na polje, stric pa je doma pripravljaval kosilo. Ko je nekega dne prišel Anza s polja domov, je našel strica ležati sredi sobe na tleh. Bil je mrtev. Zadel ga je kap. V oporoki pa je zapustil vse premoženje Anzoku.

Ko je prišel Anza od pogreba domov, se je razkoračil sredi sobe in se široko nasmejal. Kakor kupec, tako si je hotel zdaj še enkrat vse poslopje ogledati.

Zdaj je bil sam svoj gospod. Kaj mu je bilo zdaj drugo mar! Mar dekleta, ki so se tako poželjivo ozirala vanj, kadar je šel v cerkev! Rekel si je vedno: «Zenko lahko dobim vsak dan, če tudi imam raztrgane hlače. Hiše se pa ne dobi tako lahko.»

V tistem kraju imajo navado, da kadar kdo umrje, obhajajo pogrebel sedmimo. Tudi tukaj so jo. Anza je pridno dajal za vino in je tudi sam pil. Saj večjega veselja mu stric ni mogel narediti, nego da mu je zapustil hišo. Vino mu je vedno bolj šlo v glavo. Ker ni bil vajen piti, ga je hitro promagalo. Utrujen se je vlegel na klop in zaspal. Ko se je drugo jutro prebudil, je čutil grozno žejo. Spil je kozarec vode. Ta ni bila za nič, ni mu mogla ugasiti žeje.

Šel je zopet v gostilno. Pil je zopet, pil mnogo, da se že ni mogel držati pokonci. Tako je odšel delat slehera dan. Najprej je šel v gostilno piti, ker je bil žejen. Ko si je pa že žejo pogasil, je pil od samega veselja, ker je postal hišni posestnik. Kdor je bil takrat v gostilni, vsak se je napil na njegov račun. Vinski bratci so to že dobro vedeli in pazili, kdaj je šel Anza v gostilno.

Nekoga dne je prišel, prav za prav se priguhal zopet pijan domov. Kadar se je Črepnikov Anza hotel malo pobahati, si je vžgal smotko in jo pušil. Tudi tokrat jo je kadil. Da bi se prepričal, če je v hiši vse v redu, je pregledal vse prostore. Ko je šel s podstrešja, mu je padla goreča smotka v seno. Ker je bil vinjen, tega ni zapazil. Seno se je vžgalo. Ni trajalo dolgo, ko je pogledal plamen iz strehe. Močan veter je kapihal in odnesel iskro v sosednje hiše, ki so bile s alamo krito. V kratkem je bila vsa vas v plamenu. Prišli so gasilci, da bi ogenj pogasili in oteli, kar se da oteti. Toda vse zaman. Zaradi volike suše jim je zmanjkalo vode.

Poleg tega je pod vplivom močnega vetra bila vsaka pomoč brezuspešna. Ogenj je prebivalcem uničil vse. Črepnikov Anza ni vedel o požaru nič. Ker je bil pijan, je trdno spal in ljudje so ga spečega odnesli na bližnji travnik.

Ko se je prebudil, je videl samo še razvaline na mestu, kjer je stala prej striceva hiša, na katero je bil tako ponosen. Spoznal je, da je samo on kriv vse nesreče vaščanov. Pa kaj! Vsak kea je bil zdaj odveč. Piti ni več mogel, ker ni imel denarja. Na kredo mu pa nihče ni hotel več dati, saj ni imel kaj, da bi poplačal. Kar pa mu je še ostalo polja in travnikov, je moral prodati, da je poplačal stricov pogreb in sedmimo, pa tudi dogove, katere je napravil pri bližnjem gostilničarju. S trebuhom za kruhom je šel po svetu. Pa ni ostal dolgo v tujini. Ker se mu ni ljubilo delati, so ga po odgonu poslali v domačo vas. Ko se je tako zopet vrnil v domačo vas, so si vaščani že postavili nove hiše. Ostal je torej tukaj in začel beračiti.

Lanski predpust pa so si vaški fantje nekaj izmislili. Prigovarjali so Črepnikovemu Anzu, naj se obleče za kurenta in vodil ga bodo v maškare preoblečeni od vasi do vasi.

«Veš, Anza, lahko boš pil in jedel, kolikor boš hotel.» Tako so mu rekli. Kar zasvetilo se mu je v glavi. Tako dolgo že ni nič pil! In ne pomni več, kdaj se je do sitoga najedel. Obljubil jim je, da stori po njihovi volji.

Na pustni terek so ga fantje oblekli v črno kožuh. Na glavo so mu natakli kosmato krinko, v roko se mu dali palico, ki je imela na koncu ježovo kožo. Bil je res pravo strašilo. Drugi fantje so se tudi oblekli za maškare. Taki so šli od hiše do hiše. Tu so dobili žganja, tam zopet vino, kjer pa tega ni bilo, pa krofe in potico. To je bilo nekaj za Črepnikovega Anza! Vesel, da je prišel do tako unosnega opravila, je začel uganjati burke, da so se mu val smejali. Vino in žganje pa sta vplivala na kurenta in njegovo spretstvo. Proti večeru se je še nekoliko zaletaval, končno pa padel v jarek in tam obležal.

Ker so bili drugi fantje tudi vinjeni, se niso dosti zmenili zanj. Mimo idoč si mislili: «Je pač kurent! Gotovo se ga je preveč nasrkal in zdaj zaspal.» Črepnikov Anza pa je res spal — vedno spanje.

Ko so šli ljudje na popolnično sredo k maši, so videli v jarku ležati tistoga kosmatinca. Ko so ga dvignili in mu odvezali krinko ter slekli kožuh, so spoznali v njem Črepnikovega Anza. Uničila sta ga vino in žganje. Dragotin Perčon.

Ženska lepota.

V neki veseli družbi so obravnavali vprašanje, kaj je na ženskah najlepše. Pa je mešič prvi, da je najlepše pri ženskah oko. Drugi se je oglašil, da so to lasje, a tretji, da so nedvomno najlepša pri ženskah usta.

Tedaj je vstal četrti in rekel: «Predlagam, da zaključimo ta razgovor, sicer bo še kdo povedal resnico...»

Siamski dvojčki

Tako se imenujeta skupaj zraščeni dvojčki. Naša slika nam predstavlja znana slamska dvojčka sestri Violeto in Dayal Hilton, rodom Angležinj.

ki sta bili poleti v morskem kopališču v Kaliforniji. Obe sestri sta zraščeni ob bokih. Operirali se ne dasta in izjavljata, da sta popolnoma zadovoljni s takšnim skupnim življenjem.

Šopek šaljivk

Is gostilno. «Ze zopet prideš iz gostilno?» — «Seveda, ljubljena žena, saj ne morem ostati tam!» V . . . . .

Mati in hčer. Neki Madžar je predstavil dve dami in rekel: «To sta moja žena in moja hčer. Ta mlajša je hčer.» Vi . . . . .

Greh pri plesu. «Gospod župnik, ali storim greh, ako grem na ples?» — «To boš ti bolje vedela, saj jaz ne bom zraven.» Vič . . . . .

Obhajila. Katehet vpraša malega Frančka, kako se zovejo tisti, ki grede h «komunjonu». — «Komunisti», se zadere nevednik. Viča . . . . .

Sladka smrt. «Na kaki boleznii je umrl tvoj mož?» je vprašal sosed ženo umrlega. — Ta mu je odgovorila: «Na sladkorni boleznii.» — Sosed: «Bog mu daj sveta nebesa! Ta pa je imel res sladko smrt.» Vičan . . . . .

Pri istriganju zoba. Zobozdravnik, ki je bil prej fotograf, je rekel gospodični pri istriganju zoba, ko je ta sedla na stol: «No, gospodična, zdaj se pa le držite lepo prijazno!» Vičans . . . . .

Prašek za stenice. V lekarno je prišla mlada sobarica in zahtevala prašek za stenice. — «Za koliko pa?» je vprašal stari lekarnar. — «Za par tisoč komadov mi ga dajte,» je odgovorila mlada devojka. Vičansk . . . . .

Tat se je poboljšal. Sodnik pravi obtožencu: «No, kakšen ste Vi Slovok. Prej ste ukradli 100 dinarjev in zdaj zopet 80 dinarjev.» Obtoženc: «Gospod sodnik, zdaj pa vidite, da sem se za 20 dinarjev poboljšal.» Vičanski . . . . .

Mapa in o mvezamo!

očeta, čigar glas je bil zelo podoben njegovi izgovorjavi.

«Sicer sem jih pa dobro prestavil,» se je hvalljal, zibajoč se proti lipi. «Stojijo v lepi ravni črti in nihče mi ne more kaj dokazati.»

«Popravi, kar si zagrešill!» se je Dihar oglašil za lipo s svečano globokim glasom.

«Joj, ti si, Lojze!» se je prestrašil. «Postavi mejnike na prejšnje mesto!» ga je pozval osorno izza lipe.

«Obljubim, da bom popravil storjeno krivico, samo pusti me, dobri duh, in ne stori mi ničesar žalega.»

Trepetaje je lezel Bobar po stezi proti lipi, kjer je duh v podobi mladega soseda stegnil roko ter ga stresel za ramo.

«Usmiljenje, Lojze, usmiljenje!» je zakričal Bobar v nepopisni grozi. «Vse bom popravil, nikoli več ne bom izvršil kakega nepoštenega dejanja.»

Nenadoma se mu je razkadila vsa pijanska omotnost, zakaj urno je snel klobuček, ga stisnil pod pazduho ter jo v naglem teku ubral proti domu.

Za njim pa je v zavesti zmage stopal Dihar, ponosen na izvedbo svojega načrta. Še bolj pa se je radoval svojega dejanja, ko je čez nekaj dni zapazil, da so mejniki na njegovem travniku postavljeni na prejšnje mesto. Soteščan.

Uničen cvet

Kočarjeva Marička je bila jako zalo dekle, staro jedva 18 let. Vaški fantje so si na vse mogoče načine prizadevali, da bi dosegli njeno naklonjenost, toda Marička je bila gluha za vse prolepe besede in slepa za zaljubljene poglede. Dostikrat se je smejala na tihem, ko je pospravljala z okna svoje sobice šopke cvetja, v katerem so bili vpleteni lističi s pesmicami, katere so sestavili domači pesniki. Sama si je večkrat dejala: «Premlada sem še, da bi se ukvarjala s fanti.»

Zato se je tem vestneje poprijela domačega dela, kajti tega ji ni manjkalo, ker je morala nadomestovati mnogo mlajšim sestricam in bratcem mater, katero so zgnobili pred dvema letoma. Poleg tega ji je pa nalagalo gospodinjstvo obilo skrbi.

Tudi očka Kočar so bili že v letih in jih je težila naduha; za težje kmetasko delo niso bili sposobni. Zato Marička ni imela ne časa, ne prilike, da bi se ukvarjala s posli, ki bi jo ovirali pri njenem delu.

Nekako teden dni pred Miklavževim večerom je imela Marička veliko željo. Hitela je, da opravi to mokro delo čim prej, kajti namočeno in namiljeno perilo splakovati pri vaškem potoku ni bilo nič kaj prijetno delo, ker je pritiskal vrhu tega mraz z vso svojo trdovratnostjo.

V svoji skrbni pridnosti pa revica ni pazila na sebe in svoje zdravje. Posledica temu je bila, da se je Marička pošteno nahladila. Radovala se je že, da bo šla s svojimi mlajšimi bratci in sestricami v sokolsko dvorano gledat Miklavža, ki je obetal mladim celo kopico nebeskih daril. Toda namesto k prireditvi je morala deklica v bolniško posteljo. Huda vročica je kuhala njeno telo, v prsih pa jo je peklo, kakor bi imela v njih samo žrjavico. Očka so ji stregli, kolikor so vedeli in znali, a končno so se pa le uverili, da je najbolje, ako naprežejo konjiča in se popeljejo v bližnje mesto k zdravniku po svet in zdravila.

Tako je ležala revica v temi in bulila s svojimi očmi v nočno temo. Čudno žalostne in zmedene misli so ji rojile po glavi.

Naenkrat se ji je zazdelo, da prihaja v sobo neka rdečkastva svetloba, ki se je z naglico stopnjevala. V svoji vročični omotici si ni bila takoj na jasnem, odkod bi neki prihajala ta svetloba. S težavo se je dvignila v postelji, da pogleda skozi okno.

«Jezus, Marija!» je zavpila Marička, ko je zagledala, da je sosedov skedenj v ognju.

Z nadčloveško voljo je zbrala svoje sile, skočila iz postelje k durim, katere je s silo odprla in zavpila: «Ogenj! Ogenj!»

Nato so jo zapustile vse moči in zrušila se je v strahu in grozi na tla kakor pokošena biljka. Temna zavesa ji je stopila pred oči; padla je v nezavest.

Sosedje, ki so čuli obupen klic Kočarjeve Maričke, so planili iz hiš in hiteli reševati in gasiti. Ko so pa prispeli še gasilci s svojo brizgalno na pomoč, je bil požar kmalu omejen na goreč skedenj.

K sreči je vladalo brezvetrje, sicer bi bila vsa vas v nevarnosti.

Očka Kočar so se baš vračali iz mesta, ko so zagledali na obzorju rdeč odsev požara. Jasno jim je bilo takoj, da gori v njegovi vasi. Začeli so tirati konja z vso neusmiljenostjo in so prispeli domov v največjem diru baš, ko so gasilci zrušili in raztrgali ogrodje skodnja pri sosedu. Skočil je z voza, pozabivši na vso naduho, in planil v hišo, toda že pri durih je našel svojo nezavestno hčerko, dočim so ostali otroci bili razpršeni po vasi in jokali. Ker še ni bila vsa nevarnost pri kraju, je privlekel nekaj odeje iz koč, spravil svojo onesveščeno hčerko na sadovnjaku na varno ter jo pokril z odejami.

Svež zrak je spravil Maričko zopet k zavesti, toda njena bolezen se je od tega dne tako hitro razvijala, da je viselo njeno življenje samo še na drobnih nitki. Šele binkoštni prazniki in pomladno vreme so spravili Maričko tako daleč, da je mogla zapustiti posteljo in se šla solnčiti pred hišo. Odslej ji je šlo vidno na bolje.

Njeno telo je sicer oslabilo bolezen, toda njeno obličje je postalo naravnost krasno. Le nekako steklen odsev njenih višnjevih oči in trudna hoja sta še pričala, da je dekle prestalo hudo bolezen.

Vaška dekleta, katera so prišla v posete k Marički, so ji zopet začela zavidati njeno lepoto, češ, sedaj po bodo zopet vaški fantje noreli samo za Maričko, me pa bomo čakala, kedar se zopet oglasi kak vasovalec pod oknom.

Na Telovo so šli očka «zlikani» in «naštímáni» v cerkev, da bodo nosili nebo nad Rešnjim telesom. Marička pa je zaradi svoje slabosti ostala doma, da pripravi kosilo. Kar naenkrat je pa prišlo k hiši nekaj praznje oblečenih vaščanov, ki so prinesli na rokah njenega očeta, navidezno mrtvega. Marička se je grozno prestrašila, ker je mislila, da je oče mrtev. Vaščani so ji povedali, da je postalo njenemu očetu v cerkvi nenadoma slabo, da so se zrušili na tla in so jih morali odnesti iz cerkve.

Nekaj mož in mladeničev je pomagalo Marički, da so spravili očeta v posteljo ter ga jeli močiti z vodo in kisom. Njihov trud ni bil zaman, kajti že po nekaj trenutkih je odprl Kočar oči in začuden gledal okrog sebe, kaj se z njim godi. Kmalu je bil zopet na nogah in popoldne je že korakal po hlevu in krog hiše, kakor da se mu ni nič prigodilo.

Toda strah, ki ga je pravkar Marička doživela, je legel na še neokrevano bitje z vso močjo. Dan za dnevom hujše se je oglašal glavobol, lotevala se je je neka čudna razburljivost. Iz njenih oči je odseval čuden blesk in njen pogled je taval nemirno od predmeta do predmeta, kakor bi iskal nekaj posebnega, nekaj tajinstvenega.

Ta čuden položaj je sicer dal Marički misliti, a je ni razburjal, ker ga je spravljala v zvezo s prestano boleznijo. In kadar jo je napadel glavobol z vso ljutostjo, se ji je dozdevalo, da lega neka tema pred njene oči in da vidi, kako se valijo proti njej razne črne pošasti v nedoločenih oblikah. Takrat si je Marička po prestanem napadu navadno dejala: «Mlada sem še in čas izleči vsako rano.»

Dober mesec po Telovem je sedela Marička neko nedeljo popoldne v sobici ter pregledovala oprano perilo, če kaže kje kako mesto, katero bi bilo treba zakrpati. Ko je bila tako sklonjena nad kupom perila, je nastal naenkrat zunaj pred hišo velik trušč in ropot. Marička je prestrašeno dvignila glavo, da vidi, kaj se je dogodilo, a v trenutku je padla zaradi silnega udarca, ki ga je dobila na glavo. Nekje na polju so se namreč splašili

konji, ki so pridrveli s težkim vozom v vas in se z vso silo zaleteli v Kočarjevo hišico. Pri tem se je razbil voz in del zlomljenega oja se je zaril skozi okno v sobico, kjer se je nabajala Marička. Udarec, ki ga je dobila deklica na glavo, sicer ni bil smrtonosen, vsekakor pa je imel za ubogo devo usodne posledice.

Ko so domači zbudili deklico iz omotice, je začela ta besneti, kričati in razbljati krog sebe. Ni kazalo drugo, kakor da so revico zvezali, ker je bila v takem stanju nevarna drugim ljudem. — Omračil se ji je um. Odslej se ni več zavedala, ker so v njej delovale samo še one demonske sile, ki so se ji prikazovale v času, ko jo je mučil neznošen glavobol. Na ukaz mestnega zdravnika je spravil od vseh nadlog tepeni oče svojo hčerko v hišo, kjer dobivajo svoje pribežališče te vrste nesrečniki.

Po tem dogodku je minilo že nekaj let. Nesrečni oče je šel večkrat vprašat in pogledat, kako se godi njeni hčerki. A vsakokrat so ga odslovili z besedami, da gre že na bolje.

Zopet se je nekoč odpeljal Kočar v nesrečni kraj. To pot so ga uslišali in ga odvedli v samotno celico, kjer je ležalo na enostavni postelji neko žensko bitje, razmršeno, in kazalo tako strašne poteze v obrazu, da je bilo groza pogledati. Oče bi svoje hčere ne spoznal, toda tablica je velevala, da je to Kočarjeva Marička. In malomarno, kakor bi šlo za kako vsakdanjost, je dejal paznik Kočarju:

«Še kratko časa ji je usojeno in rešena bo za večno.»

S solzami v očeh je zapustil Kočar nesrečen kraj. Vedno je še upal, da se mu morda povrne Marička zdrava domov. Toda vrata so se zaprla za njo za večno in se odpirajo samo še, kadar sprejmejo novega nesrečnika.

Podajam ta resničen dogodek iz ljudstva za ljudstvo tako, kakor mi ga je pripovedoval sam nesrečni oče.

M. Silvester.

Sreča

Na vrhu grička, do katerega sta z obeh strani vodili vijoči se stezi, je stala Sreča.

Ta običajno samovoljna in razvajena Sreča je pričakovala onega, kateremu se je hotela pod vplivom trenutne samovolje nakloniti. Na mah je opazila v daljavi, tam, kjer se obe poti stopita z obzorjem, dve komaj vidni točki, ki sta počasi prihajali bliže in se slednjič pokazali kot dva človeka, ki sta se premikala v smeri proti vrhu.

Sreča se je ogrnila v tančico, ki jo je napravila nevidno, in je sklenila podati se onemu od obeh, ki bo prvi prispel na vrh.

Od iztoka je stopal krepak, velik mož s pametnimi očmi; bil je ali uradnik ali trgovec, mogoč celo oboje obenem.

Od zapada je prihajal mladenič lahkega, hitrega koraka z blestečimi očmi in duhovitim čelom. V roki je nosil liro. Pesnik.

Ko sta tako hodila — modri mož počasi in premišljeno, mladenič s hitrimi, brezskrbnimi koraki — je Sreča namigavala mladeniču iz daljave in se mu želela podati. Kako naj bi — tdi drugače bilo, saj je bila razdalja med mladeničem in Srečo zelo majhna, dočim je mož, ki je korakal previdno, imel pred sabo še dolgo pot.

Mahoma je zletel pred mladeničem iz grmovja pisan, blesteč metulj. Komaj ga je bil pesnik zapazil, je postal, prijel za strune svoje lire in zapel navdušeno pesem o lepoti narave.

Dočim se je mladenič pečal z metuljem, je dosegel premišljeno stopajoči mož vrh grička in zgrabil za roke, ki mu jih je prestrašena molčala nasproti krasna žena.

Sreča, ki je s strahom opazovala početje mladeniča, je zadržala solze in se je nagnila brez besede k — drugemu.

E. Lirša.

Rešitelj

(Božična zgodba.)

Božični zvonovi so odpeli svetonočno pesem. Po vaseh je zadišalo kadilo iz posod, ki so jih nosili gospodarji okrog poslopij, kropeč z blagoslovljeno vodo. Sem in tja so se oglašali posamezni streli in lučke v obcestnih znamenjih so gorele na čast novorojenemu rešitelju sveta.

Zunaj je naletaval sneg. Ljudje so se stiskali k topli peči ali pa sedeli pri mizi, obloženi z čmrzlo večerjo, obstoječo iz božične potice in kuhanega sadja. Otroci so občudovali jaslice, postavljali papirnate ovce po zelenem mahu ter se pogovarjali s pastirčki.

V koči vdove Mrlinke vsega tega ni bilo opaziti. Sedela je na peči s svojimi tremi otroci: šestletno Anico, petletnim Petrčkom in triletnim Franceljem ob motno brleči svetiljki in prazni skledici, iz katere so pravkar použili piščlo večerjo. V loncu pod klopjo je tlela žerjavica za kadilo, čegar vonj se je že izgubil v prostoru, in v kotu pri mizi je visel papirnat prtč s podobo božjega deteta, edinim znakom svetega večera.

Iz vsakega kota sobice je zevalo ubožstvo. Otroci so bili siromašno oblečeni in materi se je poznala skrb na obrazu. Večkrat je belestno vzdihnila in otrla svetlo solzo, p-lzečo po bledem licu.

«Mamica, pri sosedu imajo potico,» je spregovorila Anica ter se je naslonila v njeno naročje.

«Tam so bogati,» jo je Mrlinka zavrnila.

«In jaslic tudi nimamo,» je povedal Petrček.

«Pri sosedu imajo pastirčke, ovčice in betlehemske hlevček...»

«Nimamo, ker smo ubogi,» je odvrnila mati.

Sosedova Rozika ima novo zimsko obleko,» je omenila Anica. «Tudi čevljičke so ji kupili.»

«Pri nas pa nimamo denarja,» jo je mati po-božala po mehkih kodrih. «Mi smo revni, kakor je bil reven Rešitelj, rojen v betlehemske hlevcu. On je naš prijatelj!»

«Sosedov Nacek je pravil, da mu prinese Juzušček bogato darilo,» je zaupal Petrček svoji mamici. «Ali bo tudi meni kaj prinesel?»

«Tudi, če boš priden,» je odgovorila mamica.

«Jaz tudi pliden,» je zaklical Francelček.

«Le pridni bodite in ubogajte mamico,» jih je opominjala. «Pokleknite in priporočite se rajskemu Detetu, zakaj ono vas opazuje in posluša.»

Otroci so pokleknili in sklenili svoje nežne ročice. Prosili so za mamico, za jaslice in pastirčke, za čevljičke in oblekico, pa tudi za kruhek, katerega jim tako občutno primanjkuje.

Ob njih je klečala mati s povzdignjenimi rokami in solznimi očmi. Molila je za otroke in za umrlega moža, ponesrečenega v rudokopu, ki ji je zapustil kup skrbi in bede brez življenskih sredstev. Pravkar je dala otrokom zadnjo skoricico kruha in jutri jim nima ničesar postaviti na mizo. Obleke jim ne more napraviti, ker nima zasluzka ter ga tudi ne more dobiti zaradi bolehnosti. Koča, v kateri prebiva, je last bogatega vaščana, ki ji je zaradi netočnega plačevanja najemnine odpovedal stanovanje, rekoč, da jo po novem letu vrže na cesto. Kam naj se obrne brez denarja z otroci sredi mrzle zime? Kako lahko bi ji pomagal brat, ki si je v tujini prihranil lepo premoženje ter nima skrbeti za nikogar!

Solze so ji zalile oči po tem premišljevanju ter ji zaprle besedo. Otroci so končali svoje molitvice, prosili so kruha ter ji silili v naročje. Naslonila se je na peč ter je glasno zaihtela.

«Zakaj jokate, mamica,» sta jo vprašala Petrček in Anica. «Saj smo bili pridni ter smo vas priporočili novorojenemu detetu, prijatelju ubogih! Ali nam niste pravili, da pride nocoj v vsako hišo s svojimi darovi?»

«O, pridi, rešitelj!» je vzdihnila gorečo. «Pridi in pomagaj trpečim v času potrebe ter olajšaj grozovito bedo!»

«Mamica, dajte nam kruha!» so jo prosili otroci.

«Nimam. Nocoj ga prinese rajsko dete...»

«Ali ga bo res prineslo, mamica?»

«Res, če boste pridni...»

«Pa tudi oblekico in čevljičke?»

«Tudi!»

Stopila je s peči k oknu ter je zrla v sveto noč. Od vseh strani so se pomikale luči v dolino k farni cerkvi, kjer so pritrkavali zvonovi, vabeč k polnočnici. Rada bi šla tudi ona, a nima dostojne obleke in čevljev, da bi mogla v mrzlo zimo. Pa saj jo tudi tukaj vidi Rešitelj in čuje njene prošnje. Slišal je molitev nedolžnih otročičev, ki ga bo ganila, da pošlje potrebno pomoč.

«Pridi, Rešitelj!» je gorečo ponovila prošnja. «Saj ne prosim toliko zase, temveč za svoje otroke!»

Vztrepetala je po vsem telesu ter se odmaknila od okna. Zunaj pred kočo si je nekdo otrkaval sneg raz čevljev, nakar je rahlo potrkal na vrata.

«Kdo je?» je boječe vprašala, zakaj čudno se ji je zdelo, da bi jo kdo posetil v tibi sveti noči.

«Jaz sem, tvoj brat Jernej,» je začula pred vrati moški glas. «Vračam se iz tujine.»

Vsa srečna mu je hitela odpirat ter se ga je oklenila okrog vratu. Govoriti ni mogla: solze veselja so ji zadrževale besedo.

Brat je vstopil s težkim kovčkom in z velikim zavitkom; vseboval je darila zanjo ter za njene otroke.

«Zahotelo se mi je po domačem kraju,» je razlagal, odloživši prtjago. «Ostanek svojega življenja sem se odločil preživeti poleg tebe. Ne boj se me, ljuba sestra, nisem prišel praznih rok. Ali potrebuješ kaj denarja?»

Otroci so poskakali s peči, nudeč svoje drobne ročice stricu, ki jih je bogato obdaril. Prejeli so oblekico, čevljičke, pa tudi igrač, medenih kolačev in drugih sladkarij.

Jernej se je nastanil v koči pri svoji sestri. Poravnal je zaostalo najemnino trdosrčnemu vaščanu, katerega je nagovoril, da mu je kočo prodal. Tako je poslala sveta noč ubogi družini rešitelja, ki ji je olajšal bedo ter ji pomagal do lastnega doma. Soteščan.

Nastajanje novega dela sveta

Newyorški učenjak Naulty je pred kratkim izdal spis, v katerem napoveduje nastanek novega iz morske globočine vstajajočega dela sveta. To se bo po učenjakovih izvajanjih zgodilo še za časa sedanjega rodu. Učenjak pričakuje, da se bo nekako v sredi Tihega morja nasproti obali Zedinjenih držav nenadoma pojavilo ogromno novo ozemlje. Ameriški učenjak, ki že več let proučuje Tiho morje, dokazuje, da se je na dnu morja okrog Havajskih otokov izvršilo v velikem obsegu povišanje zemlje in da se bo zaradi tega v kratkem času pojavila nad vodno površino velika podmorska plast, ki bo tvorila nekako vezo med posameznimi otoki omenjene skupine.

Novi del sveta bo imel dolgoč, ki približno odgovarja razdalji med San Diegom v Kaliforniji in Morsko ožino kraljice Šarlotte v Britanski Kolumbiji. Širok bo novi del sveta približno tako kakor Kalifornija. Njegovo ozemlje bo moglo, kakor izvaja učenjak, preživljati okrog 25 milijonov ljudi. Novo ozemlje bo pomenilo za narod, ki ga bo imel v posesti, izredno veliko strateško važnost in bo postalo končno tudi kot trgovsko oporišče ogromnega pomena. Njegov zemljepisni položaj mu bo v največji meri dovoljeval proizvodnjo sladkorja, gumijsa, kave, čaja in drugih pridelkov, s čimer bodo Zedinjene države, ki edine prihajajo v poštev kot posestnik te nove dežele, popolnoma neodvisne od nadaljnega uvoza teh produktov.

Po naziranju učenjaka bo novo ozemlje nastalo ob strahoviti podmorski katastrofi. Učenjak trdi, da se vrši proces dviganja zemlje do površja vode počasi, a stalno. Svojo trditve opira na dejstvo, da so se v zadnjih mesecih opazili v globočini

okrog Havajskih otokov znaki delovanja neznanih sil in da je pred kratkim dosegla zateznična igla na mnogih mestih dno, dasi je še pred nekaj leti bilo nemogoče ugotoviti ogromno globočino morja na istem mestu.

Mnogi ameriški učenjaki označujejo Naultyjevo napoved kot možno in temelječo na podlagi dejanskega stanja. Če bomo torej dobili še en del sveta, se bo strah pred preobljudenjem sveta znatno zmanjšal.

Teža in dolžina človeka

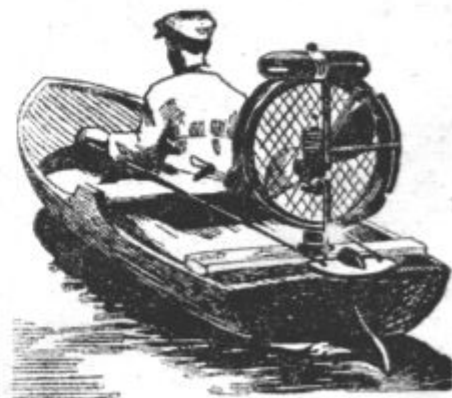
Novorojenček je navadno težak 3 kg in dolg 50 cm. To velja seveda za povprečno dete, kajti dobe se tudi otroci, ki so nad to mero ali pa pod njo.

Prirastek telesne teže je v prvem letu najznatnejši. Navadno se telesna teža podvoji v petem mesecu življenja in potroji v dvanajstem mesecu. Po prvem letu tehta normalen otrok med 9 in 10 kg, po drugem letu okrog 11 do 12 kg in od tu naprej raste telesna teža polagoma za 1-5 do 2 kg letno ter doseže v 14. letu povprečno 35 do 38 kg; od te starosti dalje narašča precej hitro, za 5 do 6 kg letno, in doseže običajno s 25. do 30. letom 60 do 70 kg. Na tej višini se teža prilično obdrži ter narašča zopet med 45. in 50. letom zaradi nabiranja masti, da v poznejši starosti začne zopet popuščati.

Telesna dolžina je pri različnih narodih in plemenih različna. V splošnem zraste telo v prvem, tretjem, šestem, desetem, petnajstem in enoinvajsetem mesecu vsakokrat povprečno za 7½ cm in od tu dalje letno za 5 cm. V sedem letu življenja znaša telesna dolžina pri dečkih okrog 110 cm, pri deklicah okrog 109 cm. S 15. letom je hitra rast telesne dolžine navadno zaključena; telesna dolžina znaša takrat pri dečkih kakšnih 152 do 156, pri deklicah 149 do 152 cm. Potem zraste človeško telo še za 10 do 15 cm do 20. leta. Navedene številke so povprečne, preko katerih je mnogo izjem.

Prsni obseg novorojenčka znaša povprečno 30 do 31 cm in narašča zmerno do 12. leta, potem pa hitro in znaša pri doraslem človeku v 20. letu približno polovico telesne dolžine ali pa nekaj več, torej pri 160 cm dolgem človeku kakšnih 90 do 82 cm. V razmerju z rastjo celega telesa približujejo tudi udi na obsegu. Čeljusti, ki imajo do 6. leta samo 20 mlečnih zobov, morajo znatno narasti, ker morajo dobiti prostor za 32 zob. V otroški dobi je srce majhno, a žila odvodnica razmeroma široka; do končane rasti se razširi srce razmeroma v mnogo večji meri, kakor se odvodnica poveča na širini. Do 10. leta so roke in noge skoro enako dolge, a od tega leta dalje rastejo noge nesorazmerno hitreje kakor roke.

Zanimiv motorni čoln

Naša slika prikazuje majhen motorni čoln, čegar motor tehta samo okrog 12 kg. Namestiš ta motor lahko na vsak čoln, ki ne tehta prazen več kakor 200 kg in v katerem ima prostora do šest ljudi. Bancina porabi na uro pol litra. Kljub mali sili pa je vendar mogoče z njim doseči razmeroma precejšnjo hitrost: 10 km na uro.

Prva Sveta noč

(Legenda.)

Neko noč ob polnoči se je nenadoma začelo svetliti nad Betlehemom. Tam v hlevu je deviška mati položila v jasli novo rojeno dete, katero je pred mrazom varovala s svojim dihanjem pohlevna živina.

Pastirji, bedeči pri čredah na betlehemske poljane, so strmeli nad čudežnim prizorom; podali so se na poziv angela v hlev in takoj zaslutili: «Rodil se je Odrašenik».

Staremu sužnju, zaprtemu v ječi, so se tisti hip nenadoma zrahljali okovi in veriga je padla z njegove roke. Pa je ves blažen zašepetal v slutnji: «Rodil se je Odrašenik».

Vsa narava je takrat drhtela v veselju. Le pod goro Kalvarijo je otožno ječalo drevo in Kalvarija se je tresla kakor človek, ki pričakuje groznega dogodka.

«Zakaj ječiš?» je vprašala drevo Kalvarija.

«Iz mojega lesa bo iztesan križ za Onega, ki se je rodil nocoj ob polnoči,» je zaječalo drevo, «a zakaj se treseš ti?»

«Na mojem slemenu pa bo stal tisti križ, na katerem bo umrl Oni, ki se je nocoj rodil,» je vzdihnila Kalvarija.

Belokranjsko narodno blago

USPAVANKA.

Ja-já, tu-tú,
spančkaj, zspančkaj,
dete sladku!
Spal bo zibač,
spal bo kopač,
tudi potekel bo
pisan kotač.

Opomnja. Zibač = tisti, kateri ziblje; kopač = tisti, ki prekopava v vinogradu; kotač = zibel.

DVE NAGAJIVKI.

FRANCETU.

Franc-brlanc
prime žabo za grlanc.
Žaba véli: «Kek!»
France pade v sneg.

Opomnja. Grlanc = grlo; véli = reče.

STARA BABA GRE PO GLIVE.

Aj, aj,
dina, daj...
Stara baba teče v gaj
po jelovi deščici,
po struhnilu treščici.
Treščica se vjekne,
baba v blato čmekne.

Opomnja. Olive = gobe; struhnil = strohnel; vjekne = vlomi.

ČOBAN NA PAŠI.

Timbel, timbel, timbulan.
Čoban nosi kišobran,
čoban nosi palicu,
palicu na tri rogljičke,
da bi teral v štalicu.

Kaj bi teral v štalicu,
kaj bi teral on teličke,
kaj bi teral on bičičke,
ko mu vse je vuk pobral.

Kje so volí?

Lis —
je odišel v vis;
Čade —
v reber iz navade;
Sivi —
prošel je po njivi;
Beli —
oj, hajduki so ga vzeli
išči, išči mi čobáne!

Kje so krave?

Čada —
ona ide v drago rada;
Žuta —
vavek ide s svoga kuta;
Stara —
i za tepenico več ne mara...
Plakaj, plakaj mi, čobáne!

Kje so koze?

Pune so jih loze!
Meka —
skrila jo je beka;
Pika —
se za breze zmika...
Čakaj, čakaj mi, čobáne.

Kje so ovce?

Čuba —
ima zuba;
Rusa —
ona tebe stusa;
Krupa —
te zakrupa...
Oj, ne plakaj mi, čobáne!...

Opomnja. Čoban = pastir; kišobran = dežnik; teral = gnal! Lis = ime za vola lisaste barve; Čade = ime za črnega vola; Sivi = ime za sivoga; žuta = rumena; pun = poln; Rusa = ovca rdečkaste barve; tebe stusa = se z glavo vate zaletnja; Krpa = črnolisasta ovca; zakrupa = zašije.

Zapisal Albin Čebular.

Božične pripovedke

KRVAVE ŠTEVILKE.

Naši predniki so imeli veliko zaupanje v loterijo. S čudovito bistroumnostjo so znali razlagati sanje ter jim določiti posebno številko. Vsaka hiša je imela tako zvani «trompihl», sanjske bukve, ki so budile ljudsko domišljijo in prepričanje, da vsake sanje nekaj pomenijo.

Takega mnjenja je bil tudi stric Govedar, moč starega kova. Dušna hrana so mu bile sanjske bukve in vsa zabava stavljenje v loterijo. Vsak večer, preden je legel v posteljo, se je priporočil kakemu svetniku za nove sanje in ko se je zbudil, je sedel za mizo ter zapisal številke; nato je iztrkal žepe, v katerih je našel vedno kako dvajsetico, nakar je šel k vaškemu loteristu popizkusit srečo.

Imel pa je smolo naš stric govedar. Samo enkrat v življenju je zadel «ambo», dve številki, katerih dobiček pa je bil zelo skromen ter ni pokril njegovih dotedanjih izdatkov. Kljub temu pa ni odjenjal; misel na «terno», pogoditev treh števil, mu je vedno rojila po glavi.

Soroden njegovemu značaju je bil Krpar, moč, ki je vezal lonce in popravljaval dežnike ter je s svojim obrtom prepotoval poleg domačih tudi nekaj tujih krajev. Marsikaj je videl na svojih potih, o čemer drugi niso imeli pojma, in zato so se mnogi obračali nanj. Tudi striček ga je izbral za prijatelja in tako sta skupaj razlagala sanje, ugibala številke ter jih stavila v loterijo.

Nekoč pred božičem je imel Govedar pomenljive sanje. V spanju je govoril s svojim pokojnim bratom, ki mu je povedal, da bo doživel visoko starost in veliko srečo. Takoj se je zatekel h Krparju, da mu jih pomaga postaviti na številke.

«Povej mi rojstni dan svojega brata,» je Krpar važno zahteval.

«Rodil se je 5. aprila,» mu je odgovoril.

«Kateroga dne je umrl?»

«Umrl je 30. avgusta.»

«V kateri starosti?»

«V petinpetdesetem letu.»

«Torej 5, 30 in 55. Zares so lepe številke! Skoro sem ti jih nevoščljiv. Dati pa moraš veliko nanje, ker gotovo bodo zadete.»

«Kaj misliš, koliko bi zastavil?»

«Najmanj 50 krajcarjev. Ako zadeneš, dobiš 500 goldinarjev. Staviti pa moraš na «terno», na vse tri številke. Loterist naj zapiše: «ambe nočem, terno sekam!»

«Izvrstno, Krpar! Ako se me dotakne sreča le z mezincom, dobiš bogato nagrado.»

«Zadel boš gotovo, Govedar. Čakaj, spomnil sem se nečesa. Zapiši številke na listič, da jih poneseš — — — kaj meniš, kam?»

«K loteristu, da jih zapiše, kakor po navadi.»

«Kaj šel v cerkev jih bom nesel v božični noči pod prt na oltar. Ako ostanejo neizpremenjene, je dokaz, da bodo zadete. Potem lahko zastaviš pet goldinarjev in postaneš bogatin.»

«Krasna misel, samo bojim se, da je greh.»

«H grehu bi te navajal. Torej zapiši in molči! molči!»

Govedar je zapisal številke in piskrovezec je vzol list, da ga dene na blagoslovljeno mesto.

Prišel je sveti večer. Krpar se je ob prvem svetonočnem mraku splazil v cerkev ter je položil listič pod prt na sredo oltarja na mesto, kamor bo mašnik postavil kelih pri polnočnici. Groza ga je spreletela po izvršenem dejanju; vest mu je očitala, da je oskrnil posvečeni kraj.

Z enakimi občutki bojazni je stopil v cerkev tudi po polnočnici, da vzame številke, napojeno z božičnim blagoslovom. Plaho je segel po list in pogledal številke, ki pa so bile — strah in groza! — rdeče, kakor da jih je nekdo zapisal z lastno krvjo. Ves prepaden je tekkel k Govedarju naznaniti, kaj se je pripetilo.

«Ali bo „amba“? ga je vprašal striček radovedno.

«Nič ne bo, prijatelj! Številke so se spremenile: rdeče so kakor kri». Poparjen mu je izročil listek ter hotel oditi.

«Počakaj!» ga je poklical prestrašen. «Številke se dajo vendar prepisati!»

«Poskusi,» mu je odgovoril pred vrati. «Jaz moram domov.»

«Ne hodi. Kmalu bova gotova.»

Striček je sedel in pritiskal s svinčnikom na papir. Postal mu je vroče in zazoblo ga je obenem, zakaj črni svinčnik mu je zapisal rdeče številke.

«Kri!» je viknil obupno. «Strah in groza!»

«Še jaz naj poskusim,» se je ponudil Krpar. Vzel je drug svinčnik, pa tudi ta mu je zapisal krvave številke.

«Sveta pomagalka!» je tarnal in stokal. «Hudo sva se pregrešila, moja želja je da listek zažgeš.»

Govedar ga je ubogal. Dotaknil se je z lističem namizne svetiljke. Toda tudi plamen, ki je list uničil, je bil krvav.

Krpar se iz strahu tisto noč ni upal domov; stisnila sta se v kot in premišljevala vsa noč svojo pregreho.

V RISU.

Kraji, kjer se križajo poti, so vzbujali nekdanj mnogo strahu in groze. Tam so se zbirali ponoči strahovi in pojavljale prikazni, pokalo je, jočalo in bobnelo, nihče pa ni mogel pojasniti, odkod prihaja to vrvenje. Ljudje so se ogibali križpotov po dolgih ovinkih.

Ne tako Cizelj Pavel. Korenjak od nog do glave je večkrat gledal pošasti in nekoč je slišal ob polnoči na križpoti besedo: «Noč ima svojo moč.» — «Jaz pa svojo!» je odgovoril in ničesar se mu ni pripetilo.

«Pavel, ti si junak!» ga je nekoga večera pohvalil sosod Kokalj, kamor je prišel vasovat. «Jaz bi na tvojem mestu nekaj napravil.»

«Jaz tudi, če bi vedel, kaj mislite,» se je Pavel pošalil.

«Na sveti večer bi šel v ris,» mu je odgovoril.

«Hudirja, česa se vi ne domislite! Ali bi imel kaj od tega?»

«Pa še koliko! Skrivnostne reči bi videl in denarja bi dobil — seveda, ako bi vztrajal do konca.»

«Kako dolgo pa, očka?»

«Eno uro. Od enajstih do dvanajstih.»

«Veljaj! Pojdem. Kar natanko me poučite!»

«Vzemi blagoslovljeno palico, pojdi na Kocinj na križpot ter zariši okrog sebe velik krog. Fazi, da črta ne bo pretrgana, zakaj če bi jo

manjkalo le en palec, bi tam lahko vstopila pošast, ki bi te zdrobila. Notranjo površino kroga pa oškropi z blagoslovljeno vodo. Vse to moraš izvršiti na sveti večer pred enajsto uro; kakor hitro odbije enajst, moraš končati delo ter zapreti usta. Ako zineš le eno samo besedo, boš izgubljen. Ne poslušaj in ne ubogaj ničesar, kar se ti bo velelo, zakaj huda bo poskušnja in veliko boš moral prestati.»

Pavel se je odločil, da poskusi svojo srečo. S strahom so se pogovarjali sosede o njegovem namenu, pomilovali so ga ter se bali za njegovo življenje.

Hrib Kocinje stoji kake pol ure oddaljen od vasi. Pokrivajo ga bregovite senožeti in na vrhu se križata vozni poti ob znamenju sv. Florjana. Sem se je napolil Pavel na sveti večer pred enajsto uro. Spretno je napravil ris z blagoslovljeno palico ter ga je oškropil z blagoslovljeno vodo; nato je stisnil ustnice. V zvočniku dolinske cerkve je udarilo enajst.

Zabliskalo se je od severa proti jugu: grbast pritlikavec je pristokal z vrečo denarja ter jo je postavil pred obris.

«Vse to bo tvoje, če boš stanoviten,» mu je povedal. «Ne gane naj te nobena prošnja in ne omami nikaka obljuba; vse, kar boš videl in slišal, bo le prevara in zapeljivanje.»

Grbec je sedel na vrečo ter mu je zamahnil z roko v znamenje, da se bo pričelo.

Zgrnili so se oblaki, nad njim so krožile pošasti. Vmes je deževalo kamenje, zemlja okrog njega je bruhala ogenj, v katerem so se zvijale strahovite kače in sikale proti risu.

Silen vihar je nenadoma pogasil ogenj, nastala je strahovita tema. Bučalo je in grmelo, zmajal se je hrib, kakor bi ga hotel stresti v dolino. Polagoma pa se je začelo zopet svetiti in tedaj se je pojavil pred risom sedmoglavi zmaj z velikanskimi žreli. Dvignil se je s silnimi peroti, da ga skokoma napade.

Za zmajem je prihrula četa vojakov s sulicami in s puškami, usmerjenimi vanj. Čul je gromovito povelje in krdelo ga je pričelo obstreljevati.

Tako se je vrstila slika za sliko, druga strašnejša od druge. Nenadoma pa so se spremenili prizori, zagledal je trumo krasnih rojenic, čijih lepota ga je začela omanljati. Z drobnimi koraki so tekale okrog risa v očarljivem plesu, držeč se za roke. Ko so izginile, se je pojavila prav ob robu kroga njegova nevesta Kokaljeva Marička, ki se mu je ljubeznivo nasmehnila.

«Ti si tuka,» mu je ušla beseda.

V hipu je vzdihnil skratelj na vreči denarja: «Vse je izgubljen!» Nato je zadel na ramo ter jo je odnesel v nočno temo.

Pavel se je zavedel prevare. Izginila mu je Marička in z njo tudi upanje na vrečo denarja.

PRAPROTOVO SEME.

Med zanimivosti svetega večera spadajo tudi živalski pogovori. Čuje pa jih le tisti, ki ima pri sebi praprotovo seme, ne da bi vedel zanj.

Makovčev hlapec je ležal v hlevu na postelji, v kateri je bila tudi praprot. Ker je bila požeta med šmarnimi mašami, je dozorelo tudi seme, prišlo v posteljo in hlapec Tine je postal eden onih redkih srečnikov, ki pridejo nevede v posest čudovitega praprotovega semena.

Tisto božično noč je šel Tine zelo pozno počivati. Zamudil se je pri jasliah, kjer so peli božičnice in si pripovedovali pravljice iz starodavnih časov. Nato so odšli nekateri k polnočnici, on pa je ostal doma za varuha ter se je podal k počitku.

Vlegel se je in poskušal zaspati. Ko se mu je nekoliko zadremalo, ga je prebudilo živahno govorjenje, prihajajoče od strani, kjer je stala živina.

Otožno je zamukala Liska, kateri se je odzval rejni Sivec iz kota pri zidu. Začela sta se prijazno razgovarjati.

«Zakaj vzdihuješ, Liska?» jo je sočutno nagovoril. «Nocoj je sveta noč, čije čudeže se je dogdil v betlehemskem hlevu; zato je vsako leto

v božični noči pripuščeno tudi nam živalim, da se pomenimo med seboj. Odkrij mi svoje težave.»

«Ali ne veš, da je to leto zadnje mojega življenja? Prišla bo pomlad in gospodar me popelje na sejem, kjer me bo kupil mesar, da me pobije...»

«To je živalska usoda, ki zadene vsako žival — tudi mene. Na pomlad bom prodan drugemu gospodarju, moral bom veliko trpeti, v jeseni pa me požene v mesnico.»

«Koliko dobrega sem storila svojemu gospodarju! Dala sem mu pet telet in mleka za vsa družino. Nobene krivice se ne zavedam in vendar bom morala od hiše.»

«Pojdeš zaradi mene,» se je oglasila enoletna telica. «Zakon narode je tak, da se stare umika mlademu.»

«Le počasi, mladica!» jo je zavrnil Sivec. «Tudi tvoja bodočnost ni razveseljiva. Mlada si in nezkušana; ušla boš poleti iz hleva v deteljo, katere se boš našla tako, da te bo začelo napenjati. V strahu, da mu ne pogineš, bo gospodar zavihtel bat, mesar bo pripravil nož in tvoje življenje bo končano.»

«Do tedaj je še osem mesecev,» je odgovorila lahkoživka.

«Čudim se tvoji brezbriznosti,» je odgovorila stara Dima. «Mene pa skrbi bodočnost in vse to, kar se bo zgodilo drugo leto. Gonili me bodo od sejma do sejma ter me spravljali v denar. Kupei ne bodo marali zame; gospodar bo sprožil vedno kako staro ženico, kar bo pomenilo, da ne bo sreče s kupčijo. Suval me bo in pretepal, mešetarji me bodo grajali in preklinjali. Nazadnje se bom popolnoma posušila in nekega jutra me bodo našli zleknjeno ob jasliah...»

«Prav ti bot!» ji je privoščila Liska. «Zakaj si pa pustila, da so te pred leti molzle čarovnice, tista dolga vaška Meta, od katere si dobila sušico?»

«To si je izmislila gospodinja.»

«Res pa je, da se ji je tvoje mleko vedno skisalo in sesirilo,» je besedičila neugnana Liska.

«Tega niso bile krive čarovnice. Tudi o tebi so govorili, ko te je lani bolela noga, da si stopila na začarano sled.»

«Mirujte že vendar, klepetulji!» je porasel Sivec. «Ura poteka, še mnogo važnega se moramo pomeniti.»

«Tudi gospodarju ne pojde letos vse po volji,» je omenila Liska. «Tako tudi hlapcu.»

Ko je Tine slišal svoje ime, je planil s postelje in zlezal v bližino živine, da bo laže poslušal svojo usodo. Stisnil se je v kot ob Sivecu, kjer pa seveda ni bilo praprotovega semena, zato so nenadoma utihnili skrivnostni pogovori. Spomnil se je nepravilnega ravnanja ter hitel na ležišče. Med tem pa je odbila dvanajsta ura, ki je zaključila pomenkovanje. Živali so izgubile besedo in pogled v bodočnost.

Njihovo napovedovanje se je do pičice izpolnilo. Lisko so prodali mesarju, za njo pa tudi Siveca, ki ga je kupil premožen kmet. Telica se je prenapasila na detelji, da so jo morali zaklati; kmalu nato pa je poginila stara Dima zaradi starostne onemoglosti.

Gospodarju je poginil tisto leto tudi pes. Tekel in hlapec se je vseljal v nogo, o čemer se se živali najbrže menilo takrat, ko se je hlapec odstranil s postelje, v kateri je bilo praprotovo seme.

Zapisal Soteššan.

Opeharjeni mrlič

(Narodna pripovedka.)

Takrat, ko so plesali škratje po gozdovih, se vozile čarovnice po oblakih in rojenice napovedovale srečo, je nastala med ljudstvom tudi tale pripovedka:

Skopuh Petičar je nenadoma umrl. Vse je govorilo o njegovem bogastvu; ko pa so ga položili na mrliški oder, tedaj ni bilo o denarju nobene sledi. Zaman so stikali domači po kotih in premetavali po omarah. Niti toliko niso našli, da bi zadostovalo za pogreb.

«Soba, kjer je ležal mrlič, je bila ves dan napolnjena z ljudmi, ki so ga kropili. Podnevi so pripajali možje, ženske in otroci, zvečer pa so se zbirali ob odru fantje in dekleta, prepevajoč otožne mrliške pesmi.

Proti polnoči so pričeli odhajati. Mahoma se je izpraznila hiša, ostala sta le neznanca, popotnika, ki sta po naključju prišla v vas ter sta se v svrhu prenočišča zatekla v hišo, kjer sta se odločila prebiti noč. Ponudila sta se po odhodu vaščanov čuti pri mrliču, zaradi česar so se domači podali k požitku.

Sedla sta za mizo ter pričela igrati na karte za denar. Sreča se je končno obrnila k tovarišu, sedečemu za mizo tako, da je gledal proti odru; oni pa, ki je bil obrnjen s hrbtom proti mrliču, je zaigral ves denar, nakar je žalostno odložil karte, proseč tovariša za posojilo.

«Ne posodim ničesar,» mu je odvrnil ter se je pričel iz njega norčevati. Nenadoma pa je

utihnili, zakaj mrlič se je dvignil na odru in je stopil na tla.

«Dovolita mi, da prisedem,» ju je nagovoril.

«Prisedite,» mu je dovolil popotnik brez strahu, dočim njegov tovariš ni vedel, s kom ima opraviti, ter je mislil, da je prišlec navaden človek, ki hoče igrati.

«Zahotelo se mi je igranja,» je omenil mrtvec, «in če mi posodita nekaj denarja, lahko začnemo.»

«Denarja ne posojam,» ga je zavrnil prvi neznanec.

«Vsaj kakšno majhno vsotico za začetek; drugače ne morem pristopiti.»

«Saj ti tudi ni treba; ako nimaš denarja, pojdi tja, odkoder si prišel.»

Mrlič je povesil glavo. Kmalu pa se je obrnil, šel je v kot, kjer je dvignil desko, izpod katere je vzel lonec ter ga postavil na mizo.

«Sedaj igraymo!» je rekel obema. «Tukaj je denar.»

Zafrčale so karte in padale na mizo. Neječega ob poti, tam, kjer jenjajo travniki in začne «Zdaj mi morata brezpogojno nekaj posoditi,» ju je poprosil ob praznem loncu.

«Niti beliča,» sta mu odgovorila. «Kar sva dobila, nama je dala sreča.»

«Če je tako, se moram odstraniti.»

«Seveda, ako nimaš več denarja.»

Mrtvec se je zamislil. Po kratkem premišljanju pa je vstal ter šel iz sobe.

Tujec, ki je imel mrliča za navadnega igralca, se je medtem obrnil in zapazil, da je oder prazen. Streslo ga je po vsem telesu, zakaj takoj se

je domislil, da ni mož, s katerim je igral, nihče drugi kakor mrtvi gospodar.

«Najmanjše bojzani ne smeš pokazati,» mu je zapretel tovariš. «Nič žalega nama ne sme storiti.»

Tovariš se je opogumil, vedoč, da ga prijatelj še ni nikoli varal ter ga tudi zdaj ne bo pustil na cedilu.

Mrtvec se je vrnil z drugim loncem denarja ter ga stresel na mizo. Zopet so vrgli karte. Mrlič je igral z ognjevitno silo, vzlic temu pa je izgubil vsako igro. Zaigravši zadnji novec, ju je prosil za posojilo.

«Ničesar ne posodiva,» sta mu ponovno odgovorila.

«Ob vse sta me pripravila. In trda sta kakor kamen!»

«Ne moreva drugače.»

Mrtvec se je odpravil v podstrešje; z neslišnimi koraki je stopal po stopnicah v podstrešne prostore, odkoder se je prav tako brezslušno vrnil z vrečico denarja.

«Hitimo, zakaj ura poteka,» je rekel, izpraznivi vrečico na mizo. Hitro je bila zaigrana njena vsebina. Dobila sta zopet neznanca.

«Zdaj mi morata odstopiti polovico,» je zahteval mrlič, «zakaj drugače ne morem več igrati.»

«Tako se pa nismo zmenili,» sta mu zasmehljivo odgovorila.

«Ali ne vidita, da sem ob ves denar?»

«Mrtvi ne potrebujejo denarja.»

«Potrebujejo ga pa moji domači, katerim bi ga bil moral zapustiti.»

«Dobro! Tem se ga ne braniva oddati.»

«Hvala, prijatelja, tako sta me rešila! Če bi mi bila posodila le en vinar, bi vaju bil raztrgal in zdrobil v prah; ker pa sta mi odrekla vsako, tudi najmanjše posojilo, sta me otela grozovitih posmrtnih muk. Vrnita denar moji ženi in otrokom, eno petino pa obdržita za plačilo.»

To izreki se je dvignil kakor poveličan ter je legel na mrliški oder. (Zapisal S o t e š č a n.)

Nekaj zabavnih poizkusov

LADJICE, KI PLAGVAJO SAME.

Otroci imajo pogostokrat za igrače lesene ladjice, ki jih ob vsaki priliki puste plavati v kadeh ali drugih večjih posodah. Seveda se te ladjice, ako je površina vode mirna, ne premikajo. Lahko pa te ladjice na zelo enostaven način spraviš v premikanje, in sicer, ako košček kafe pritrdiš na zunanjo stran svojega čolnička, tako da se kafa namaka v vodi. Trajalo bo samo par trenutkov in ladjica se bo začela gibati ter se bo veselo vozila sem in tja.

Pojasnitev k temu je zelo enostavna. Kafa ima lastnost, da počasi gori v vodi. Premika se sem in tja tako dolgo, da je voda prevlečena s tanko plastjo kafe, in tako dolgo traja tudi premikanje naše ladjice. Kafa se v vodi ne raztopi, kljub temu pa zgubi polagoma zmožnost premikanja.

Namesto ladjice vzameš lahko tudi narejene male živali (iz papirja, lesa ali druge snovi). Zelo lep učinek je, ako imaš živalco s premikajočimi se udi. Takšne živalce skačejo, ako pritrdiš

nanje košček kafe, veselo sem in tja v vodi ter povzročajo gledalcem veliko zabavo. Dobro je, če vzameš za svoj poskus večjo posodo z vodo, da imajo ladjice ali živali več prostora za premikanje.

V VODI GOREČA LUČ.

V vodo položena sveča plava po dolžini. Da to zabraniš, oteži spodnji konec sveče z žebeljem na ta način, da bo vrh sveče gledal iz vode samo 1 do 2 milimetra. V to svrhu moraš pač najti primerno težak žebelj. Ako prižgeš svečo, ki se nahaja sedaj napačno v vodi, voda ne bo dosegla stenja. Pri nadaljnjem gorenju bo zgoroval samo notranji del sveče, dočim bo tanka z vodo obdana plast ostala cela. Tako bo končno gorela sveča v vodi, luč pa bo pred vodo vsovala omenjena tanka plast. Dobro je, da vzameš za poskus precej debelo svečo.

NA VODI PLAGVAJOČA IGLA.

Položi bučko ali iglo na navadne vilice in počasi ter previdno potopi vilice v kozarec z vodo, ne da bi razgibal vodno površino. Nato z veliko previdnostjo izvleči vilice, dočim ostane igla na površini. Poskus se ti mogoče ne bo takoj posrečil. To napraviš lahko tudi na naslednji način: Vzemi košček svilenega papirja, položi ga na površino vode in deni nanj iglo. Papir se bo kmalu napil vode in se potopil, dočim bo igla ostala na površini.

Vprašanja za brihtne glavice

DVE JATI GOLOBOV.

Leteli sta dve jati golobov: ena zgoraj, druga spodaj. Pa reče spodnja gornji: «Prosimo vas, dajte mi enega goloba, da nas bo trikrat toliko, kolikor je vas.»

A gornja jata reče spodnji: «Dajte rajši vi nam enega, da bo štela naša jata ravno toliko kakor vaša.»

Koliko je bilo golobov v gornji in koliko v spodnji jati?

KEDAJ PRIDE POLŽ IZ VODNJAKA?

Vodnjak je globok 20 metrov. Na dnu se nahaja polž, ki pripleza vsak dan 7 metrov visoko, a vsako noč pade po dva metra nazaj. Koliko mu potrebuje, da pride na vrh?

KOLIKO IMA TRGOVEC ŠKODE?

Nekdo kupi v trgovini hlače za 60 Din in plača s 100dinarskim bankovcem. Trгоvec nima drobiža in gre k sosedu, da mu menja. Potem da kupcu 40 Din nazaj. Kasneje se je izkazalo, da je 100dinarski bankovec ponarejen, nakar mora trgovec svojemu sosedu bankovec za 100 Din izmenjati. Razen tega je dal še kupcu 40 Din nazaj. Potemtakem bi imel škode 140 Din. Ali je to res?

Osli in konj

(Basen.)

Pred leva, kralja živali, je prispela čreda oslov, da zatoži konja.

«Konj,» so rekli osli, «čivi pri nas v isti ograji. Ukaži mu, gospod, da se loči od nas.»

«Kakšne pritožbe imate proti konju?» je vprašal lev. «Ali vam odjeda hrano? Ali vas bije? Ali imate premalo prostora v vaši ograji?»

«Ne, ne, gospod,» so mu odgovorili tožniki, «toda konj stoji poleg nas in tako nas vsakdo prav lahko spozna, da smo osli.»

V šoli

Učitelj vpraša učenca: «Jožek, povej, koliko čutov imaš?»

«Pet,» odgovori učenec.

«Kako se zovejo?»

«Vid, sluh, okus in tipanje.»

«No, kaj pa je z nosom, ali vohaš ne?»

«Ne, danes ne morem, ker imam nahod.»

Prevzetnost

je preveč se zanašati na srečo zdravja misleč: »Meni se ne more ničesar zgoditi!« Nikomur še ni bilo ob zibelki sojeno, da ga ravno nikdar ne bodo zadele bolečine. Najmanj prepričan je čisto dostuje, da se čutijo občutne revmatične bole-

čine, trganje, zbadanje, zobobol ali nadležen nahanod. Previdni ljudje imajo vedno v hiši Fellerjev blagodišeči »Elsaflujd«, ki jih zavaruje zoper nemile slučaje. Tudi našim čitateljem priporočamo to preizkušeno, staro dobro domače sredstvo in kosmetikum. Močnejše in večjega delovanja kot francosko žganje in je najboljšo sredstvo te vrste. 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni

steklenici za 63 Din, 12 dvojnatih ali 4 velike specialne steklenice za 99 Din, 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic za 250 Din že obenem z zabojem in poštnino razpošilja po povzetju ali proti vnaprej poslanemu denarju lekarnar Eugen V. Feller v Stubici Donji, Elsatrg 360, Hrvatska. Posamezne steklenice Elsafluida po 10 dinarjev v lekarnah in sorodnih trgovinah.

Dva skopuha.

Boltežar: »Janeza sem vprašal, ali mi more pomagati iz zadrege. Pa mi ni hotel posoditi. Ali ni to najnesramnejši skopuh?«

Melhijor: »Nikar se toliko ne trudite, tudi jaz sem tak skopuh...«

Tolažba.

Mežnar Jaka je vse svoje življenje rad pil. Ko je zbolel, je poklical župnika, ki je pri svojem vstopu takoj opazil na mizici steklenico žganja. Župnik jo je pogledal in rekel: »Jaka, ali je to edina tvoja tolažba v tako resnem trenutku?«

»O ne, gospod župnik, v omari imam še dve steklenici.«

Sovražnik glasbe.

Neki bogatin ni mogel čuti godbe. Nekoč ga skuša prijatelj pregovoriti, da bi šel h koncertu. In reče: »Vaš brat ne zamudi nobenega takega koncerta.«

Bogatin pa mu odvrne: »Tudi jaz ne bi zamudil nobenega, ako bi bil tako gluhi, kakor je moj brat.«

Mnogi ne vedo, da je glavni vzrok mnogih trpljenj in boleznih slabo negovano in zato občutljivo telo. Ni domišljavost, temveč le izpolnjenje prirodnega zakona, če negujemo polt in lase. Za racionalno nego telesa slišimo vedno spet hvaliti: Fellerjevo pravo kavkaška Elsa pomado za obraz in kožo, Fellerjevo močno Elsa pomado za lase, Elsa milo zdravja in lepote, ki ne zahvaljuje svoje pristaše samo prijetnim vonjem, temveč tudi koristnim sestavinam, ki oplemenjujejo kožo. Elsa milo se dobi 5 vrst: Elsa lilijno mlečno, glicerinsko, boraksovo, katransko ter milo za britje. Za poizkušnjo se moreta naročiti 2 lončka pomade za 38 Din; 5 mil za 52 Din, že z zavojnico in poštnino pri lekarnarju Eugenu V. Fellerju, Stubica Donja, Elsatrg 360, Hrvatska.

MALI OGLASI

Posestvo in gostilna

so oddata v najem za več let od konca marca 1936. naprej. Za pridne roke in delovne ljudi obstoj zagotovljen. Čimene ali osebne informacije pri lastniku Simonu Ribariću, 108 Unec, pošta Rakov.

Po zelo znižanih dnevni cenah

si lahko nabavite raznovrstno manufakturno blago za ženske in moške oblike ter k temu spadajoče potreb-

ČAJNA ROČKA
rujava

prijateljica in prijetna
čajna mešanica
za obitelji,
tudi pri vašemu uživanju
nobena obzira ubravnost.

ščine, nadalje vseh vrst galanterijo kakor tudi specialno blago in železino pri

R. Rutnerja nasledniku na Vrhniki.

V zalogi imam vse potrebščine za šivilje in krojače, katerim dajem poseben popust. — Potrežba točna in solidna. 42

Vesele božične praznike

in

srečno Novo leto

želita svojim cenjenim odjemalcem

Franjo in Rezi Klemen

104 trgovca, Huda jama - Laško.

ČREVA

vsakovrstna, po najugodnejši ceni, kakor vsako leto vedno v zalogi. Kupim tudi surovi in stopljeni loj in ga plačam po najvišji dnevni ceni.

JOS BERGMAN: Ljubljana, Poljanska cesta 85.

J. STJEPUŠIN

SISAK

priporočila

boljše tamburice, strune, partiture, sole in ostale potrebščine za vsa glasbila

Odkrivan na parisk zložb

Ceniki franko

„JULLIENOV“ čistilo za hitro in uspešno čiščenje vina.

Uporabljajte to sredstvo vedno in ob vsaki potrebi, ker kalno ali nečisto vino nima prave cene ter ga vsakdo zavrže! Uporaba je enostavna. Pro rodajalci, zahtevajte specialne ponudbe!

Glavna zaloga: Drogerija „Sanitas“, Celje in Ljubljana. 100

To je veselje, taka pena!

Kdor uporablja „GAZELA“-milo, ima prijetno delo in je hitro gotov. Izz ne perem nikdar z drugim kakor z „GAZELA“-milom.

Motna vina čistiti in trpka ter prekislomiliti je zelo enostavno!

Na zalogi imamo specialno francosko želatino „LAINE“ tvrdke Clermont & Quignard, Pariz. K vsaki pošiljki pridenemo točno navodilo. Zahtevajte cene! 101

Glavna zaloga: Drogerija „Sanitas“, Celje in Ljubljana.

domače dežele in napravi s tem prostor italijanskim lačnikom, ki preže na našo zemljo kot glavni volkovi na svoje žrtve. Prč.

PROSVETA

Bon ton. Knjiga o lepem vedenju, govorjenju in oblačenju v zasebnem ter javnem življenju. L. 1926. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. Strani 280. Broširana velja 65 Din, vezana v celo platno 80 Din, po pošti 3-50 Din več. — Slovenci smo imeli že več knjig o lepem vedenju. Pred vsemi temi ima **Bon ton** to prednost, da vpoštevata najnovejše predpise in običaje, ki so prišli v navado v zasebnem in javnem življenju v povojnem času. Zlasti se ozira na dolžnosti, ki jih imamo v lastni državi ob različnih prilikah napram kralju in kraljevski rodbini, ministrom, poslanikom, konzulom ob raznih sprejemih. **Bon ton** je opisan po lastnih izkušnjah ter na podlagi najnovejših in najodličnejših zadevnih tujih literatur. **Bon ton** razpravlja o vedenju ob veselih in žalostnih dogodkih, o obnašanju na ulici, v družbi, pri koncertih in v gledališču ter na plesu, o vedenju v gostilni in kavarni ali na posetih in ob obiskih. Posebna poglavja so posvečena stanovanju in njegovi opremitvi. Druga govorijo o gospodarjih in poslih, družini, taščah, tretja zopet o pravilnem oblačenju itd. Knjiga je spisana v lepi slovenščini ter je izšla v jako elegantni opremitvi. Zato bo dobrodošla vsaki slovenski družini: izvrstno bo služila doraščajoči mladini, ki se šele uvaja v kraljevstvo olike in omike, pa tudi odraslim, ki dostikrat potrebujejo vestnega svetovalca, ko se ne morejo odločiti, kako naj se vedejo ali oblečejo. Knjigo, ki jo je izdala agilna knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani, prav toplo priporočamo.

F. Ks. Svoboda: Popok. — Bogatin in smrt. Iz češčine prevedel dr. Fr. Bradač. Zbirka gledaliških iger. Oder 13. zvezek. V Ljubljani. Založila Tiskovna zadruga. Cena 15 Din, s poštino vred 1 Din več. Trinajsti zvezek «Odra» prinaša dve enodejanki, ki bosta podeželskim gledališkim odrom prav dobro služili. Prva enodejanka «**Popok**», veseloigra s štirimi osebami. Za Anico, hčer bogatega posestnika Grivca, se poteguje sosed Kljun, katerega pa hoče izpodrinuti njen nečak medicinec Ivan. Ko misli, da je že zmagal, se zaroči Anica s Kljunom. —

miho zacvili, za njim zatuli tisti, ki visi na hrbtu, če pa dovolj glasno ne tuli, ga ciganka skrivaj ščipa v bedrice. Za to na dvema tulijo in prosijo še ostali trije...

Na ta način se omehča srce kmečke gospodinje, da dá vsakemu kos kruha. Ali to še ni zadosti. Sedaj prosí ciganka za malo krompirja, da ga bo doma skuhala ubožni družini. Ko dobi krompir, prosí še za prgišče moke za bolne otroke. Ko po daljšem mole-dovanju tudi to prejme, tedaj prosí še malo masti ali košček špeha, da bo zabelila jed, ker baje že tri leta niso zabeljeno jedli. Gospodinja se izgovarja, da ima sama malo, toda ciganka le prosí, vmes pa pridno ščiplje otroke, da glasno tulijo in tako gospodinjo končno omehčajo, da gre še po košček slanine. Ciganka bistro pogleda, kam je šla gospodinja po mast. Ko se gospodinja vrne s špehom, se ji ciganka tisočkrat zahvaljuje in prosí, naj ji da še kako staro krilo, jopico ali hlače, ker nimajo kaj obleči. Prosi in moleduje toliko časa, da gre res gospodinja na podstrešje gledat, če je kaka stara cunj, samo da bi se iznebila nadležne ciganke. V tem skoči ciganka urno kakor srna v tisti kot, odkoder je gospodinja prinesla špeh, in hitro izmakne lonc masti, klobase ali špeha. Ako je slučajno kaka kura v veži, se ne pomišlja dolgo, v trenutku ji je vrat brez krika zavil. Vse to zmeče v vrečo malemu ciganku, ki zgine kakor blisk iz hiše in vasi. Ko pride gospodinja iz podstrešja, niti ne opazi, da je en ciganeček manj v veži. Ciganka na

«**Bogatin in smrt**» je igra v enem dejanju. V njej nastopa šest oseb. Bogatino nenadoma zboli žena na smrt. To priliko hoče izrabiti njegova prijateljica, da bi ga po smrti bogatinove žene pridobila za moža svoji hčeri. Bogatin pa na to ne misli. Ker noče preživeti svoje žene, izvrši samonior, še preden mu javijo ženino smrt. V štirinajstem spopiču prinese Oder Lahovo izvorno igro «**Pepeluh**». Zbirko toplo priporočamo.

ZDRAVSTVO

VZROKI ŠIRJENJA NALEZLJIVIH BOLEZNI.

Večkrat nastopijo v kakem kraju primeri nalezljivih obolenj, katerih izvor je sprva neznan, pozneje pa se dožene, odkod in po kakšni osebi ali predmetu je bila bolezen zanešana. Žal, da ljudstvo vzle vsemu poučevanju še vedno zadostno ne vpoštevata okuževalne možnosti, kar rodi posledice, da se po enem samem pojavu nalezljivca obolenja razpase bolezen po vsej okolici.

Vir nalezljivih bolezni je bolnik. V njem je torišče bakterij, katere izloča ter se potom nesnage in nezadostne paznje širijo po vseh predmetih v njegovi bližini. Tako je okužena bolnikova obleka, posteljina, njegovo jedilno orodje, posoda in kozarci, pljuvalniki in nočna posoda, pa tudi tla okrog njegove postelje, ako se ista sproti temeljito ne čistijo in ne razkužujejo.

Iz povedanega je jasno, kolike važnosti so oblastveni predpisi, da se naznani vsak primer nalezljive bolezni, da se odda bolnik v bolnico in se razkuži stanovanje. V svojo lastno škodo in na pram svojemu bližnjemu grešijo mnogi, ki nalezljive bolezni zakrivajo iz razloga, da ne bodo imeli sitnosti. Protivijo se celo odredbam, da se bolnik izolira (spravi v posebno sobo) in zabrani vhod nepoklicanim osebam.

Pomena varnostnih odredb proti nalezljivim boleznim danes še mnogi nočejo umeti. Vrata bolnikove sobe odpirajo vsakemu nepoklicancu, ki hoče napasti radovednost, niti otrokom in živalim, ki oblezejo vse kote, ne branijo prihoda. Bolnik je dostopen vsaki branjevki, da se ob njem nasitnari, potem pa obleti vso okolico ter jo obseje z bolezenskim semenom. Isto je z otroci: skupno se igrajo in valjajo po prahu, drug drugega se dotikajo, prijemajo igrače, božajo živali, osobito pse

čaka z nedolžnim obrazom, s silno hvaležnostjo sprejme podarjeno cunjjo od gospodinje, a na koncu vasi jo odvrže v prvi grm proč.

Ako ciganka z vsemi prošnjami in jokom nič ne opravi, si zna pomagati z drugimi zvi-jačami. Predvsem zna prorokovati s kartami ali pa kar na dlani. A zna tudi «coprati» in zarotiti, da polje boljše rodi, zna začarati, da imajo krave več mleka, in zna še druge ciganske umetnosti. In marsikatera kmečka žena se da premotiti od zgovorne ciganke, da jo za neumne čenče bogato nagradi. V svarilo nekaterim našim lahkovernim gospodinjam naj služi naslednji dogodek, ki se je prigodil predlansko leto v neki vasi stopiške fare.

Lepega zimskega dne, ko je bila gospodinja sama pri hiši, gospodar in dva sinova pa sta šla v gozd po drva, pride ciganka s tremi cigančki prosjačič. Gospodinja je ni hotela poslušati, vršila je svoja opravila dalje. A ciganka ne odneha ter prosí in moleduje, zdihuje in toži, da bi omehčala trdo srce dolenjske mamice. Slednjic jo prosí, naj ji da vsaj pol litra mleka za bolnega otročička. Gospodinja ji potoži, da ima nesrečo v hlevu, da krave nimajo mleka in ne ostajajo breje. To je bila voda na cigankin mlin. Z vso zgovornostjo sedaj gospodinji dokazuje, kako zna ona «narediti», da dobe krave veliko mleka in da je sreča pri živini. Hvali se, kolikim je že pomagala v enakih primerih. Ko je še pristavila, da ne zahteva nobene

in mačke, ki ližejo ostanke bolnikove hrane ter so vrhu tega še okužene s prahom, nabranim v bolnikovi bližini. Tako prejema nedorasla mladina bolezenske kali ter jih v medsebojnem obče-vanju presaja drug na drugega. Nerazumno ravna-jo tudi starši, ki božajo in poljubljajo bolne in zdrave otroke.

Pogostoma se dogaja, da za nalezljivo boleznijo obolijo cele družine ter umrje zaporedoma po več članov za jetiko v najlepši življenjski dobi. Vzroke je iskati vedno v medsebojnem okuževanju. Ali ne uživajo mnogokje ostanke bolni-kove hrane zdravi družinski člani, rabijo isto po-sodo in jedilno orodje, pijejo iz istih kozarcev, vdihavajo prah, onesnažen po izmočkih bolnika, in nosijo za umrlimi nerazkuženo perilo in obleko. Nič ne pazijo v takih družinah na snago in hrano, katero puščajo odkrito, da jo okužijo muhe, onesnažene z bolnikovimi odpadki. Nobene važnosti ne polagajo na umivanje rok po dotiku bolnika ter ne razkužujejo njegovih odpadkov. Stranišča in greznice nahajamo nepokrite; celo vodnjaki so ponekod izpostavljeni dotoku raznovrstne nesna-ge, vsebujoče škodljive bakterije, s katerimi se okuži pitna voda.

Z vpostavitvijo kolon za desinfekcijo po sreskih poglavarstvih je uvedeno tudi razkuževanje po nalezljivih boleznih. Obžalovati je, da se mu ljudstvo ne le protivi, marveč odnese vse, kar more, iz bolnikove sobe, preden pride razkuževalec. Tako napol izvršena razkužitev seveda nima pomena, ker se bolezen raznaša naprej po nerazkuženih predmetih.

Povod širjenja nalezljivih bolezni je tudi zbiranje ljudi pri mrličih, udeleževanje pogreb-ov in tako zvane «sedmine», ki se vršijo v hišah, odkoder so pravkar odnesli mrliča. Vsega tega pa oblastno ni mogoče zabraniti, ako domači nalez-ljivo bolezen zataje. Prav tako se ne dá prepove-dati prodaja živil: mleka, sadja in zelenjave, kadar niso znani bolezenski pojavi. Iz enega samega po-stanka nalezljive bolezni, ki se ni pravočasno zatrl, nastane lahko cela vrsta nevarnih primerov, ki zahtevajo mnogo denarnih sredstev in življenjskih žrtev, ali pa puščajo neprijetne posledice, katere morajo prizadeti nositi vse življenje. U.

z «Zdravje». S prvim januarjem bo začel izhajati kot samostojen list zdravstveno poučni mesečnik «Zdravje». List bo dajal v poljudni obliki

plače za «coprnijo», samo gospodinja da mora ubogati vse, kar bo ona ukazala, je bila gospodinja pri volji, da se čarovnija prične.

Sedaj razloži ciganka gospodinji, da se njen «žegen» ne prime hiše, ako je v njej svinjsko meso in mast. Ko je doznala, da se v dimniku suši meso dveh prašičev ter da imajo okrog 150 kg masti pri hiši, ukaže, da se mora vse to iznesti iz hiše, sto korakov stran, zadaj za skedenj. Pot je curkoma lil po obrazu pridni ciganki, ko je urno skakala po nove kose mastnih krač, sočnih gnjati, reberc, klobas in špeha, ter ga pridno nosila za skedenj. Gospodinja se je kar čudila ciganski pridnosti, češ: saj vendar niso tako leni ti cigani!

Ko je bila zadnja klobasa in zadnja žlica masti iz hiše, začne ciganka z «žegnom». Hodi iz hleva v sobo, mrmra nerazumljive besede ter čudno maha z rokami. Nato pokliče gospodinjo, naj pride v hlev.

Ko je bila gospodinja v hlevu, zapre ci-ganka vrata in z ostrim glasom ukaže gos-podinji, naj zajaše tisto kravo, katere ima najmanj mleka. Začuden je gledala zvesta sivka svojo gospodinjo, ki se je pripravljala, da zleze na njen stari koščeni hrbet. Gibčna ciganka je pomagala in kmalu so mati za-jahali sivko. Sedaj ciganka s konopcem trdo zveže gospodinji noge pod kravjim trebu-hom... Tako je bila gospodinja lepo prikle-njena na svojo sivko. Ciganka še malo po-codra v hlevu, nato pa izzine skozi vrata,

aasvete in navodila za pravilno zdravstveno vzgojo ter nauke za zdravo življenje. List naj ima prav vsaka družina. Urejeval bo »Zdravje« predstojnik Higijenskega zavoda dr. Ivo Pirc. List bo obsegal 32 strani in bo stal letno 30 Din, odnosno za pol leta 15 Din, kar je malenkostna cena. Naročnike sprejema uprava lista »Zdravje«, Ljubljana, Higijenski zavod kraljevine SHS.

Božični pozdravi

Slovenski fantje-mornarji, službujoči v Gjenoviu (Boka Kotorska), pošiljajo nebroj pozdravov vsem slovenskim fantom in dekletom ter sploh vsem bralcem in bralkam »Domovine« ter jim žele veselo božične praznike in srečno novo leto: Jakob Ogulin, Krv. vrh (Bela Krajina); Jakob Kučer, Dravlje; Valentin Obreza, Bled; Viktor Novšek, Bohinjska Bistrica; Leopold Slak, Zlebe pri Novem mestu.

Veselo božične praznike in srečno novo leto želi vsem čitateljem in čitateljicam inženjerski podnarednik Josip Slekovec, 3. reflektorska četa, III. A. O., Skoplje (Makedonija).

Veselo božične praznike in srečno novo leto želimo vsem belokranjskim fantom in dekletom, staršem, bratom, sestram in sorodnikom belokranjski fantje od 12. artilerijskega polka iz Prištine na Kosovem polju: kaplar Josip Plut (Krvavji vrh), kaplar Josip Trdič (Desinec), kaplar Marko Kočevar (Dragomilja vas); redovi: Jožef Tir (Bereče), Matija Zlogar (Badovica), Peter Tomac (Podklanec), Franc Čemas (Zilje), Josip Čemas (Adlešiči) in A. Bohte (Griblje). Vsi težko čakamo, da se zopet povrnemo domov, ko odslužimo kralju in domovini.

Veselo božične praznike in srečno novo leto želiva uredništvo »Domovine«, vsem slovenskim očetom in materam, prijateljem in prijateljicam slovenska mornarja sanitetske čete v Meljnah (Boka Kotorska) Josip Petrovič (Dolnji Logatec) in Franc Spindler (Mala Nedelja).

Veselo božične praznike in srečno novo leto želimo vsem čitateljem in čitateljicam »Domovine« slovenski fantje, 22. p. p. v Kumanovem; Jakob Marsch (Sv. Vid); Jakob Korošec, Anton Sternad, Ferdo Blatnik (Braslovče); Julij Cimperman (Pózlaza); kaplar Franc Tomišek (Zagorje); Ivan Rihter, Jožef Lebar, Franc Pinozi (Vransko); Franc Bogataj, Rudolf Jager (Celje);

Jožef Cene (Motnik); Josip Gorjup (Ponikva); Franc Lilek (Griže).

Veselo božične praznike in srečno novo leto z najlepšimi pozdravi želijo slovenski fantje, služeči pri 31. p. p. v Prištini, vsem slovenskim fantom, posebno pa dekletom, ki so dobrega srca: Janez Bukovec (Trata pri Semiču), Matija Kunič (Mala Lahinja), Janez Gornik (Grabrovec), Jožef Absec (Mihelja vas), Jožef Malnarčič (Brestovec), Alojz Kastelec (Vinji vrh), Jožef Simonič (Vinji vrh), Janez Jakša (Pribišje), Ivan Butkovič, Janez Gorše (Obrh), Jožef Lakner (Obrh), Matija Matkovič (Kvasica), Franc Likovič (Golek), Jožef Žvab (Kvasica), Franc Lapuh (Idrija), Jožef Veselič (Vrhovec), Alojz Klobasa, Jožef Bohor (Knežina), Janez Oberman (Metlika), Jožef Stefančič (Tanča gora), Alojz Amon (Kozje), Franc Šmale (Dragatuš), Anton Sušteršič (Starihov vrh), Anton Vukšinič (Križevska vas), Martin Bajuk (Božjakovo), Stevo Vrtenič (Bojanci), Rudolf Koren (Mislinje), Josip Perše (Kozje), Peter Perše (Stari trg), Janez Jaklič (Metlika), Jožef Korošec (Vinji vrh).

Veselo in zadovoljne božične praznike ter srečno novo leto želijo vsem slovenskim fantom, posebno pa dekletom, fantje »pekarji«, služeči pri pekarski četi v Ljubljani: kaplar Ciril Marinšek (Radomlje), redovi: Jožef Uhan (Nemška vas, Trebnje), Ivan Jevševar (Tihoboj pri Litiji), Ivan Rome (Grosuplje), Alojzij Bedene (Smihelj, Žužemberk), Ivan Tršinar (Škocjan, Telčice), Ivan Pestotnik (Blagovica), Matej Arhar (Larovac), Mirko Nastran (Velesovo), Friderik Rihar (Gora, Komenda), Lovrenc Čof (Dorlarje, Škofja Loka), Edi Mohar (Šiška), Ivan Porenta (Zavogle, Hrušica).

Veselo božične praznike in srečno novo leto želimo slovenski fantje 46. p. p. v Ohridu (Makedonija): Pavle Žejn, Kazimir Zavrl (Velesovo), Ladislav Žagar (Srednje Gamelne), Franjo Žvab (Javornik), Janko Dežman, Franjo Bučar, Peter Grašič, Ivan Petrič, Ivo Perme, Ivan Omeje, Franjo Prezelj, Pavel Tolar, Jožef Dolinar, Franc Pestotnik.

Huda zakesnitev.

Ožbovt: »Neža bo menda prišla danes žet. Gašper?« »Za kdaj si jo pa najel?«
Ožbovt: »No, ker jo že poznam, za včeraj ob tem času.«

IZ POPOTNIKOVE TORBE

Za zabavo

Velika Nedelja pri Ormožu v decembru. Naj vam povem veselo zgodbi, za katero pa ne jamčim, da se je baš tako zgodila, kakor jo bom povedal.

Pri nas so šolski otroci nemirni kakor žive srebro. Poleti skačejo po vodi kakor race, pozimi pa se drsajo po ledu tako radi, kakor se kure rade valjajo v vročem pesku. V minulem tednu so zavohali tik pod cerkvijo na graščinskem ribniku lep gladek led. Opoldne, ko so bili eno uro prosti, se jih je navadilo vse polno na ribnik. Tam so telovadili, se metali, vozili, plešali, se drsali in veselili, da je bilo veselo gledati. Na njihovo največjo žalost jih je zasačil gospod učitelj, nakar so se razleteli na vse strani in do prve ure popoldne so bili že v šoli vsak na svojem sedežu.

Ko je prišel gospod učitelj v razred, jih ni pretepal, pač pa jim je dopovedaval, kako slabe posledice ima lahko drsanje. Seveda je to otroke silno žalostilo. Naposled, ko je učitelj prečnil njihovo žalost, jim je dejal: »Dragi otroci, če imate že tako veselje do drsanja, prinesite mi od svojih staršev pismeno dovoljenje, da vam starši dovolijo drsanje; potem nimam jaz ničesar proti temu.«

Ko so šli otroci iz šole, so bili veseli, se pogovarjali, kako lepo bodo prosili svoje starše za zgoraj omenjeno dovoljenje.

Ko je prišel drugo jutro gospod učitelj v šolo, so otroci sedeli žalostnih obrazov, krotki in mirni v klopih, kakor bi stražili božji grob. Preden se je začel šolski pouk, je vprašal učitelj po dovoljenjih, ki bi bila potrebna za prost vstop na led graščinskega ribnika. Vse molči in nihče se ne gane. Na vse zadnje je vstala neka deklica in izročila gospodu učitelju dovoljenje za drsanje. Pismo, oziroma dovoljenje se glasi:

Spoštovani gospod učitelj! Podpisani dovoljujem, da se sme moja Tonika po ledu drsati (speljavati), pa ne obuta, ampak bosa. Z odličnim spoštovanjem J. Vajda.

Dragi bralci »Domovine«! Veselo božične praznike, nekaljeno srečo v novem letu in obilo božjega blagoslova vam želi

Vičanski.

ter smukne za skedenj k obilnemu prašičjemu zakladu. Rezek žvižg pretrese ozračje — in pet cigank hipoma zraste kar iz tal. Urno so pobasale svinjino v vreče, in že jih ni bilo več...

Gospodinji na sivki se je po malem začelo svitati v glavi. A bilo je prepozno, ciganka jo je dobro zvezala. Trde kravje kosti so žulile mater in pričale, da krava le pri gobcu molze. Kap bi kmalu zadela ubogega moža, ko je zagledal opoldne svojo ženo v tako čudnem položaju. Vsa v jok mu pove ona, kako jo je ciganka »potegnila«. Razjarjen jo reši mož iz neprijetnega položaja. A s tem še ni bilo vse končano. Ko je hotela gospodinja kuhati kosilo, je šele uvidela, da ni več pri hiši niti žlice masti. Tako so občutili skozi celo leto cigankin »žegen«...

Pa ne samo lahkoverne ženice, tudi moškega se upa ciganka pošteno potegniti za nos, ako je sila. Bilo je še pred vojno, na neki ponedeljek, ko je v Novem mestu tržni dan. Na tak dan nosijo gospodinje in hčere v mesto na prodaj različne mlečne izdelke, jajca in zelenjavo. Doma ostanejo le možaki, ki pa imajo opravilo v hlevu in na dvorišču. Ker pa morajo večkrat v hišo, jo pustijo navadno odprto. A otroci so v šoli. Vse te okolnosti ciganke dobro poznajo.

Tako je prišla ciganka v neko vas brušniške občine ter krene kar v prvo hišo. Skrbno se ozira, ali je nihče ne vidi. Skozi okno zagleda gospodarja, ki na dvorišču cepi drva. Kakor blisk smukne na ognjišče ter sname

veliko gnjat, ki se je sušila z drugim mesom nad ognjiščem. Skoči doli ter jo vtakne kar pod svoje krilo, kjer si jo s trakom pritrudi na trebuh. Kakor da bi se nič ne zgodilo, stopa ciganka prav počasi iz hiše, pred hišo pa sreča gospodarja, ki je prišel izza ogla, mende v hišo. Ciganka takoj opazi, da so gospodarjeve oči uprte v njen lepo napeti trebuh, na katerem se je grela mastna gnjat. Vidi, da ji more samo zvižča pomagati. Spusti se torej pred gospodarjem počasi na tla ter začne tožiti, da je na času ter da čuti porodne slabosti. Gospodarju, poštenu dolenski duši, se ciganka zasmili, tudi ni maral, da bi novi cigankin prišel ravno pod kapom njegove hiše na ta grešni svet. Prine ciganko z eno roko pod pazduho, z drugo čez noge in jo lepo nese v hišo. Ravno na posteljo je ni hotel položiti, pač pa je zmetal nekaj kunj na klop ob peči in jo nanje položil. Nato teče presenečeni mož po vasi iskat kako žensko, ker sam vendar ni hotel v tako kritičnem času biti pri ciganki. Srečno najde pri tretji hiši staro ženo, ki je bila pripravljena iti mesto njega za babico. Toda ko pritečeta nazaj v hišo, ni bilo ciganke nikjer. Z njo so šli tudi trije pari čevljev, ki so stali pod klopjo. Ko pa je prišla gospodinja domov, je tudi opazila, da manjka najlepša gnjat. Sedaj si je šele znal gospodar razložiti — izredno obsežnost ciganke...

Ni čudno, da so kmetje po takih primerih silno ogorčeni na cigane. Cigani jim povzročajo občutno škodo po gozdovih, z njih po-

birajo že nezrele pridelke. Poleg tega pa ciganke vedno beračijo po hišah, vedno so na vratih; komaj eno odpošiš, že je druga na pragu. Zato se kmetje nekaterih vasi včasih združijo ter napravijo na cigane pravi pogon in jih hočejo iztirati iz svojih gozdov, kar se jim pa redkokdaj posreči. Bilo je par let pred vojno, ko so se kmetje neke vasi pod Gorjanci dogovorili, da pojdejo v nedeljo popoldne cigane preganjati. Na pomoč so naprosili tudi orožnike, ki so imeli v tisti vasi svojo postajo.

Tako so se napotili vsi moški, oboroženi z gorjačami, z združenimi močmi v gozd nad cigane. Toda cigani jih niso čakali. Doznali so to nakano že dopoldne. Izvohale so ciganke, ki so v vasi prosjačile, kaj kmetje nameravajo — in urnih krač so jo pobrale v gozd poročat, kaj se v vasi kuha. Ko so ogorčeni kmetje prišli v gozd, niso našli žive duše, da bi se znesli nad njo. Le kupi žerjavice in razmetane kunje so pričali, da še ni dolgo, kar so cigani izginili. Tem večji raj pa so imele tisto popoldne ciganke, ki so obrale vso vas... A kdo ne bi izkoristil tako lepe prilike! Moški v gozdu na ciganskem lovu, žene večinoma v cerkvi, doma pa le kak starček in otroci. Domala pri vsaki hiši je tisto popoldne kaj zmanjkalo; zlasti kure so imele sodni dan. Nekaj jih je bilo celo tako predrznih, da so se podale kar na orožniško postajo ter tam moledovale orožniško kuharico za skorjico kruha. Ko je šla kuharica v jedilno shrambo po kruh, je smuknila ena

BOŽIČNA PRILOGA DOMOVINE.

Sveta noč gre v poljane ...

*O, molčite, bridke rane,
grenki vzdih in solzé!
Sveta noč gre čez poljane,
lije upanje v srcé.*

*Noč skrivnostna, rajsko mila,
polna zlatih je darov,
milosti in tolažila,
s sabo nosi blagoslov.*

*Pride v vsako revno kočo,
kjer domuje siromak,
bedo mu blaži pekočo
ter olajša mu korak.*

*Veseli se je mladina,
saj prinaša ji radost;
polna živega spomina
starčku ponovi mladost.*

*Log o njej pripoveduje,
ko začuti njen objem;
zdi se mu, da petje čuje
kakor nekdanj Betlehem.*

*Bajke se iz sna budijo
in povesti davnih dni
o skrivnostih govorijo
rajskoblažene noči.*

*Hrib in gora se ji klanja,
občuduje jo nebo,
vsa o njej priroda sanja,
pesmice o njej pojo.*

*Sveta noč gre čez poljane
in za njo čez zimsko plan
izza gore na zemljane
posiljal bo sveti dan.*

Soteščan.

Na Sveti večer

Kdo izmed vas, bralci in bralke, z veseljem sleherni leto ne pričakuje svetega večera. Vsakogar vežejo nanj stoteri in stoteri praznični spomini. Sveti večer praznujejo vsi kristjani s posebnimi nepopisljivimi občutki, bodisi kmetovalec in delavec ali pa gospod, obložen z vsemi zemeljskimi dobrotami. Ko boste, dragi bralci, sedeli okrog bele javorjeve mize na sveti večer, pa berite to zares lepo narodno pripovedko, ki se je rodila na slovenski zemlji, na tej naši zemlji, v kateri spé naši dedje, ki počivajo po telesnih naporih, ki so jih imeli za naš obstanek.

Dobrih deset minut od Zahribške vasi na malem holmcu je bilo svoje čase trdno Mihavčevo domovje. Takratni posestnik Šimen je bil izvrsten gospodar; vsi bližnji sosedje so mu dolgovali ali v žitu ali srebrnikih. Kakor pa ni noben človek v vseh ozirih dober, tako tudi Šimen ni bil brez napak. Bil je silno trdosrčen in ošaben. Večkrat je poskušala njegova blaga žena nanj vplivati, pa vsakičkrat jo je trdo zavrnil:

«Veš, Mica, ne beračim, zato se mi tudi ni treba nikomur uklanjati. To si dobro zapomni!»

Blaga in usmiljena žena je vselej obmolčala z žalostjo v srcu ...

Pa se je prigodilo v neki hudi zimi, da je prišla k Mihovcu mlada tujka, vsa premrla in v cunjah je imela zavitega malega dojenčka.

Tujka se je baš grela v kuhinji, ko je vstopil gospodar. Videl je, da je njegova žena dajala ubogi tujki ostanke jedil opoldanske južine. Kakor vselej ob takih prilikah, je mož jezno zagodrnjal: «Ej, zlodja, polno je teh beračev; komaj bi bilo, da bi človek samo zanje delal.»

Drugače ponižna žena se ni mogla premagati, da bi na to ne odgovorila: «Olej, glej, Šimen, da te Bog ne kaznuje!»

Mogoče so šle možu te besede kaj k srcu, ali pa je iz prirojene ošabnosti storil naslednje: Trdno je zaloputnil vrata za seboj in šel v toplo sobo.

Dobrosrčna gospodinja bi rada prenočila ubogo tujko, pa si zavoljo trdosrčnega moža tega ni upala storiti. Prav skrivaj, kakor bi kradla, je prinesla ubožici od svojega lastnega prihranka srebrnik, kos belega kruha, pa nekaj suhega mesa, govoreč ji: «Nesrečna žena, to vam dam, pa hitro spravite, ker se bojim moža. Saj ste ga videli, kakšen je. — Tudi prenočila bi vas rada, pa ne smem.»

Gospodinja je zajokala, pa tudi tujki so prišle solze hvaležnosti v oči.

«Dobra mamica, Bog vam povrne stotisočkrat! Nič se ne bojte zame! Jaz bom že kje dobila pri usmiljenih ljudeh prenočišče, samo malo ogrela bi se še rada.»

Tujka je sedela v topli kuhinji in hranila svojega otročička. Gospodinja pa, preobložena z delom, je hodila sem in tja. Ko jo je

tujka vidla skozi okno, da je odšla k prašičem, se je na skrivoma zmuznila, pustivši svojega dojenčka na klopi poleg ognjišča ...

Kmet Mihovec je bil silno slabe volje zaradi tega najdenčka. Dostikrat je spočetka ozmerjal svojo ženo: «Ali vidiš sedaj, neumna babnica, kaj imaš od tega, ker se z vsakim potepuhom seznanjaš? Sedaj pa imaš pokoro.»

«Imej no, imej, Šimen, malo srca! S tem sirotkom se bom že jaz sama trudila. Saj ta revček nama ne bo snedel grunta.»

Mož je odšel po svojih opravkih in godrnjal: «Take neumne babnice menda nima nihče, kakor je moja. Naj se le muči in ukvarja s tem pritepenim otrokom.»

Sivolasi zahribški župnik je krstil najdenčka na ime Janezek. Kar se je dosrečilo

malo komur, se je župniku, da je namreč spravil Mihovca v dobro voljo.

«Vidim vas, botrček, da ste malo slabe volje. Pa le potrpite! Če boste še nekaj časa živeli, boste imeli še dobrega delavca. Kličite pa ga za najdenčka Jančka. Vedite, naš nebeški oče vas ne bo pozabil, ko boste vzgajali to siroto.»

Kaj je hotel odgovoriti Mihovec na te besede? Nekaj se mu odtajalo pri srcu. Te besede so ga presunile ...

Najdenček Janček je bil kaj ljubeč otrok; lepo rdeč kakor črešnja, uren kakor veverica in bistroumen. Stari župnik, ki je poučeval vaško deco v pozimskem času raznih molitvic in drugih najpotrebnejših reči, kar ni mogel Mihovcu prehvaliti Jančka.

Bistri deček je vedno, kadar je bil na paši, veselo prepeval in piskal na leseno piščalko, ki si jo je sam napravil. Oj, kako je znal piskati!

Prav pogostoma je najdenček Janček gonil živino na Vogelnico; tam je bival stari oglar Matevž, ki je žgal oglje in imel prav rad Jančka. Pripovedoval mu je razne pripovedke in pravljice; vedel je tudi za več zakletih gradov, v katerih so zakleti ljudje okameneli in čakali dolga dolga leta pogumnega rešitelja, ki bi jih rešil grozne kazni.

Z posebno pazljivostjo je Janček poslušal vselej nasledno pravljico:

Tam v deveti deželi je veliko mesto. Zadaž za tem mestom so tri gore in na srednji teh je zakleti grad. Svoje dni je bila na istem gradu prav ošabna gospa; imela je vsega v izobilju, vse se ji je klanjalo. Prav ponosna pa je bila tudi na svojo hčerko, ki je bila lepa kakor gozdna vila. Pa se je prigodilo, da je ravno na sveti večer došel na grad pobožen puščavnik in prosil za prenočišče. Toda ošabna gospa ga je nahrulila: «Izgini, berač nadležni, nocoj imamo veliko veselico. Kdo se te bo izogibal!»

Sveti mož je odšel, na dvorišču pa se je obrnil z grozno zakletvijo: «Pomni me, ti ošabnica grajska gospa, jaz te zaklinjam s tvojim gradom vred. Mnogo jih bo, ki te bodo skušali rešiti. Pa dolgo časa boš čakala rešitve; kajti za tisto drevo, iz katerega se bo napravila zibelka za tvojega rešitelja, še niti seme ni padlo na tla.»

Komaj je bila izrečena ta grozna zakletev, se je ves grad stresel kakor v hudem potresu, grajski prebivalci pa so na mah vsi okameneli.

Niti trenil ni Janček, ko je poslušal to pripovedko. Vprašal je vselej oglarja: «Koliko časa pa mora že biti od te grozne zakletve?» Zvedel je, da že blizu tristo let.

Vsi Zahribčani so se zelo čudili poprej tako veselemu Jančku, ko je na enkrat postal tako zamišljen. Komaj osemnajst let star, je Janček sklenil, da bo poskusil rešiti ljudi na zakletem gradu.

Neko jutro je Mihovec klical in klical najdenčka, pa ni ga bilo nikjer. Hitro se je po vsej okolici raznesla novica, da je Janček izginil neznano kam.

Samo stari oglar Matevž je vedel za vzrok pobega in je sam s sabo govoril: «Ti presneta reč ti! Kdo bi si mislil, da je ta fant

tako pogumen. Bog ve, če se mu bo kaj posrečilo. Ali pa bo storil žalosten konec...»

Krasno jesensko jutro je bilo, ko je korakal Janček za svojim ciljem. Namenil se je, naj ga stane tudi življenje, da reši zaklete grajske ljudi v deveti deželi.

Deveti dan njegovega popotovanja je že potekal. Večerilo se je, ko je došel do temnega gozda, kateremu ni bilo videti ne kraja ne konca.

Bil je pogumen dečko, dasi je bil še mlad. Preden je stopil v temni gozd, se je pobožno prekrizal in zmolil kratko molitvico na čast nebeški Materi pomočnici.

Precej dolgo časa je že taval po gozdu, preden je zagledal malo luč. Z velikim veseljem je pospešil korake, da čimprej dospe do nje.

Prišel je na mesto. Stal je pri majhni koči in skozi malo linico je videl, da je v njej star možak z veliko sivo brado in da bere velike bukve.

Začel je klicati starčka, proseč ga, naj mu odpre.

Sivi starček se je zelo začudil Jančku, neustrašenemu mladeniču, ko je izvedel vzrok njegovega popotovanja. V kratkih besedah mu je tudi povedal Janček zgodovino svojega življenja z iskreno željo, naj mu kaj pomaga, da si izboljša svoje bedno življenje.

Starček si je pogladil svojo sivo brado in izpregovoril: «Prav rad ti pomagam, ubogi in pošteni mladenič. Povem ti pa naprej, da me moraš brez pomisleka na vsak ukaz ubogati. Poslušaj me torej: Na ta zakleti grad jih je že popotovalo prav mnogo, pa vsak je še zapadel smrti. Vsako žival, ki te sreča na tvojem popotovanju, ogovori in vsaki napadeni živali pomagaj. Le človeka ne smeš nobenega ogovoriti. Ti smeš samo odgomesec. Najbrž boš prav na sveti večer prišel do gradu; ako prideš prej, ne smeš iti v hrib.»

Janček se je drugo jutro lepo zahvalil za prenočišče, večerjo in nasvete ter odpotoval dalje.

Kmalu od starčkove kočje je naletel na jastreba, ki je nad njegovo glavo nesel goloba. Janček, kot izurjen metalec, je pograbil debel kamen in ga vrgel v roparskega jastreba. Pogodil ga je izborno. Jastreb je z golobom vred padel na tla.

Janček je pobral že čisto utrujenega goloba, ki je naenkrat izpregovoril: «Dobri mladenič, ki si me rešil, izderi mi pero in ga dobro shrani, kajti potreboval ga boš.»

Ko je golob to izpregovoril, je zletel znova pod sinje nebo.

Potem je naletel Janček na kup mravelj. Ko je opazoval te pridne živalice, je videl spodaj pod mravljiščem tudi kruljevo mravljo, ki bi rada prišla na vrh, pa ni mogla. Janček jo je pobral in dal k njenim tovarišicam.

Rešena živalica mu je odgovorila: «Izderi mi eno nogo, kajti potreboval jo še boš.»

Mladenič je storil tako in nadaljeval pot.

Do smrti utrujen je bil pogumni Janček, ko je baš na sveti večer stopal skozi glavno mesto v deveti deželi. Zadaj za mestom je videl one tri gore. Na srednji je stal zakleti grad.

Sneg je pokrival vso deželo na debelo in vsa pota so bila opolzka.

Ob svitu lune je došel Janček do vznožja srednje gore. Pogumno je nameril korake po lepi široki, a strmi cesti proti gradu. Nekaj časa je lahko korakal, dasi je bilo vse ledeno in opolzko, potem pa je začel pešati.

Nekako v sredini pota ni mogel nikamor več. Spomnil se je na golobovo pero in ga vzel iz žepa. Kakor bi trenil, je bilo po poti daleč naprej polno golobov in zaslišal je glas: «Hodi preko nas dalje!»

Korakal je po golobih, ko pa je teh zmanjkalo, znova ni mogel nikamor. Vzel je iz žepa mravljinu nogo in sedaj je bilo polno mravelj pred njim, preko katerih je mogel nadaljevati pot.

Tako je došel na planoto, na kateri je bil grad, ves sijajno razsvetljen.

Pri grajskih vratih je stala grda ženska; v eni roki je imela svetiljko, a v drugi palico s tremi vrhi.

«Kdo si ti in kaj iščeš tu?»

Janček se je spomnil starčka, ki mu je velel, da ne sme ljudi ogovarjati, ampak le odgovarjati na njihova vprašanja, zato je bil prav vesel, da ga je babnica ogovorila. Pogumno ji je odgovoril: «V grad hočem iti.»

«Na, tukaj imaš mojo palico, in kar vidiš stati udari ž njo!»

Prišel je na dvorišče. Tam je videl okamenele konje pri koritu ob vodi; udaril jih je, in glej čudo, konji so veselo zarezgetali in zdirjali po dvorišču v odprti hlev. Šel je potem po vseh hlevih, udaril posebej vsako žival, vsakega hlapca ter deklo in vse je oživljalo.

Tako je prišel v veliko grajsko sobano. Gospa, lepa in zala ženska, je sedela pri mizi. Držala je baš kupico z vinom pri ustih. Poleg nje je bila še lepša hčerka in drugi grajski prebivalci.

Vsakega je udaril enkrat s palico in na posled tudi vseh petero godcev, ki so takoj začeli igrati iz hvaležnosti svojemu rešitelju.

Razumljivo je, da je nastalo v gradu nepopisno veselje. Ubogega Jančka so takoj lepo oblekli in posadili za mizo.

Poprej ošabna gospa je bila sedaj vsa ponižna. Ponujala je rešitelju plačilo, kakršno bi hotel, a on ji je odgovoril: «O tem ne govorim nocoj, ker je sveti večer.»

Ta večer, ko je Janček rešil prokletstva vse te grajske ljudi, se je strma ledena pot vsa stajala. V grajski kapelici je zvonček začel sam zvoniti in ob polnoči jim je sveti puščavnik bral tri svete maše; od kod je prišel, je vedel samo Janček, ki je spoznal v njem starčka, pri katerem je prenočil.

Prišel je drugi sveti večer na tem gradu. V dvorani so sedeli vsi grajski ljudje, med njimi naš Janček, ki je bil ves izpremenjen; cel vitez je bil; sedel pa je poleg svoje zaročnice grajske hčerke.

Prav isti starček, ki je prejšnje leto bral svete maše, je govoril zaročencema:

«Ubogo dete Jezusček, ki si se rodil v največji zapuščenosti, daj vso srečo tema mladima človekoma! Vidva pa bodita usmiljena proti vsakomur, če hočeta, da bo vajina sreča trajna!»

Janček in grajska hčerka sta se kmalu nato poročila in živela v sreči in zadovoljstvu dolgo vrsto let.

Enako srečo in zadovoljnost, dragi bralci in bralke, želim tudi vam: da bi bili ne samo ob božičnih praznikih, temveč sploh vedno srečni in zadovoljni.

Anton Stražar.

Popravljenja meja

(Dogodbica.)

Določanje meja in postavljanje mejnikov povzročata vsačanom nekaterih vasi po deželi neprijetne spore, sovraštvo in dolgoletne pravde. Mnogo takih preprirov nastane zavoljo lakomnosti in poželjivosti po tujem blagu.

Tak grabežljivec je bil na Ilovju Bobar, mož, ki ni mogel trpeti nobenega mejnika, da bi ga nekoliko ne premaknil. Zdaj se je lotil enega in zopet drugega sosedu; nihče pa ni hotel proti njemu sodnijsko postopati, ker mu nikdo ni mogel ničesar dokazati.

Zaradi lakomnega in nepoštenega sosedu so živali prebivalci na Ilovju vedno v prepiru. Molče so se srečevali gospodarji, ženske so se pozdravljale s psovskami, mladina se je pretepalala in otroci so se psovali med seboj. Tako so se napadali na poti iz cerkve kakor tudi na vasi podnevi in zvečer.

Samo Dihar se ni prepiral, dasi je bil za to najbolj upravičen. Bobar mu je že drugič predstavil mejnike za nekaj sežujev, nakar ga je Dihar opozoril, da bo popravljal po smrti storjeno škodo. To očitje je sicer zakrknjenega sosedu pogrelo, posebno še, ker je čez nekaj tednov umrl Dihar, ne da bi se spravila v poslednji uri.

Sin, ki je prevzel posestvo po očetu, je bil navihan, da mu ni bilo enakega v okolici. Prepričan, da si je sosed prilastil znaten kos njegovega zemljišča, je tuhtal in ugibal, kako bi ga zlepa napotil do spoznanja in povračila, kar se mu je tudi posrečilo.

Bila je oblačna poletna noč. Pozno zvečer se je Bobar odpravil po opravkih v bližnji trg in mladi Dihar je vedel, da se bo spotoma brčkone oglašil v gostilni, kjer se bo dalje časa zamudil. To priliko je porabil ter se skrnil za lipo, rastočo ob travniku, kjer je vodila čedna bližnjica iz trga na Ilovje. Prav ob lipi so stali v ravni črti predstavljeni mejniki.

Okrog enajste ure je prikolovratil Bobar iz trga po bližnjici ter se je opotekel ob mejniku, stoječem ob poti.

«Preblizu steze sem ga postavil,» je godrnjal, pobirajoč se od tal.

«Aha!» se je Dihar ugriznil v spodnjo ustnico, ugibajoč, kako bi kaznoval nepoštenega starca. Znal je izvrstno posnemati svojega pokojnega